

**T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YAZILI BASINDA CİNSEL SUÇLAR: 2006–2008 YILLARI ARASINDA
HÜRRİYET VE TAKVİM GAZETELERİNDE YAYINLANAN CİNSEL
SUÇ İÇERİKLİ HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
J.Mly.Yzb. Serdar EYİLER**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Zafer İLBARS**

ANKARA - 2012

TEZ TANITIM FORMU

TEZİN TARİHİ : 22.04.2012

TEZİN TİPİ : Yüksek Lisans Tezi

TEZİN BAŞLIĞI : Yazılı Basında Cinsel Suçlar: 2006–2008 Yılları Arasında Hürriyet Ve Takvim Gazetelerinde Yayınlanan Cinsel Suç İçerikli Haberlerin İçerik Analizi

TEZİN YAPILDIĞI BİRİM : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı

SPONSOR KURULUŞ : –

DAĞITIM LİSTESİ : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Tez Hazırlama, Onay, Dağıtım ve Muhafaza Esasları Kılavuzunda Belirtilen Yerlere

TEZİN ÖZETİ : Cinsel suçlarla ilgili ceza hukukunda, özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte köklü değişiklikler yapılarak cinsel suça ve mağdurlarına ilişkin yanlış inanışlar ortadan kaldırılmıştır. Toplumun kültürel kodlarına derinlemesine işlemiş olan tecavüz mitleri, olayların ihbar edilmesini engelleyici bir rol üstlenmesinden dolayı, suçla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Çünkü tecavüz mitlerinin cinsel suçlar açısından en önemli sonucu, mağdurun toplum nazarında suçlu duruma düşmemek için ihbarda bulunmaması, diğer bir deyişle cinsel suçlardaki saklı suçluluğun ortaya çıkmasıdır. Bu çalışmada, mağdurları suçlayarak olayları adli makamlara bildirmelerini engelleyen tecavüz mitlerinin, gazete haberlerinde yaygın olup olmadığı incelenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER : Tecavüz Mitleri, Cinsel Suçlar, Medya ve Suç, İçerik Analizi.

SAYFA SAYISI : 158

GİZLİLİK DERECEŚİ : Tasnif Dışı

**T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**YAZILI BASINDA CİNSEL SUÇLAR: 2006–2008 YILLARI ARASINDA
HÜRRİYET VE TAKVİM GAZETELERİNDE YAYINLANAN CİNSEL
SUÇ İÇERİKLİ HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
J.Mly.Yzb. Serdar EYİLER**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Zafer İLBARS**

ANKARA - 2012

KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Serdar EYİLER'in, "Yazılı Basında Cinsel Suçlar: 2006–2008 Yılları Arasında Hürriyet ve Takvim Gazetelerinde Yayınlanan Cinsel Suç İçerikli Haberlerin İçerik Analizi" konulu tez çalışması, jürimiz tarafından GÜVENLİK BİLİMLERİ Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof.Dr. Zafer İLBARS
(Danışman)

Üye

Prof.Dr. Berna ALPAGUT

Üye

Dr.Mu.Bnb. Olgun DEĞİRMENCİ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2012

Ali IŞIK
Yrd.Doç.Dr.Öğ.Alb.
Svn.Bil.Enst.Md.

TEŞEKKÜR

Yazılı basında cinsel suçlar konulu tez çalışmasında bilgi birikimi ve tecrübesi ile beni yönlendiren ve destek olan tez danışmanım Prof. Dr. Sayın Zafer İLBARS'a sonsuz saygı ve şükranlarımı sunarım. Çalışma boyunca bana her türlü desteği veren sevgili eşim Şerife EYİLER'e ve tatlı gülüşleriyle hayatımıza renk katan biricik oğlum Kağan EYİLER'e en içten dileklerimle teşekkür ederim.

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
ANKARA 2012

YAZILI BASINDA CİNSEL SUÇLAR: 2006–2008 YILLARI ARASINDA
HÜRRİYET VE TAKVİM GAZETELERİNDE YAYINLANAN CİNSEL SUÇ
İÇERİKLİ HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serdar EYİLER

ÖZET

Cinsel suçlarla ilgili ceza hukukunda, özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte köklü değişiklikler yapılarak cinsel suça ve mağdurlarına ilişkin yanlış inanışlar ortadan kaldırılmıştır. Toplumun kültürel kodlarına derinlemesine işlemiş olan tecavüz mitleri, olayların ihbar edilmesini engelleyici bir rol üstlenmesinden dolayı, suçla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Çünkü tecavüz mitlerinin cinsel suçlar açısından en önemli sonucu, mağdurun toplum nazarında suçlu duruma düşmemek için ihbarda bulunmaması, diğer bir deyişle cinsel suçlardaki saklı suçluluğun ortaya çıkmasıdır.

Yapılan pek çok hukuki değişikliğe rağmen, tecavüz mitleri toplumsal planda hâlâ yerini korumaktadır. Bu noktada, medyanın önemli bir rolü bulunmaktadır. Çünkü tecavüz mitleri toplumdan beslenen medya aracılığıyla tekrardan üretilmekte ve haberlerde kullanılarak topluma empoze edilmektedir.

İncelemenin birinci bölümünde, ilk olarak sapma ve suç kavramları üzerinde durularak, suç teorileri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra,

araştırmanın amacı doğrultusunda, cinsel suçlar başlığı altında özellikle cinsel suçlarda saklı suçluluk ve tecavüz mitleri üzerinde derinlemesine durulmuştur. Son olarak bu bölümde, cinsel suçlara ilişkin hukuki çerçeve çizilerek, medya ve suç ilişkisi açıklanmıştır.

İkinci bölümde çalışmanın konusu, kapsamı ve metodu hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde, incelenen gazete nüshalarından elde edilen veriler araştırma sorusuna yönelik olarak değişik boyutlarıyla analiz edilerek, varsayımları karşılayıp karşılamadıkları ortaya konulmuştur.

Sonuç bölümünde elde edilen araştırma bulguları doğrultusunda, cinsel suçlara ilişkin sonuçlar yorumlanmıştır. Özellikle tecavüz mitlerinin yaygınlığına ilişkin genel bir değerlendirme yapılarak konuya ilişkin görüşlerimizle çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Tecavüz Mitleri, Cinsel Suçlar, Medya ve Suç, İçerik Analizi.

Tez Yöneticisi : Prof.Dr. Zafer İLBARS

Sayfa Sayısı : 158

T.R.
TURKISH MILITARY ACADEMY
DEFENSE SCIENCES INSTITUTE
SECURITY SCIENCES DEPARTMENT
ANKARA 2012

**SEXUAL CRIMES IN PRINT MEDIA: THE CONTENT ANALYSIS
OF THE SEXUAL CRIME NEWS IN HÜRRİYET AND TAKVİM
NEWSPAPERS DURING 2006-2008**

MASTER THESIS

Serdar EYİLER

ABSTRACT

With the implementation of 5237 no. Turkish Criminal Code in 2005, radical changes were made concerning sexual crimes, as wiping rape myths embedded in criminal code. As hidden in cultural scripts of society, rape myths are essential to prevent the victim of sexual assault from reporting the incident. Because the significance of rape myths for sexual crimes is the prevention of victim to report and the emergence of black numbers in criminology.

After several legislative changes, rape myths stay put in society. At this point, media burdens a very important mission. Because rape myths are reproduced and imposed to society by society-fed media.

In the first chapter in this study, first of all, after examining deviant and crime definitions, crime theories were mentioned. Secondly, in the course of main research question, under the title of sexual crimes, the black numbers in sexual crimes and rape myths were investigated deeply. Finally in this chapter, after drawing the legal frame of sexual frames, the relationship between media and crime was explained.

In the second chapter, the subject, scope and method of study were informed.

In third chapter, after analyzing the outputs of newspapers in accordance with the main research problem, whether the results meet hypotheses is examined.

In the result section, the results of the study were commented in relation with knowledge about sexual crimes. Especially, after a general evaluation of prevalence of rape myths, the study was ended with personal opinions.

Keywords : Rape Myths, Sexual Crimes, Media and Crime, Content Analysis.

Advisor : Prof.Dr. Zafer İİBARS

Number of Pages : 158

İÇİNDEKİLER

TEZ TANITIM FORMU.....	i
ONAY.....	i
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖN SÖZ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. SAPMA KAVRAMI	3
2. SUÇ KAVRAMI	4
3. SUÇ TEORİLERİ	6
a. Suçlu Davranışın Bireysel Teorileri.....	6
b. Biyolojik Teoriler	8
c. Psikolojik Teoriler.....	9
ç. Sosyolojik Teoriler.....	9
(1) Sosyal Yapı Teorileri	10
(2) Sosyal Süreç Teorileri	15
(3) Sosyal çatışma teorileri	21
(4) Feminist teoriler.....	23
4. CİNSEL SUÇLAR	25
a. Cinsellik ve Toplum	25
b. Cinsel Suç Kavramı	27
c. Bir Şiddet Türü Olarak Cinsel Şiddet.....	30
ç. Cinsel Suçlar ve Saklı suçluluk.....	32
d. Cinsel Suçların Genel Özellikleri	36

(1) Cinsel Suç Fail ve Mağduruna İlişkin Bilgiler	40
(2) Cinsel Suç Mağdurlarının Karşılaştıkları Sorunlar	48
e. Tecavüz Mitleri	50
5. CİNSEL SUÇLARA İLİŞKİN HUKUKSAL ÇERÇEVE	56
a. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Suçlar	56
(1) Irza Geçme	57
(2) Irza Tasaddi	58
(3) Söz Atmak ve Sarkıntılık	59
b. 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda Cinsel Suçlar	59
(1) Genel Olarak	59
(2) Cinsel Saldırı (Madde 102)	60
(3) Çocukların Cinsel İstismarı (Madde 103)	64
(4) Reşit Olmayanla Cinsel İlişki (Madde 104)	68
(5) Cinsel Taciz (Madde 105)	70
c. 765 Sayılı Eski Ceza Kanunu ile 5237 Sayılı Yeni Ceza Kanunu Arasındaki Cinsel Suçların Düzenlenişine İlişkin Farklar	71
6. MEDYA VE SUÇ	73
a. Haber Tanımı	73
b. Medya, Kadın ve Toplum	73
c. Medya ve Cinsel Suçlar	76
Medyanın Cinsel Suçlardaki Saklı Suçluluk Üzerine Etkisi	82
ç. Türk Medyası İle İlgili Bilgi	84

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI	90
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	91
3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	92
4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	93
5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	94
6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	94
a. Evren ve Örneklem	94
b. Veri Toplama ve Değerlendirme Tekniği	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	98
a. Gazetelere Göre Cinsel Suç Haberlerinin Sayısal Dağılımı.....	98
b. Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalar	101
c. Haberlerin Sayfadaki Konumu	103
ç. Haberlerin Hazırlanış Biçimi	104
d. Haberlerin (Çerçeveleme) Öyküleştirme Biçimi	106
e. Cinsel Suçun İçinde Bulunduğu Adli Aşama.....	109
f. Haberi Hazırlayan Muhabirlerin Cinsiyetleri.....	111
g. Haber Kaynakları ve Cinsiyetleri.....	113
ğ. Cinsel Suç Türleri	119
h. Cinsel Suçların Olay Yeri.....	121
ı. Cinsel Suçun İşlendiği Yerleşim Yerleri	123
i. Cinsel Suçun İşlendiği Mevsimler	125
j. Suç Fail veya Mağdurunun Birden Fazla Olma Durumu.....	126
k. Suç Mağdur ve Failinin Cinsiyeti.....	128
l. Suç Mağdurunun Yaşı	129
m. Suç Mağdurunun Faili Tanıma Durumu	130
n. Tecavüz Mitleri	133

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA	150
EKLER	159

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo-1 : Gazetelere Göre Cinsel Suç Haberlerinin Sayısal Dağılımı	99
Tablo-2 : Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalara Göre Sayısal Dağılımı	101
Tablo-3 : Haberlerin Hazırlanış Biçimine Göre Sayısal Dağılım	105
Tablo-4 : Haber Çerçevelerine Göre Sayısal Dağılım	107
Tablo-5 : Cinsel Suçun İçinde Bulunduğu Aşamaya Göre Sayısal Dağılım	110
Tablo-6 : Haberi Hazırlayan Muhabir Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılım	111
Tablo-7 : Birincil Haber Kaynaklarına Göre Sayısal Dağılım	114
Tablo-8 : Birincil Haber Kaynağı Cinsiyetine Göre Sayısal dağılım	116
Tablo-9 : İkincil Haber Kaynağına Göre Sayısal Dağılım	118
Tablo-10: İkincil Kaynak Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım	119
Tablo-11: Cinsel Suç Türlerine Göre Sayısal Dağılım	120
Tablo-12: Cinsel Suçların Olay Yerine Göre Dağılımı	122
Tablo-13: Cinsel Suçların Yerleşim Yeri Çeşidine Göre Sayısal Dağılımı	123
Tablo-14: Cinsel Suçların İşlendiği Yerleşim Yeri Adına Göre Sayısal Dağılım	124
Tablo-15: Cinsel Suçların İşlendiği Mevsime Göre Sayısal Dağılım	126
Tablo-16: Birden Çok Fail Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım	127
Tablo-17: Birden Çok Mağdur Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım	127
Tablo-18: Mağdurun Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım	128
Tablo-19: Failin Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım	129
Tablo-20: Suç Mağdurunun Yaşına Göre Sayısal Dağılım	130
Tablo-21: Suç Mağdurunun Faili Tanıma Durumuna Göre Sayısal Dağılım	131
Tablo-22: Fail-Mağdur Yakınlık Derecesine Göre Sayısal Dağılım	132

Tablo-23: Tecavüz Mitinin Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım	134
Tablo-24: Tecavüz Miti Türüne Göre Sayısal Dağılım	136
Tablo-25: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Muhabir Cinsiyeti İlişkisi	140
Tablo-26: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Kaynak Cinsiyeti İlişkisi	141
Tablo-27: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Mağdur Yaş Aralığı İlişkisi	142

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil-1 : Suçların Haberleştirilme Süreci	100
Şekil-2 : Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalar	102
Şekil-3 : Konumlandırma Yöntemine Göre Gazete Sayfasındaki Konumlar	103
Şekil-4 : Haberlerin Sayfadaki Konumları	104
Şekil-5 : Gazetelere Göre Haber Biçiminin Karşılaştırılması	106
Şekil-6 : Gazetelerin Haber Çerçevesine Göre Karşılaştırılması	109
Şekil-7 : Gazetelerin Muhabir Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması	112
Şekil-8 : Gazetelerin Birincil Haber Kaynağına Göre Karşılaştırılması	115
Şekil-9 : Gazetelerin Birincil Haber Kaynağı Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması	117
Şekil-10 : 2006-2008 Yılları Cinsel Suç Türü Oranına Göre TÜİK ve Araştırma Verilerinin Karşılaştırılması	120
Şekil-11 : Suçun İşlendiği Yerleşim Yeri Çeşidine Göre Gazetelerin Karşılaştırılması	125
Şekil-12 : Gazetelerin Tecavüz Miti Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması	135

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖN SÖZ

Toplumun kültürel kodlarına derinlemesine işlemiş olan tecavüz mitleri, mağdurları suçlu konuma düşürerek olayların ihbar edilmesini engelleyici bir rol üstlenmesinden dolayı, suçla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Çünkü tecavüz mitlerinin cinsel suçlar açısından en önemli sonucu, mağdurun toplum nazarında suçlu duruma düşmemek için ihbarda bulunmaması, diğer bir deyişle cinsel suçlardaki saklı suçluluğun ortaya çıkmasıdır.

Bu noktada, medyaya da büyük bir görev düşmektedir. Medya tüm suçlarda olduğu gibi, bu suç türünde de, olaya magazinsel açıdan yaklaşmamalı, reyting kaygısı ile hareket etmemelidir. Fakat uygulamada medya, kan ve şiddet içeren olayları manşete taşımakta, toplumu bilinçlendirme kaygısı gütmeyen, olayları sadece ekonomik kazanç elde etmek için ele almaktadır. Aynı şekilde, hem haberlerin toplumdan beslenmesi hem de olayları haberleştiren muhabirlerin bu toplumun birer parçası olması, gazete haberlerinde yoğun olarak tecavüz mitlerine yer verilmesi sonucunu doğurmaktadır.

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet biçimlerinden olan cinsel şiddet ve cinsel şiddetin özel bir türü olan tecavüz pek çok bilim dalı açısından önemli bir araştırma konusu olmuştur. Yasal tabirle cinsel saldırı olgusuna ve mağdurlarına ilişkin tecavüz mitleri ve bu inanışların kabul edilmesinde etkili olan tutum ve kültürel sistemler birçok araştırmada analiz edilmeye çalışılmıştır.

Toplum yapısında varlığını koruyan cinsiyetçi tutumların, dezavantajlı konumda bulunan kadınlara ilişkin önyargılar üzerinde etkili olduğu bir gerçektir. Bunun yanı sıra kadının da, bu toplumun bir parçası olmasından dolayı, tecavüz mağduru olan hem cinsine yönelik olumsuz yargılara sahip olduğunu yapılan araştırma sonuçları göstermektedir.

Toplumun tüm kesimlerinde yaygın biçimde kabul gördüğü araştırmalar tarafından ortaya konmuş olan tecavüz mitleri, tecavüz mağduru olan kadınların karşılaştıkları toplumsal tepkileri yansıtmaktadır. Toplumsal tepkilerden ötürü ikinci defa travma yaşayan tecavüz mağdurlarının pek çoğu, yaygın olan yanlış inanışlar ve suçlanma korkusuyla yaşadıkları cinsel şiddeti adli makamlara bildirmemektedir.

Toplum yapısına ve kültürel kodlara derinlemesine işlemiş olan bu yanlış inanışların hâlâ varlığını koruyor olmasında, cinsel şiddet olaylarını haberleştiren medyanın da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Cinsel suçların haberleştirilme biçimini ve haber söylemini, etkileyen pek çok faktör vardır. Bunlardan ilki, medya sahipliğindeki tekelleşme ve medya sektöründeki ticarileşmedir. Ayrıca, gazete muhabirlerinin cinsiyeti ve yaşı da cinsel suç haberlerinin yapılandırılmasını etkilemektedir. Muhabirler, kendi kültürel geçmişlerinden ve dünya görüşlerinden beslenmektedir, dolayısıyla bu da onların haberleri yapım sürecini yönlendirmektedir.

Muhabirler ile kolluk makamları arasındaki ilişki de, cinsel suç haberlerinin gazetelerde yer alış şeklini etkilemektedir. Adli makamlar, olayların haberleştirilme sürecinde etkin rol oynayarak, hangi olayların medya profesyonelleriyle buluşturulacağına karar vermektedir.

Son olarak, gündem belirleme ve çerçeveleme işlevleri, bir olayın gazetede yer alıp almayacağı konusunda önemli bir faktördür. Şiddet ögesi taşıdığından dolayı, tüm suçlar gazetecilik açısından önemlidir, ama hepsi haber yapılmaz. Sadece ilgi çekicilik ve orijinallik haber değerlerine sahip olanların gazete sayfalarında yer alması mümkündür.

Bu çalışmada, saldırgan yerine cinsel suç mağdurlarını suçlayarak, olayların adli makamlara bildirilmesine engel olan tecavüz mitlerinin, gazete haberlerinde yaygın olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular, hem toplumun ve cinsel suç olaylarında görev alan şahısların bilinçlendirilmesi hem de konuya ilişkin yasal düzenlemelerin sağlıklı olarak yapılması açısından önem arz etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. SAPMA KAVRAMI

İnsan sosyal bir varlık olduğu için hemcinsleri ile bir arada yaşamak zorundadır (Akıntürk, 2009: 3). İnsanların toplum içinde yaşayabileceği, tek başına yaşamasının imkansız olduğu ilk defa Aristoteles tarafından dile getirilmiştir. Toplum, insan gruplarının birlikte yaşadığı, çeşitli ilişkiler kurduğu, aralarında örgütlenme biçimleri oluşturduğu insan topluluğu olarak tanımlanabilir (Güriz, 2009: 1).

Tüm kültürler, toplumdaki bireyler tarafından paylaşılan ve toplumca genel kabul gören davranışlar üretirler. Ayrıca kültür; toplum üyelerinin bireysel ihtiyaç ve menfaatleri ile toplumun ihtiyaç ve menfaatleri arasında bir denge kurduğu müddetçe toplumsal devamlılığını sağlar. Toplumsal yaşamın varlığı ve iş bölümü içinde devamını sağlamak, her kültürün kendi bünyesinde oluşturduğu ve kişilerin toplum içerisinde daha önceden öngörülebilecek davranış kalıpları ile mümkündür (Haviland, 1999: 53). Bu davranış kalıplarını anlamlı ve önemli kılan soyut fikirlere, sosyal değerler denir. Normlar ise bu soyut fikirlerin, yani sosyal değerlerin somutlaşmış biçimidir. Değerler ve normlar, bireyin toplumsal yaşamda nasıl yaşayacağını ve hareket edeceğini şekillendirmektedir (Giddens, 2006: 22).

Bilinen tarihin ilk günlerinden itibaren insanoğlu topluluk halinde yaşamıştır. Toplumsal yaşam ise üyeleri arasındaki ilişkileri düzenlemek için düzene ihtiyaç duyar. İnsanoğlu her nerede sosyal bir organizasyon oluşturmuşsa, orada kaosu ve anarşiyi engellemek için fonksiyonel bir düzen kurmuştur. Toplumsal yaşamda, hiç kimse tamamen özgür değildir, herkes yazılı veya yazısız kurallara tabidir (Aybay, 2009: 3-5). Toplumda ortaya çıkan sosyal hayatın huzur, barış ve güvenlik içinde devam edebilmesi için, o toplumda belli bir düzenin kurulmuş olması, yani bireylerin uymak zorunda hissettikleri bir takım sosyal davranış kurallarının varlığı şarttır (Akıntürk, 2009: 3). İnsanların davranışlarını düzenleyen kuralların toplum hayatı ile ilgili olduğu söylenebilir. Tarihsel gelişim içinde bu kurallar din, örf ve adet, ahlak,

görgü ve hukuk kuralları adı altında farklılaşarak birbirinden ayrılmıştır (Güriz, 2009: 2).

Toplumda ortaya çıkan sosyal düzen kurallarına uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak nitelendirilir (İçli, 2007: 21). Genel bir ifadeyle, sapma bir topluluk veya toplumdaki insanların büyük çoğunluğunun kabul etmiş oldukları normlar dizisine uyumsuzluktur (Giddens, 2006: 794). Adler ise, sapmayı sosyal normları ihlal eden davranış olarak tanımlamıştır (2008: 12).

Sapmış davranışlara karşı uygulanan yaptırımlar birbirinden farklıdır. Hukuk kurallarına uymayanların yaptırımı yazılı olarak kanunda belirtilirken, diğer sosyal düzen kurallarının yaptırımları ve sapmış olarak nitelendirilmesi ise farklılık arz etmektedir. Sonuç olarak, sapma kavramı her tür norm ihlaline uygulanabilirken, suç sadece yasalarda tanımlanmış davranışı nitelemektedir (İçli, 2007: 21-22).

Sapma kavramıyla beraber üzerinde durulması gereken bir başka kavram da, sapkın davranışta bulunan ve toplumca kabul edilmiş norm veya standartlardan uzaklaşmış birey şeklinde tanımlanan sapmış (*deviant*) kavramıdır (İçli, 2007: 23). Sapmış kişiler, toplumdaki çoğunluğun uyduğu kurallara göre hareket etmeyi reddeden bireylerdir. Bu kişiler, çoğunluğun kabul ettiği kurallar bazında, normal standartlara aykırı davranan bireyler olarak tanımlanabilir (Giddens 2006: 794).

2. SUÇ KAVRAMI

Her ne kadar çakışıyor gibi görünse de, sapma ve suç eş anlamlı değildirler. Sapma davranışlarının birçok türü cezai müeyyideye konu teşkil etmemektedir. Sapma, sadece toplum kurallarına uymayan bireylerin kanuna aykırı davranışlarını konu edinen suçtan, daha geniş bir alanı kapsamaktadır (Giddens 2006: 794).

Suç, değişik bakış açılarına göre tanımlanabilir. Çağdaş kriminolojide dört tanımsal bakış açısı ön plana çıkmaktadır. Siyasal bakış açısından suç, yasaya güçlü gruplar tarafından yerleştirilen, istenmeyen davranış biçimidir.

Sosyolojik bakış açısı ise suçu, toplumsal sistemin korunması için baskılanması gereken antisosyal davranış olarak tanımlar. Psikolojik bakış açısına göre ise, topluma kötü uyumun şekli ve özünde bir davranış problemidir (İçli, 2007: 23-24).

Yasal açıdan suç, genel olarak, hukuk düzeninin ceza tehdidi ile yasakladığı bir fiil olarak tanımlanabilir (Toroslu, 2011: 92). Yani bir davranışın suç olabilmesi için, bu davranışın ceza yasalarında suç olarak tanımlanması ve bir cezai müeyyideye bağlanması gerekir (İçli, 2007: 26). Adler de suçu, ceza yasasını ihlal eden ve karşılığında bir cezanın öngörülmüş olduğu her tür insan davranışı olarak tanımlamıştır (2008: 12). Anayasal bir ilke olan kanunilik ilkesi gereğince de, bir fiil ceza yasalarınca suç olarak düzenlenmedikçe o fiil için ceza verilemez. Hukukumuzda suçun tanımını Yargıtay Ceza Genel Kurulu şu şekilde yapmıştır:

“Suç, isnat kabiliyetine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icraî veya ihmâlî bir hareketin meydana getirdiği, kanunda yazılı tarife uygun, hukuka aykırı ve yaptırım olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir eylemdir.”¹

Suç kavramı tamamen tanımsal bir olgudur. Suç olayı içinde yaşanan sosyal durumla anlam kazanmaktadır. Örneğin, kadın ve erkek arasında yaşanan cinsel ilişkinin yasaya uygun bir davranış olarak nitelendirilmesini hukuki şartlarının yerine getirilmesi belirlemektedir. Aksi davranışlar suç faaliyetleri kapsamında değerlendirilerek, bu faaliyetleri yapan kişiler ise suçlu olarak nitelendirilir. Sonuç olarak yapılan suç ve suçluluk tanımlamaları kişinin toplumu nasıl gördüğüne göre değişmekte ve bir olgunun değişik boyutlarını ele almaktadır (İçli, 2007: 23–24).

Suç, sapkın fiillerden kanun koyucu tarafından belirlenen ve aykırı davranışın bir cezaî yaptırımla karşılık bulduğu, bireyler arasındaki ilişkilerin biçimlerini düzenleyen bir seçimdir. Suçlu olarak tanımlanan kişi ise içinde bulunduğu toplumun kuralları ile kişisel aykırı istekleri arasında denge kuramayan kimsedir (Dönmezer, 1994: 47). Bundan dolayı bazı suç türleri de

¹ Yargıtay CGK., 27.01.1984, 6-36/32

sapma gibi toplumdan topluma veya aynı toplumda zamana bağılı olarak suçun görelilik özelliği gereği değişmektedir. Buna rağmen, adam öldürmek, tecavüz gibi bazı davranışlar tüm toplumlarda suç olarak tanımlanmıştır. Görelilik özelliği yanında, suçun çeşitliliği ve işleniş sıklığı da toplumlara göre değişim arz etmektedir. Sosyal değişme sürecine bağılı olarak yeni suç türleri ortaya çıkabileceği gibi, suçların işlenme sıklığı da artıp azalabilmektedir (İçli, 2007: 26).

3. SUÇ TEORİLERİ

Suçlu davranışın açıklanmasında, nedenlerinin ortaya konulmasında öznel ve nesnel nitelikte bazı kuramlar bulunmaktadır. Suç olgusunu farklı temellere dayandıran pek çok teori olmasına rağmen, bunların hepsi de takipçi bulabilmiştir. Bunun nedeni, hepsinin bir bakıma doğru olması ve gerçeklere dayanan bazı bulguları ortaya koymasıdır. Bu teorilerin tümü suçlu davranışı açıklamaya, suçun sebeplerini ortaya koymaya yöneliktir (Sokullu-Akıncı, 2007: 147–149).

Suç teorilerinin bu denli fazla olması, suçlu davranışın karmaşıklığı ve suç faillerine ait farklı suçlu profillerinden kaynaklanmaktadır. Gerek çok sayıda suç çeşidinin, gerek suçlulukla ilişkili pek çok değişkenin olması (yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, arkadaş grubu, suç geçmişine sahip aile yapısı, göç, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, yerleşim yeri, kültürel kodlar, resmi ve gayri resmi kontrol mekanizmasının zayıflığı, damgalayıcı kınama) ve gerekse de suç işleyenlerin bireysel özelliklerinin (yaş, medeni durum, meslek, sosyalleşme biçimi, cinsiyet v.b.) farklılık arz etmesi gibi nedenler, suç olgusunun çok faktörlü ve interdisipliner bir yaklaşımla açıklanmasını gerekli kılmıştır. Ancak, geliştirilen suç teorilerinin hiç biri tek başına, suçluluğun nedenlerini tam olarak açıklayamamaktadır. Çünkü söz konusu teorilerinin her biri, suç olgusunun sadece belli bir kesitine odaklanmakta ve belirli düzeyde yetersizlik içermektedir (Kızmaz, 2005: 150).

a. Suçlu Davranışın Bireysel Teorileri

Klasik kriminoloji, 1789 Fransız İhtilalinden önce var olan, barbar ceza ve adalet sistemine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu döneme kadar

Avrupa’da gerçek bir ceza adalet sistemi yoktur ve bugünkü anlamda yazılı bir ceza kanunu da olmadığı için suçlulara verilen ceza miktarları değişkendir (Adler, 2008: 56). Beccaria ve Bentham’ın hukuk ve ceza-adalet sisteminin rasyonalliteye ve insan haklarına dayalı olması gerektiği yönündeki görüşleri klasik dönem düşünürlerini fazlasıyla etkilemiştir. Klasik Kriminoloji suçun hukuki tanımını yapmaya çalışmış, bununla birlikte suçlu davranışa değinmemiştir. Klasik ekole göre insanlar iradeleri zgr olan, mantıklı yaratıklar olarak görülmektedir (Sokullu-Akıncı, 2007: 109).

Bu ekolü savunular, cezalandırma sistemine daha mantıklı yaklaşımda bulunarak, suç ve cezanın orantılı ve uygun olması gerektiğini vurgulamıştır (Siegel, 2006: 98). Bireyin isteklerine ulaşmak için yasal ve yasal olmayan yolları seçmede zgr olduklarını, ceza korkusunun suç işlemeyi engelleyebileceğinden yola çıkarak cezaların acı verecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunmuşlardır (İçli, 2007: 64).

Yararcılık (daha çok insana daha fazla yarar), insan hakları, adil yargılama, şahitliğe ve kanıtlara ilişkin kurallar, süresi belirli cezalar ve caydırıcılık gibi kavramlar bu dönemde ortaya çıkmış ve günümüz ceza hukukunun temellerini oluşturmuştur (Sokullu-Akıncı, 2007: 109).

Klasik ekolün etkisinde ele alınan yasalar, sert bulunarak tekrar gözden geçirilmiş ve insanın zgr iradenin dışındaki faktörlerle suç işlediği gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler sonucunda yeni klasik ekol ortaya çıkmıştır. Bu ekolde suç nedenleri ile ilgilenmeye başlanılarak, modern yasalara hakim olan zgr irade felsefesinin temeli oluşturulmuştur (İçli, 2007: 66).

İtalyan düşünürler Lombroso, Garofalo ve Ferri’nin çalışmalarıyla Pozitivist Kriminoloji başlamıştır. Klasik ekolün insan davranışının mantık ve zgr irade çerçevesinde belirlendiği görüşünün aksine pozitivistler insan davranışının biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etkenler altında şekillendiğini savunmuşlardır (Sokullu-Akıncı 2007: 120).

Pozitivistler deneysel araştırmaya önem vermiştir. Onlara göre, ceza suça değil, suçluya uygun olmalıdır. Bu görüşlerin sonucu olarak, kriminoloji

alışmalarında ilk kez suç ve suçlunun incelenmesinde bilimsel metotlar kullanılmıştır (İçli, 2007: 70).

Suç hakkındaki ilk pozitivist alışmalar Quetelet ve Guerry tarafından yapılmıştır ve bu çalışmalar sonucunda kartografik ekol ortaya çıkmıştır. Sosyal istatistikleri, fen bilimleri verisi gibi inceleyen bu istatistikçiler, suçun değişkenlerle olan ilişkisini gözlemlediler (Sokullu-Akıncı, 2007: 125). Bu ekol kapsamında yapılan çalışmalarında, değişkenlerin suçlulukla ilişkisinin tespitinde ilk defa suç verilerinden yararlanılmış ve bu ekolün veri sunma metodu sonraki yıllarda yaygın şekilde kullanılmıştır. Bu döneme ait yapılan çalışmalarda, suça ilişkin istatistiklerin çeşitli değişkenlerle karşılaştırılması yapılarak, suçlular bireysel özelliklerinden dolayı değil, toplumsal faktörlerden dolayı suçlu davranıştan sorumludur sonucuna ulaşılmıştır (İçli, 2007: 71). Quetelet, suçun toplum tarafından oluşturulduğunu, suçlunun ise bir araç olduğunu belirtmektedir (Sokullu-Akıncı, 2007: 173).

b. Biyolojik Teoriler

Bu teoriler, suçluların biyolojik ve kalıtsal olarak toplumun geri kalanına göre daha aşıağı seviyede olduklarını savunmaktadır. Bazı bireylerin genetik, fizyolojik ve yapısal farklılıkları nedeniyle suç işleme potansiyeline sahip olduklarını ileri sürmüşlerdir. İlk pozitivistler, özellikle Lombroso, suçlunun biyolojik bakımdan anormal ve ilkelliğe, vahşî insana dönüş eğiliminde olduğunu suçlu doğma teorisi ile iddia etmiştir (Sokullu-Akıncı, 2007: 150).

Biyokriminologlar, suçluların kafa, vücut, iskelet ve yüz şekillerini inceleyerek bu fiziksel özelliklerin suçlu davranış ile ilişkisi olup olmadığını araştırmışlardır (İçli, 2007: 76).

Biyolojik teoriler kapsamında yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, cinsel suç işleyenlerle ilgili de önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmalarda, özellikle tecavüzcülerin “ayartılmış” olarak tanımlanmaları, tecavüzün erkeğin cinsel ve agresif dürtülerinden kaynaklanan bir eylem değil de kadının fantezisinin ya da davetkarlığının bir sonucu olduğunu savunan psikoanalitik görüşe uymaktadır (Albin, 1977: 423).

c. Psikolojik Teoriler

Psikolojik yaklaşımlar suçluluğu açıklamak için bireyi baz almıştır. Biyolojik teoriler bireyin fiziksel özelliklerini konu edinmesine karşılık, psikolojik teoriler kişilik modellerini ele almıştır (Giddens, 2006: 793).

Psikolojik ve biyolojik teoriler suçlu davranışın kaynağını bireyin iradesi dışında meydana gelen, fiziksel veya zihinsel niteliklere bağlamaktadır. Bu noktada sapmaya yol açan ana etkenin toplumdan ziyade birey olduğu üzerinde durulmaktadır (Giddens 2006: 793).

Bu noktada, psikolojik teorilerin cinsel suçlara yaklaşımı üzerinde durulmasında fayda bulunmaktadır. Bu yaklaşım, Freud'un kadınların mazoşist olduklarını, bundan dolayı da gerçek hayatta veya fantezilerinde kendilerine zarar verme gereksinimlerini tatmin ettikleri görüşünden beslenmekte ve tecavüze kadınların sebep olduğunu savunmaktadır. Helene Deutsch ve Karen Horney gibi düşünürler de, benzer şekilde tecavüzü erkekler tarafından gerçekleştirilen bir fiil olarak ele almamışlardır. Aksine, mazoşistlik kadınların hayatlarındaki tecavüze ilişkin fantezilerinin fonkiyonu üzerinde yoğunlaşmışlardır (Albin, 1977: 435).

ç. Sosyolojik Teoriler

Sosyolojik teoriler, suç olgusunun temelinde kültür çatışmasının olduğu varsayımından yola çıkarak, sosyal çevredeki kriminojen koşulları incelerler. Dışsal etkenleri, yani sosyal sınıf, siyasi, coğrafi ve çevresel koşulların suçluluğu nasıl etkilediğini açıklarlar. Sosyolojik teorilerin çoğunda bireysel özelliklere ilişkin değişkenler üzerinde durulmaz, yalnızca dışsal etkenlere ağırlık verilir. Bireylerin tümünün suç potansiyeli taşıyan sosyal grup içinde incelemesi yapılır, çünkü sosyal ve kültürel koşullar birleştiğinde, bazı grupların hukuk kurallarını ve yasakları onaylaması azalarak suça meyilli gruplar ortaya çıkar (Sokullu-Akıncı, 2007: 173-174).

Sosyolojik teoriler suçun sebebi konusunda başlıca üç unsura yollama yapmaktadırlar: sosyal değerler, sosyal yapılar ve sosyal normlar (Dönmezer, 1994: 342). Bu unsurlar çerçevesinde yapılan açıklamalar sonucunda

karşımıza şu kategoriler çıkmaktadır: Sosyal yapı, sosyal süreç ve sosyal çatışma teorileri. Suçluluğun nedenlerinin araştırılmasında ise çağdaş sosyologlar suçluluğun sosyal düzene nasıl bağlandığı hususunda yapı ve suçlu kişileri ortaya çıkaran süreç bakımından ilişki kalıplarını incelerler (İçli, 2007: 89).

(1) Sosyal Yapı Teorileri

Sosyal yapı teorilerine göre suç, sosyal yapıdan, toplumdaki sınıflar arası farklılıklardan kaynaklanmaktadır (Sokullu-Akıncı, 2007: 174). Bu teoriler, suçluluğu toplumun kurumsal ve bünyesel yapısına dayandırarak açıklamaya çalışmaktadır. Teorilerde suç ve sapmanın esas nedeni, sosyal sınıflar arasındaki resmî ve gayri resmi ilişki ve düzenlemelerdir. Bu sosyal sınıfların düşük sosyo-ekonomik seviyelerine katkı sağlayan toplumsal özellikleri de, suçluluğun önemli bir kaynağı olarak bu teorilerde ön plana çıkarılır. Sosyal yapı teorisyenlerine göre, sosyal ve ekonomik yönden dezavantajlı bu gruplar suç işlemeye daha eğilimlidir ve bunların sosyal ve ekonomik yönden temsil kabiliyetine sahip olmamaları, suçlu davranışın ana nedenlerinden birisidir (Schmallegger, 2004: 204).

(a) Fonksiyonalist Teoriler

İlk sosyolojik suç teorisi olarak Emile Durkheim'in yapısal ve fonksiyonalist yaklaşımından söz edilir (Demirbaş, 2005: 129). Suçluluğun nasıl ortaya çıktığı ve onun toplumsal yapının bir fonksiyonu olarak iş görmesi ile ilgili olarak nasıl ilişkili olduğu konularında yapılan ilk çalışmalar ona aittir. Durkheim'e göre suç; normal, faydalı ve toplumsal yaşam için gereklidir ve toplumun hemen hemen tüm unsurlarında var olduğu için insan doğasının bir parçasıdır (İçli, 2007: 91).

Suçlu davranışın birleştirici işlevi yanı sıra toplumsal yapılarda sadece suç değil, cezaî yaptırımlar da bulunmaktadır. Ceza, sosyal bağları güçlü olan nispeten küçük toplumlarda sosyal dayanışmayı korurken, kalabalık ve karmaşık toplumlarda işlenen suça bağlı olarak şekillenmesiyle sosyal dayanışmayı sağlamaktadır. Sosyal davranışlar tahmin edilemez hale gelince sistem bozularak anomi durumu ortaya çıkar. Durkheim'in literatüre

kazandırdığı anomi kavramı, standartların ve değerlerin kaybolması sonucu sosyal düzenin bozulması şeklinde tanımlanabilir (İçli, 2007: 92).

Durkheim'a göre anomiyi içinde barındıran toplumlar, toplumsal kriz veya hızlı sosyal değişim durumunda, davranış kalıplarının kırılması ve işlevsiz kalmasıyla ortaya çıkar. Anomi durumu, genel olarak mekanik dayanışmadan, organik dayanışma aşamasına geçen toplumlarda görülmektedir (Siegel, 2006: 194).

(b) Gerilim Teorileri

Gerilim teorisini, Durkheim'ın anomi kavramını kullanarak geliştiren Merton'dur. Merton, suç ve sapmayı toplumsal yapının bir ürünü olarak görmektedir. Çünkü özellikle Amerika toplumunun sosyal yapısı, alt sınıfa ve siyah ırka mensup olanların, sosyo-ekonomik statülerini yükseltmelerini bloke edici bir yapıya sahiptir. Merton, alt sosyal sınıfa mensup bireylerin, toplumca kabul görmüş statü, zenginlik başarı gibi amaçlara yasal yollardan ulaşma imkanlarının engellenmiş olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda; özellikle, ekonomik açıdan dezavantajlı olan alt sınıfa mensup bireylerin, zengin veya statülü kesimlerle aynı imkanlara sahip olmamalarından dolayı, üst sınıfa yükselebilmek için gayretlerini önemli ölçüde yasal olmayan yollara kanalize ettiği varsayılmaktadır. Bundan dolayı, Merton'a göre suç, ani sosyal ve ekonomik değişim ile ortaya çıkan bir olgu değil, daha çok toplumsal yapının bir sonucudur, yani suçun nedenleri sosyal yapıda aranmalıdır (Kızmaz, 2005: 154).

Alt sınıflardan üst sınıflara çıkmak isteyen bireyler, amaçlara ulaşmak için yasal araçlara sahip olmadıklarından dolayı hayal kırıklığı yaşayarak yasalara uymakla birlikte, büyük baskılar altında kaldıklarından suça başvurma yolunu seçmektedir. Bu noktada teori, hayal kırıklığına uğramış olmanın mutlaka suçluluğa yöneltmediğini belirtmek için bireysel uyum modellerini kullanmaktadır (İçli, 2007: 95):

- Uyumluluk: Bireylerin geleneksel sosyal amaçları ve onların düzenini benimsediğinde oluşmaktadır (Adler, 2008: 112).

- Yenilikçilik: Toplumun amaçlarını kabul ederler fakat yasal yollar az olduğundan ilerlemek için yeni yollar keşfeder veya planlarlar (İçli, 2007: 96).

- Şekilcilik: Kriminal aktivitenin kökünü oluşturan başarı amacını terk ettiklerinden, en aşağı seviyede kriminal davranış gösteren grubu tanımlamaktadır (Adler, 2008: 112).

- Geri çekilme: Merton bu grubu “toplumun içinde fakat ondan değil” olarak tanımlamakta (Adler, 2008: 113) ve bu uyum şeklini psikonörotik, kronik içe dönük, kronik alkolik vb. ile karakterize etmektedir (İçli, 2007: 96).

- İsyan: Toplumsal yapıya uyum gösterme yerine bu yapıyı değiştirmeye teşebbüs etmekle birlikte, toplumun geneli için kurumlaşmış yeni amaçlar ve yollar ortaya koyma olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2007: 96).

Merton, sosyal faktörlerin suçu meydana getirdiğini kabul etmekte, yoksulluk ile suç arasındaki ilişkiyi tartışmakta ve anomi durumundaki ailenin rolü üzerinde durmaktadır (İçli, 2007: 97).

(c) Alt Kültür Teorileri

Sosyal yapı içinde, özellikle iş bölümünün aşırı bir şekilde düzenlenmiş olduğu toplumlarda kültür homojen olarak yayılmamıştır. Dolayısıyla sosyologlar, toplumun içinde küçük alt toplumları barındırdığını belirtmektedirler. Toplumun genel yapısından farklı olarak, bünyesinde bazı farklı alt-toplum kültürleri oluşmaktadır. Belirli etnik yapı, meslek, yaşam biçimi ve göç sonucu ortaya çıkmış karma sosyal gruplar içinde ortaya çıkan bu farklı kültürler, toplumun genel kültür dokusu içinde yer alan alt-kültürler olarak adlandırılmaktadır. Kısaca alt-kültür, toplumun genel yapısından farklılık arz eden belirli bir topluluğa özgü anlamlar, kodlar, değerler ve davranış biçimleri olarak tanımlanmaktadır (Sokullu-Akıncı, 2007: 184).

Alt-kültür ve egemen kültür arasında ortaya çıkan ayrışma ve entegrasyon derecesi, alt-kültürde kuralsal bazda bir toplumun genelinden soyutlanma veya toplumla dayanışmaya yol açar. Yaygın kültürden farklı öğelerle belirginleşen bir alt-kültürün varlığı, bazen toplumun geneline zarar

verici olmakla beraber bazen de egemen kültür tarafından özümsemiş olabilir (Sokullu-Akıncı, 2007: 184).

Suçlu davranışın nedenlerini alt-kültürle ilişkilendiren çalışmalara değinilecek olursa, bunlar belirli alt-kültüre mensubiyetin, bireyi belirli davranış kalıplarına sokabileceğini ve bunların da büyük bir ihtimalle hukuk normlarına aykırı olabileceğini, yani suç özelliği taşıyabileceğini ileri sürmektedirler (Sokullu-Akıncı, 2007: 185).

Merton ve Durkheim'ın geliştirdiği anomi kavramı ile çerçevesi çizilen bu teoride, alt-kültür yapılarının çeşitli ölçüde benzer ihtiyaçlar, düşünceler, değerler ve yaşam biçimini paylaşan bireylerden oluştuğu, ayrıca bu yapıların suçlu davranışı onayladıkları ya da suça neden olan faktörlere sahip oldukları ileri sürülmektedir. Bu yapılar, anti sosyal değerlere uyum göstererek suçlu faaliyette yer alırken birey bu yapılarla bu yönden etkileşime girmektedir. Bu teoriye göre suçluluk, kişisel problemlere tepki olarak veya kültürler arası çatışma şeklinde tanımlanabilir (İçli, 2007: 98).

Cohen, alt sosyal sınıf mensubu çocuk çetelerinin kaynağını gerilim teorisiyle açıklarken, çete üyesi olan çocukların orta sınıf konumunu yasal yollardan elde edemeyeceklerini, alt sosyal sınıf ailelerin de çocuklarını bu yola yönlendiremeyecekleri üzerinde durmaktadır (İçli, 2007: 99).

Bu alt-kültürel gruptaki sosyal yapılanma; savunma, destek ve karşılıklı ihtiyaç gibi unsurlara sahip olan bir yapılanmadır. Suçlu grup veya suç çetesi, toplumsal genel yapının bazı özelliklerini kabul etmeyerek, suç unsuru içeren faaliyetler gruba ait normlar haline getirilerek benimsenir ve aslında toplumun geneli tarafından onaylanan bazı davranışlar o grup içinde sapma ve suçlu davranışı haline getirilir (İçli, 2007: 98).

Alt-kültürel yapı mensupları başarı, statü, zenginlik gibi amaçlara ulaşmak için yasal olmayan yolları kullanmaya başlarlar ve aynı durumdaki kişilerle bir araya gelerek suçlu alt kültürü oluştururlar. Bu suçlu davranışların grup tarafından da destek görmesiyle, herhangi bir korku veya utanç yaşamadan, hatta davranışlarının onaylanması ile birlikte haz duyabilirler (İçli, 2007: 101).

(ç) Sosyal Ekoloji Teorileri

Birey ve çevre arasındaki etkileşim olarak ifade edilen bu yaklaşımda; sanayileşme, göç, kentleşme gibi çeşitli sosyal gelişmelerin toplumsal yapıyı etkilediği ve bu yapıda değişiklikler meydana getirdiği, bunun sonucu olarak çocuk çetelerinin ortaya çıktığı, yani kısaca suçluluğun çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir ürünü olduğuna vurgu yapılarak, kentlerde suça müzahir bölgelerin oluştuğu üzerinde durulmuştur (İçli, 2007: 103).

Bu yaklaşıma yönelik yapılan çalışmalarda kent ile ilgili veriler toplanmış, bu verilerden elde edilen bilgiler ışığında kentsel yapının çeşitli bölgelerinde suçlu davranışların geleneksel klasik değerlerin yerini aldığı saptanmıştır. Bu çalışmalar Park ve Burgess'in araştırmalarını etkilemiş ve bu teorisyenlerin, sosyal düzensizlik çalışmalarında suçlu yerine kentin değişik bölgelerinin özelliklerini incelemesini sağlayarak, "doğal şehir bölgeleri" fikrini ortaya atmalarına sebep olmuştur (İçli, 2007: 104).

Sosyal düzensizlik teorisi, kent çevresindeki oluşan değişik bölgesel yapıların suç oranlarını etkilediği fikri üzerinde odaklanmaktadır. Bu teoriye göre, düzensizliğin hakim olduğu kentsel bölgelerde, aile, akraba ve okul gibi klasik kurumların sosyal kontrol mekanizması yıkılmış, kendinden beklenen ve yerleşmiş işlevini artık yerine getirememektedir. Bu bölgelerde oturanların sosyal çatışma ve yaşamsal çaresizlik tecrübeleri sonucunda anti sosyal davranışlar gelişmektedir (Siegel, 2006: 184).

Sosyal düzensizlik teorisi, kent yaşamının çevresel analizinin öncülerinden Burgess ve Park'ın çalışmalarından etkilenmiştir. Bu alanda öne çıkan diğer teorisyenlerden Clifford R. Shaw ve Henry D. McKay'ın çalışmalarıyla popülaritesini artıran sosyal düzensizlik teorisinin temel görüşleri şu şekilde sıralanabilir (Siegel, 2006: 185):

- Yoksulluk
- Sosyal organizasyonsuzluk

- Sosyal kontrolün kırılması
- Suçlu bölgeler
- Kültürel kalıtım
- Suçlu kariyeri

Teorisyenler Shaw ve McKay araştırmalarında, suçlu davranışın esasında etnik değil, alt grubun sosyo-ekonomik statü ve kültürel değerler açısından bulunduğu konumu olduğu, çocuk suçluluğunun genel dağılımının kentin coğrafi ve sosyal yapısını yansıttığını belirtirler. Daha sonra gelen teorisyenler tarafından ise beyaz yaka suçluluğu dışında anomi kavramı ve sosyal istikrarsızlığın suçu oluşturduğu, ev sahibi olmamanın genç suçluluğunda önemli yere sahip olduğunu değinirler. Etnik yapının da genç suçluluğunda etkin olduğu, yüksek beklentilerin ve ekonomik eşitsizlik ve istihdam sınırlılığının suç oranlarını artırdığı, şehir-banliyö düzlemindeki eşitsizliğin soygun ve araba hırsızlığı başta olmak üzere, pek çok suç açısından önemli olduğu üzerinde durulmuştur (İçli, 2007: 105–106).

(2) Sosyal Süreç Teorileri

Sosyal süreç teorileri suçun nedenlerini açıklarken, birey ile toplum arasındaki etkileşimi ve tüm insanların suç işleme potansiyeline sahip olduğu fikrini esas alır. Çeşitli alt kültürlerden oluşan bir toplumda, bazı gruplar illegal davranışları özendirme eğilimi gösterirken, diğerlerinde bu yönelim bulunmayabilir (Giddens, 2006: 209). Bireyin suçlu davranışa yönelmesinde, içinde yaşadığı toplumun ve sıkı sosyal bağlılık geliştirdiği grupların önemli rolü bulunmaktadır. Suç olarak kabul edilen davranışlar ilişkide olduğu gruplardan öğrenilir. Suçun öğrenilmesi, bireyin farklı gruplara üyeliğinin sonucu olarak ortaya çıkan sosyalleşme sürecinde gerçekleşir (Siegel, 2006: 218).

(a) Sosyal öğrenme ve Davranış teorileri

Sosyal öğrenme teorileri, suçun, suçlu davranışların bireyi kuşatan sosyal yapıdan öğrenilmesinin bir ürünü olduğunu kabul eder.

Bu teoriler, genel olarak Gabriel Tarde'nin taklit teorisine dayanmaktadır. Tarde, popüler olan Lombroso'nun suçlu doğma teorisini reddederek, suçluların normal kişiler olmakla birlikte, suçu çevreden öğrendiklerini iddia eder. Ona göre, kişiler bir elbise modelini kopya edip giydikleri gibi, davranış kalıplarını taklit ederler (İçli, 2007: 116).

Her birey suçlu ve suçlulukla ilgili konularla ilgilenirken, aynı anda hangi davranışların toplum ve hukuk açısından yasaklanmış olduğunu da öğrenir. İnsan tabiatındaki öğrenme güdüsü suç kabul edilen faaliyetler için de geçerlidir. Suç ya da suç olmayan davranışlar hakkındaki her bilgi toplumun üyeleri tarafından öğrenilmeye çalışılır (Sokullu-Akıncı, 2007: 49).

(i) Ayırıcı Birleşimler Teorisi

Suç sosyolojisinde ana konulardan bir tanesi, suçlu davranışın tabiatının öğrenilmesidir. Davranış kalıpları model alınan gruplar tarafından şekillendirilerek, tüm yaşam boyu devam etmekte ve olumlu veya olumsuz davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır (İçli, 2007: 117).

Suçlu davranışı öğrenmenin bir ürünü olarak gören bu teoride, sapıcı davranışların biyolojik veya psikolojik özelliklerden dolayı ortaya çıkmadığı, suç modelleri ile yüz yüze gelme sonucu bu modellerin öğrenildiğine değinilir (Sokullu-Akıncı, 2007: 195).

Bu teorinin kurucusu, yoksul kişilerin neden yüksek düzeyde kriminal faaliyetlerde bulunduğunu ve pek çok problemi içermesi hususunda suçluluğu nasıl öğrendiklerini açıklamaya çalışan Edwin Sutherland'dir. Sutherland'in görüşlerini takip eden Shaw ve McKay ise, yoksul bölgelerdeki yüksek suç düzeyi üzerinde dururken, Sutherland bu alanlardaki bireylerin neden ve nasıl suç davranışları geliştirdiğini ve suçluluğa yöneldiğini araştırmaya yoğunlaşmıştır. Edwin Sutherland çalışmalarında Tarde'nin taklit teorisinden yararlanarak, çalışmalarının sonucunda teorisini şu temellerde açıklamıştır (İçli, 2007: 117 -118):

- Suçlu davranış öğrenilir,

- Suçlu davranış toplumun diğer üyeleriyle etkileşime geçme sürecinde öğrenilir,
- Suçlu davranışların en önemli bölümü içten şahsi gruplar bünyesinde oluşur,
- Suç işleme davranışı öğrenme süreci, bazen basit bazen ise karmaşık olup, motive edici durumları da içerebilir,
- Motivasyon araçları kurallara uyma veya aykırı davranma olarak şekillenebilir,
- Bu teorinin özü, olumsuz tanımlamaların fazla olduğu koşullarda suçun oluşmasıdır,
- Birleşimler sıklık, süreklilik, öncelik ve davranış yoğunluğu bakımından değişebilir,
- Suçlu davranışları öğrenme de diğer tutumları benimseme ile aynı şekilde oluşur,
- Suç ve suçlu olmayan davranışlar, genel ihtiyaçlara ilişkin değerlerin yansımasıdır.

Teori, bireye odaklanmama, suçlu davranışı öğrenmek için suçlularla birleşmenin zorunluluğu, beyaz yaka ve orta sınıf suçluluklarını açıklamada yetersiz ve eksik kalması yönleriyle birlikte, bireyin aynı grup içerisinde olmamasına rağmen neden aynı tür davranışlar sergilediği gibi hususlarda da eleştiriye maruz kalmıştır (İçli 2007: 119–120).

(ii) Ayırıcı Güçlendirme Teorisi

Sosyal öğrenme teorileri başlığı altında ele alınan diğer bir teori de, Burgess ve Akers tarafından geliştirilmiş olan ayırıcı güçlendirme teorisidir. Akers sosyal ve çevresel etkenlerin, suç olgusunun önemli pekiştirenleri olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, sosyal davranışların sosyalleşme sürecinde öğrenildiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre;

bireyler hem suçlu davranışları, hem de bunlara ilişkin kalıpları, koşullanma aracıyla direkt ya da taklit yoluyla dolaylı olarak öğrenmektedirler. İlaveten, öğrenilen davranış, pekiştirme yoluyla güçlendirilebilir ya da yaptırım uygulanarak zayıflatılabilir (Kızmaz, 2005: 162).

Akers'in teorisi, Sutherland'in teorisi ile karşılaştırıldığında şu noktalar göz önüne çıkmaktadır (İçli 2007: 122):

- Birincil grup dediğimiz yakın çevre, Akers'de yegane kaynak değildir; bu grup dışında, okul, kilise gibi resmi kurumlar veya hayali kahramanlar üreten kitle iletişim araçları da kişi davranışlarını etkileyen kaynaklar olarak ortaya çıkabilir,
- Çevreden gelen haklı veya iyi tanımlamalar davranışın tekrar etme olasılığını artırır.

(b) Kontrol teorileri

Sosyal kontrol teorileri suçluluğu, kişilerin kültürel değer ve normlara olan bağlılık seviyeleri bakımından incelemektedir. Bu yaklaşıma göre bireylerin; aile, okul, din ve arkadaş grubu gibi geleneksel kurumlara ya da ögelere bağlılık düzeylerinin kuvvetli olması, suçtan koruyucu bir işlev görmektedir. Aynı şekilde; bahse konu geleneksel kurumlara olan bağlılığın zayıfladığı ölçüde de, bireylerin suç işleme potansiyelleri artmaktadır (Kızmaz, 2005: 165).

Davranış teorileri genel itibarıyla insan doğası üzerinde durmuştur. Muhafazakâr düşünürler insan doğasının bencil ve kötü olduğu üzerinde dururken, Durkheim intiharın toplumsal norm ve ilişkilerin etki alanı dışında arttığını, Freud ise cinsellik, şiddet, açlık gibi temel dürtüleri barındıran id unsurunun anti sosyal faaliyetlerden uzak tutulması için meşgul edilmesinin gerekliliğini belirtmiştir. Klasik düşünürlerin aksine J. Locke, insanın doğuştan iyi-kötü olarak dünyaya gelmediğini, sosyal yapının insanı iyi-kötü olarak ayırttığını ileri sürmüştür. Sonuç olarak, kontrol teorileri tüm bu değişik insan doğasına ilişkin görüşlerden etkilenmiştir. Teorilerde insanın doğuştan bencil olduğu ve anti sosyal davranışlara meyilli olduğuna değinilirken,

anahtar soru olarak, insanların niye suçlu olduğu dışında, insanların niçin suçlu olmadığı sorusu karşımıza çıkmaktadır. Bu sorulara cevap ararken iki kontrolden söz edilir: Sosyal kontrol ve oto kontrol (Barkan, 2001'den aktaran Bahtiyar, 2007: 23).

Bu teorilerle ilgili ilk çalışmalar genel hatlarıyla Nye tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalarında Nye, sosyal kontrolün, sosyalleşme sürecinden doğduğunu, dolayısıyla bireyin iradesinin doğru veya yanlış ayırımında geliştiğini, içselleştirilmiş oto kontrolde, bireyi dolaylı olarak kontrol eden öğelerin bulunduğu gibi aile, sosyal bağlar, ceza-adalet sistemi gibi doğrudan kontrollerin de varlığını belirtmiştir (İçli, 2007: 125).

Nye'den sonra bu teorinin en ileri gelen teorisini Travis Hirshi olmuştur. Hirchi, çocuk suçluluğuna yönelik çalışmalarında Durkheim'dan etkilenmiştir. Teorisyen, Durkheim'ın bireyin içinde bulunduğu gruba bağlılığı zayıfladığında, bireyin gruptan gittikçe soyutlanıp sonuç olarak kendine bağlı hale geldiği düşüncesinden hareketle, teorinin temelinde bireyin topluma bağlantısından yola çıkarak, bu sosyal bağların zayıflaması durumunda suçluluk eğiliminin arttığını ileri sürer. Burada sosyal bağlılık, taahhüt, katılım ve inanç toplumla bağlantı kurmada dört unsuru oluşturmaktadır (İçli, 2007: 125–126).

Bu noktada, belirtilen unsurlar arası ilişkinin kişinin davranışlarını etkilediği belirtilmektedir. Bu görüşlere yöneltilen eleştiriler topluma uyumun detaylı olarak ortaya konmadığı yönünde başlık oluşturmakla birlikte, kuramın kişiler ve toplumsal kurumlar arasındaki ilişkiye, orta sınıf ve beyaz yaka suçluluklarına da uygulanabileceğini ifade eden yazarlar da bulunmaktadır. Sonuç olarak, sosyal kontrol teorilerinin çocuk ve yetişkin suçluluğunu açıklamada katkıları olmakla birlikte, suç olgusunu tamamiyle açıklamada yetersiz kaldıkları görülmektedir (İçli, 2007: 126).

(c) Etiketleme teorileri

Etiketleme veya damgalama teorisi; bireylerin etiketlenmelerinin onları suç işlemeye yönelttiği varsayımı üzerine kurulmuştur. Çünkü bu teoriye göre, kişilerin sapkın veya suçlu olarak

etiketlenmeleri, onların toplumun dışına itildikleri izlenimine kapılmalarına yol açmaktadır. Bu dışlanma duygusu da, bireylerin suçlu gruplarla ilişkiye girerek tekrar suç işlemesine zemin hazırlamaktadır (Kızmaz, 2005: 167).

Becker'e göre suç ve sapkın davranış, kişilerin belirli davranışlarına toplumun vurduğu damgalarla yaratılır. Suç bir eylemin niteliği değil, bir fiile suçluluğa ilişkin hukukî kural ve cezaların uygulanmasıdır. Suçlu ise bu şekilde damgalanmış ve toplum dışına itilmiş olan kişidir (Sokullu-Akıncı, 2007: 198).

Frank Tannenbaum ise, bireyi etiketlemenin kişi açısından olası sonuçlarını ve birey davranışlarının, toplum tarafından değerlendirilip etiketlendiğini belirterek bir bakıma teorinin tanımlayıcısı olmuştur. Tannenbaum, suçu sosyal etkileşimin sonucu olarak görmekte ve bireylerin çevreleri tarafından olumsuz olarak damgalandıklarında, bu etiketlemenin kişiye zarar verdiğini ileri sürmektedir. Sosyal problemlerin toplumsal yapıda kaçınılmaz olduğunu ve toplumun tüm bireylerinin hukuksal ve sosyal normlara aynı oranda uyamayacağını belirtmektedir (İçli, 2007: 127).

Yine bu teoriyi benimseyen bir başka kriminolog olan Edwin M. Lemert, bireylerin sapkın olarak etiketlenmesi ile bunun sonuçları üzerinde durmuştur. Birincil ve ikincil suçluluk kavramlarıyla; birincil suçluluğun norm ihlali olarak kişiye çok fazla etkide bulunmadığı, asıl etkinin ikincil suçluluk kavramı ile ortaya çıktığını, toplum tarafından yaptırım uygulandıkça bu suçlu davranışta artış olduğunu ve etiketlemenin sonucu olarak, toplumdan dışlanmış bireyin, kendisi gibi diğer sapmış bireyleri aramayı söylemektedir. Bu teori kısaca, ikincil suçluluktan yola çıkarak, bireyin suçlu görülüp cezalandırılması ile bu sapkın etiketinin toplumda genel kabul gördüğü ve diğer sapmış davranışa yol açabileceği üzerinde durmaktadır (İçli, 2007: 127).

Olumsuz davranışta bulunanların değersiz olarak etiketlenerek dışlanması ile odak noktayı sapmış olarak tanımlayan sosyal kurumlar oluşturmaktadır. Sapmış davranış toplumsal tepkiden etkilenir ve ikincil sapmanın sonucu olarak sapmış davranış tekrarlanır. Sapma, bazı

davranışlarda bireysel değil, kişilerin attettiği davranış özelliği olarak görölmektedir. Toplumun olumsuz tepkisinden dolayı bu süreç işlemeye başlar ve sapmış olarak nitelendirilen kişiye tamamen farklı yeni bir kişisel kimlik verilmesine yol açar (İçli, 2007: 129).

(3) Sosyal çatışma teorileri

Yapısal nitelikteki yaklaşımlar, değerler üzerinde uzlaşmaya varmış toplumsal modellerden yola çıkmaktadır. Sosyal sistemlerin tümünde, çeşitli değerler üzerinde uzlaşma olduğu görölmektedir. Bununla birlikte, bu uzlaşma modeline zıt olarak, bir çatışma modeli ileri sürölmüştür. Bu çatışma modeline göre biçimlenmiş toplumda dört özellik ön plana çıkmaktadır (Sokullu-Akıncı, 2007: 181):

- Her toplum her zaman sosyal değişime açıktır ve bu değişim kaçınılmazdır.
- Her toplumun bünyesinde, sürekli ve karşı konulamaz bir sosyal çatışma hali mevcuttur.
- Bu sosyal çatışma hali toplumun her kesiminden az ya da çok beslenmektedir.
- Her toplum, iktidarı elinde tutan bazı grupların diğerlerini sınırlaması ve kontrol altına alması prensibi üzerine kurulmuştur.

Bu noktada, George Vold suçu, sosyal çatışmanın bir sonucu, siyasal ve sosyal eşitsizliğin bir yansıması olarak ifade etmektedir. Vold'a göre, toplum sosyal sınıflardan oluşmaktadır ve bu sınıfların çıkarları ve amaçları birbiri ile çatışma veya yarışma halinde ya da aynı yönde olursa sınıflar arasında uyumsuzluk baş gösterir. Bu sosyal sınıflar çıkarlarını çok iyi gözetirler ve onları savunmaya her zaman hazırdırlar. Bir sosyal grup edindiği konumu koruyabilmek ve daha da geliştirebilmek için sürekli olarak diğer gruplarla mücadele etmek zorundadır. Vold, ceza hukuku alında suç olarak ortaya çıkan uyumsuzluk ve çatışmayı; kural koyma, kuralı ihlal etme ve

hukukun uygulanması sürecinde grup çıkarları arasındaki derin anlaşmazlıkların bir ürünü olarak açıklamaktadır (Sokullu-Akıncı, 2007: 181).

Marx, modern sanayi toplumunun sosyal evrim teorisini ortaya atmıştır. Marx'a göre, sapma toplumun bünyesinde yer alan sınıflar arasındaki sosyal çatışmanın bir ürünüdür ve ekonomik alt yapının üst yapı tarafından tamamen ortadan kaldırılmasıyla sapma kaldırılabilir düşüncesi belirlemiştir. Kısaca, toplumun sapmış ve sapmamış yönleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir (İçli, 2007: 131–132).

Genel olarak Marx görüşlerinde, suç olgusuna çok fazla değinmemiştir. Suçluluğu etiketleme teorisine benzer şekilde kuralların yürütme siyasetinin sonucu olduğunu belirterek, kapitalist düzendeki suç ve eşitsizlik arasındaki ilişki olarak ifade etmiştir. Bundan dolayı, toplumsal yapının en temelinde kokuşmuş ve bozulmuş şeylerin olmasından dolayı bu yapının zenginliği artırırken, sefaleti azaltmadığı, hatta gelir dağılımındaki adaletsizliği artırdığı ve suçu rakamlarda ifade edilenlerden daha fazla çoğalttığını ileri sürmüştür (Siegel, 2006: 259).

Marxist düşüncenin odak noktasında bulunan, suçlu toplumu ortaya çıkarma sürecindeki kapitalist düzenin etkisi düşüncesi, tüm çatışma teorisine temel oluşturmuştur. Suçun geniş ölçekli ilk tanımını ifade eden William Bonger, suçluluğu ve ahlak dışı faaliyetleri sosyal oluşumdaki değişmelere bağlarken, ceza hukukunda yasaklanan davranışları iktidar sahibinin çıkarlarına zarar verenler olarak belirtmiştir (İçli, 2007: 132).

Çatışma teorisini ileri sürenler arasında, yasama ve yürütme erklerinin toplumdaki en güçlü grupların çıkarlarını koruduğunu belirtenlerin yanında, iktidarı ele geçiren tek egemen sınıfın ya da çıkar gruplarının toplumu oluşturduğunu ifade edenler de vardır (İçli, 2007: 134).

Çatışma teorisi genel anlamda, toplum bünyesindeki iktidar paylaşımı ile suç olgusu arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Bu yaklaşıma göre, hukuk normları, egemen sınıfın, diğer sınıflar üzerindeki baskınlığını yaratan ve devam ettiren bir araç olarak görülmektedir. Bununla birlikte, bu görüşlere yapılan eleştirilerde bazı teorisyenler, teoriye ait görüşlerin saf

olarak işlendiği, daha mantıklı faktör ve çözümlerin ele alınmadığı üzerinde durmuştur. Tüm bu eleştirilere rağmen çatışma teorisi, kriminoloji literatüründe önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Günümüzde klasik çatışma modelinin daha radikal görüşleri etkili hale gelmiş ve çalışmalar şu an bu görüşler üzerine odaklanmaktadır (Siegel, 2006: 263).

(4) Feminist teoriler

Feminist teoriler kapsamında, liberal, radikal, Marxist, sosyalist gibi pek çok feminist yaklaşım bulunmaktadır. Feminist teori, geleneksel teorinin en zayıf noktası olarak, toplumsal yapıdaki cinsel kimlikleri ve cinsiyet rollerini kavramadaki başarısızlık olarak ortaya koymaktadır. Feminist yaklaşıma göre, ataerkil toplum yapısında erkekler üstün olanlardır. Dolayısıyla, ceza hukuku alanındaki kararlar, kadına hükmedilen ve sömürülmesini sağlayan bu ataerkil yapılanmayı destekleyerek, geleneksel kadın, cinsiyet ve aile rollerini güçlendirmektedir (İçli, 2007: 136–137).

Feminist teorisyenlerden Freda Adler ve Rita Simon, suçlulukta cinsiyet oranını özgürlük bakımından ele almıştır. Bu teorisyenlere hâkim olan görüş, toplumda kadın üzerindeki erkek egemenliği temasıdır. Adler, cinsler arasındaki eşitlik geliştikçe kadın suçluluk oranının, erkek tarafından egemen olunan toplumun diğer alanlarında da artacağını belirtir. Teorisyenler ayrıca cinsel saldırı ile birlikte kadına karşı yapılan diğer tüm cinsel ve fiziksel saldırıları açıklamak için ataerkilliği kullanmışlardır (İçli, 2007: 137).

Liberal feminist yaklaşıma göre, kadınların sahip olduğu sosyalleşme sürecindeki ve toplumsal yapıdaki fırsatların eksikliği önem kazanırken, Marxist açıdan ise kapitalist düzen içinde yer almaktan dolayı tecavüz ve diğer saldırıların arttığı ifade edilir. Bununla birlikte, radikal feminist yaklaşım, ataerkilliğin kapitalizmden önde geldiğini ve cinsiyet ilişkisinin, sınıf ilişkisinden daha önemli olduğunu ileri sürer. Sosyalist yaklaşım ise, sınıf-cins ayrımının suçların oluşumu ve ceza adalet sisteminin işlevsel yapısında etkin olduğuna değinmektedir. Kadın suçluluğu yaklaşımı da, yine cins-sınıf ayrımının önemini vurgularken, bu ayrımın kesişim noktalarının modern

kriminolojinin gelişmesindeki en önemli etkenlerden birisi olduğunu belirtmektedir (Barkan, 2001'den aktaran Bahtiyar, 2007: 28).

Ataerkil hükmetme, suç oranlarındaki cinsiyet temelli farklılaşmayla birlikte, cinslere özgü fahişelik, erkeğin kadına tecavüz etmesi gibi özel suç türlerini de daha kapsamlı olarak anlamayı sağlamaktadır. Feminist bakış açısı kadın suçluluğunu açıklamada büyük bir öneme sahiptir. Özetlenecek olursa, cinsiyet kalıplarının günlük yaşantıda çok etkili olduğu, suçluluğun iki cinsten de farklı ortaya çıkabileceği görüşünün ise bu etkilerden sadece bir tanesi olduğu ifade edilebilir (İçli, 2007: 141).

Cinsel suç mağdurlarının büyük çoğunluğunun kadın olmasından dolayı, feminist teorilerin cinsel suçlara bakış açısının üzerinde durulmalıdır.

Feminist teori, kadına yönelik şiddetin patriarkal toplum yapısının bir ürünü olduğunu; tecavüzün de erkek egemenliğinin ve kadını sömürmenin bir aracı olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca, kadınların sosyal, politik ve ekonomik alanda erkeklerden geri planda kalmalarını sağlar. Cinsel şiddet korkusundan dolayı, kadın davranışı engellenmekte ve kısıtlanmaktadır (Ward, 1995'ten aktaran Çoklar, 2007: 18).

Feminist araştırmacılar, tecavüz olgusunda sosyal öğrenme teorisinin etkisinden de söz etmişlerdir. Buna göre tecavüz yalnızca sosyal tabakalaşmanın bir sonucu değil, aynı zamanda farklılaşmış cinsiyet rollerinin ve sosyalleşmenin sonucudur. Bu yaklaşım, ataerkilliğin sosyal bağlamını çevreleyen toplumsal cinsiyet ile ilgili davranışların kazanılması sırasında erkeklerin saldırgan, kadınların da kurban olmayı öğrendiklerini ileri sürmektedir. Sosyal kontrol açısından değerlendirildiğinde ise tecavüzün bir cinsellik suçundan öte, düşmanlık ve şiddet suçu olduğu üzerinde durulmuştur (Ward, 1995'ten aktaran Çoklar, 2007: 18).

Feminist teoriler, tecavüz olgusuyla ilgili toplumda yaygın olan yanlış yorumları tanımlayarak, sonraki bölümlerde üzerinde durulacak olan "Tecavüz Mitleri" olgusunun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

4. CİNSEL SUÇLAR

a. Cinsellik ve Toplum

Cinsellik, cinsel ilişkiye dair davranışları, tutumları, düşünceleri ve yönelimleri içine alan; her ne kadar bazı toplumlarda kendi başına bir olgu olarak algılansa da, ekonomik, siyasi ve kültürel boyutlara gönderme yapmaksızın hakkında inceleme yapılması mümkün olmayan bir kavramdır (Avcı, 2011: 155). Cinsellik kavramı, sadece üreme anlamında ya da cinsel olarak uyarılmış bireyde gözlemlenen davranış kalıpları olarak tanımlandığı gibi; kişinin kendine özgü cinsel kimliği kabul etmesi, bu cinsel kimliğin gereği olarak karşı cinse ilgi duyması ve karşı cinsle birlikte olmaktan ve cinsel ilişkiden bedensel olduğu kadar ruhsal bir haz ve doygunluk elde etmesi olarak da tanımlanmaktadır. Bir davranışın cinsellik taşıyıp taşımadığı amacına bağlı olarak değişir (Vuraldoğan, 2006: 1).

Özü itibarıyla, canlı varlıklara özgü bir hissi ifade eden cinsellik, doğanın evrensel yasalarına tâbidir ve dolayısıyla etik bir değer ifade etmemektedir. Bununla birlikte sosyal bir varlık olan ve bu özelliğiyle diğer canlı varlıklardan ayrılan insanoğlu bakımından cinsellik, bir yanıyla doğanın yasalarına, diğer bir yönden ise ahlak, din, gelenek gibi toplumsal normlar bağlamında etik değerler içinde ele alınabilir. (Hafızoğulları [web], 2005).

Cinselliğe bakış açısını etkileyen faktörler; toplumun içinde yaşadığı kültür, din, yasalar, toplumsal cinsiyet ve toplumsal inanışlar/mitler olarak sayılabilir. Tarihin ilk dönemlerinde anaerkillikle beraber üstün cinsel form dışı iken, özellikle tek tanrılı dönemlerde ataerkil düzenin etkisiyle yerini erkek egemen yapıya bırakmıştır. İlk toplumlar üremenin gizemliliği karşısında çok etkilenmiş, cinsellik efsaneleştirilmiş ve tabulaştırılmıştır (Avcı, 2011: 155).

Bireyin cinsellikle ilgili gelişme ve değişimlerinde en önemli etken içinde yetiştiği kültürlerin cinselliğe bakış açısıdır. Kültürlerin cinselliğe yaklaşımı, birbirlerinden farklı olabileceği gibi, aynı kültür içinde de yöresel ve zamansal farklılıklar ortaya çıkabilir. Bu bağlamda, kültürlerin cinselliği algılayış biçimine göre ortaya çıkan kültürel çeşitlilik şu şekildedir (Avcı, 2011: 155):

- Cinselliği bastıran kültürler: Bu kültürlerde, gençlerin bilgisiz bırakılması ve evlilik öncesi ilişkinin kesinlikle yasaklanması ile üreme amacı dışındaki cinsellik engellenir.

- Cinselliği kısıtlayan kültürler: Evlilik öncesi ilişkiye bir cinsten izin verilirken, diğer cins için yasaklanır. Karşı cins arkadaşlıklarına hoş bakılmaz.

- Cinselliğe izin veren kültürler: Cinsellik, hoş görülmez ama göz önünde değilse ses çıkarılmaz. Ergenlerin cinsel eylemlerine bir dereceye kadar izin verilebilir ve evlilik öncesi ilişki normal karşılanabilir.

- Cinselliği destekleyen kültürler: Erken cinsel deneyim toplumsal ve biyolojik olgunluk için gerekli görülür. Cinselliğin öğrenildiği kültürlerdir; gelenekler, görenekler ve kurumlar aracılığıyla gençler cesaretlendirilerek cinsel becerilerini geliştirmeleri sağlanır.

Toplumun cinselliğe bakış açısının şekillenmesinde, dinin de çok büyük bir etkisi bulunmaktadır. Tarih boyunca din; kültürlerin önemli bir parçası halinde gelişmiştir. Toplamlar üzerinde büyük etkisi olan din, kişinin cinsel kavramlarını oluşturma ve kendi kurallarını koyma sürecinde de etken olmuş, dinin kuralları doğrultusunda cinselliğe bir bakış ve yaklaşım geliştirmiştir. Dinle cinsellik çoğu toplumda iç içe gelişme göstermiştir. Örneğin; din, ensesti (firavunlarda olduğu gibi) veya eş cinselliği (Yunan toplumunda) onaylıyorsa, o zaman toplum bu durumu normal kabul etmiş ve herkes aynı şekilde davranmış bu durumun tersi onlar için anormal sayılmıştır (Avcı, 2011: 155-156).

Cinsellik kavramıyla birlikte, ele alınması gereken diğer bir kavram ise cinsel özgürlüktür. Cinsel özgürlük denince; bireyin cinsel kimliğini belirlemesi, istediği cinsle cinsel ilişki kurabilmesi, kişinin cinsel ilişkiye girip girmeme konusunda özgürce karar alabilmesi, kişinin tercih ettiği cinsle ve istediği sayıda kişiyle evlenebilmesi, kişinin istediği yaş, yer ve zamanda cinsel ilişki kurabilmesi, kişinin seçtiği cinsel kimlik ve tercih ettiği cinsiyet nedeniyle farklı muameleye tabi tutulmaması gibi hususlar akla gelmektedir. Cinsel özgürlük kapsamındaki sınırlamaların çeşitliliği ve çokluğu farklı cinsel

oluşumların ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Bu bağlamda; erkek eşcinseller gey, kadın eşcinseller lezbiyen, cinsiyetini değiştirenler transeksüel, cinsiyetini değiştirmemekle birlikte karşı cins gibi giyinerek davrananlar travesti olarak adlandırılmaktadır (Vuraldoğan, 2006: 4).

Toplumsal bir varlık olan insanı, hayvandan farklı kılan en önemli özelliklerden birisi, hayvanın cinsel dürtülerinin belli zaman dilimlerinde ortaya çıkarak kaybolmasına rağmen, insanda süreklilik arz etmesidir. Bundan dolayı, toplum halinde yaşayışın bir gereği olarak, insanlar cinsel isteklerine yön vermek, kurallar koymak ve dolayısıyla kendilerini zorla sınırlandırmak zorunluluğunu duymuşlardır (Can, 2002: 299).

Bu kapsamda, bütün toplumlarda cinselliğin denetlenmesi ve kısıtlanmasına ilişkin çeşitli eğilim ve düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kısıtlamalardan ilki, evlilik kurumunun desteklenmesi; ikincisi ise, toplumda saldırganlık, şiddet, kin ve öfkenin önlenebilmesi için, zor kullanımına dayanan cinsel ilişkinin tamamen denetim altına alınmasıdır. Ayrıca hemen her toplumda kan bağı olan kişiler arasında cinsel ilişki kurmak (ensest) yasaklanmıştır (Vuraldoğan, 2006: 4).

b. Cinsel Suç Kavramı

Tarihin her döneminde, insan hayatı içinde ayrılmaz bir parça teşkil eden cinselliğin o döneme özgü toplumsal kurallarla düzenlenmesi yoluna gidilmiştir (Topal, 2009: 10). Toplamların sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yapılarının oluşturduğu farklılık, ahlak kuralı olarak nitelendirilen değerlerin kapsam ve içeriğini değiştirdiği için, evrensel bir cinsel suç anlayışına ulaşılmasına engel olmuştur (Can, 2002: 463). Bu da gösteriyor ki cinsel suçlar her toplumun örgütlenme biçimine, hatta toplumlarda yürürlükte bulunan siyasi rejimin niteliğine bağımlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkmıştır.

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinden beri cinsel davranışlar belli bir yasal çerçeve içine alınmıştır. Her tarihsel dönemin ekonomik, siyasi, kültürel koşullarında otoriteler cinsel davranışları normal-anormal olarak sınıflayıp

bunlardan “anormal” olanları cezalandırma yoluna gitmişlerdir (Avcı, 2011: 155).

Farklı kültürlerde farklı cinsel davranış modellerinin, dolayısıyla farklı cinsel suç biçimlerinin bulunması karşısında, cinsel suçların işlenmesinde kişiliğe bağlı bozukluklar, hastalıklar, sapkınlıklar bazen ön plana çıkabildikleri için, kişinin bu gibi öznel nedenlerle kurallardan sapmasını, toplumun yapısıyla doğrudan ilgili saymak olanağı her zaman yoktur (Can, 2002: 302).

Yukarıdaki ifadelerin de ortaya koyduğu gibi, cinsel suç kavramı görecelidir. Bu göreceli yapıdan dolayı, her ne kadar, kapsayıcı bir tanım yapmak güç olsa da, Can (2002: 486)’ın ifadesiyle, cinsel suçlar şu şekilde tanımlanabilir:

“Ceza yasalarında; kamu ahlakı, genel adap, aile düzeni gibi kavramlarla geliştikleri öngörülüp, ihlal ettikleri çıkarlar açısından değerlendirilerek, kişinin cinsel özgürlüğüne veya insanlık özsaygısına ya da toplumsal düzeninin varlığına zarar verdiği kabul olunan, dolayısıyla da o günün geçerli toplumsal değerleri ve ahlak kuralları doğrultusunda cezaları saptanan cinsel kökenli eylemlere cinsel suçlar adı verilir.”

Cinsellik alanındaki ilk hukuki düzenlemelere MÖ 2000’li yıllarda Yakındoğu’da rastlanmaktadır. Tek tanrılı dinlerin etkisi altındaki bu düzenlemeler, kişinin rızası olmadan cinsel ilişkiye zorlamanın ve ayırt etme gücü gelişmemiş (zihinsel özürlü veya ruhsal sorunlu) kişilerle cinsel ilişkiye girmenin suç sayılması; topluluk içinde açık olarak cinsel ilişki ve gösterilerin yasaklanması; evlilik dışı cinsel ilişki, fahişelik ve cinsel sapmanın yasaklanmasına yöneliktir. Günümüzde de cinselliğe ilişkin konularda pek çok sınırlamalar bulunmaktadır. Bu sınırlamaların bazıları evrensel nitelik taşıırken; bazı sınırlamalar açısından ülkelerin düzenlemeleri farklılık arz etmektedir (Vuraldoğan, 2006: 4).

Cinsel suçların diğer bir düzenleme yeri ise, silahlı çatışma alanında olmuştur. Yirminci yüzyıl öncesi dönem farklı zaman dilimlerine ayrılarak incelendiğinde, silahlı çatışmalarda cinsel suçlara ilişkin düzenleme sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bir devletin diğerinin

egemenliğindeki yerüstü ve yeraltı zenginlikleri ele geçirebilmek amacıyla kuvvet kullanmasının yasal kabul edildiği belirli dönemlerde, cinsel şiddetin başlıca mağduru durumunda olan kadınlar, ele geçirilmek istenen mal statüsünde değerlendirilmiştir. Bu çarpık anlayışın özünde, kadının, mülkiyeti erkeğin tasarrufunda bulunan bir eşya konumunda görülmesi yatmaktadır. Özellikle Ortaçağ Avrupası'nın ilk dönemlerinde kadınlar, patriarkal gelenek ve sosyal yapının etkisiyle toprak sahiplerinin, aile babalarının, kocalarının veya bir başka erkeğin tasarrufunda yer alan menkul bir mal hükmündedir (Topal, 2009: 56).

Daha sonraki dönemlerde, özellikle 13. yüzyıldan itibaren hukuk alanında ortaya çıkan gelişmeler ve yeni düzenlemeler sayesinde, cinsel suçlara ilişkin yeni hukuk normları uygulama alanı bulmuştur. Yine bu dönemde toplumsal anlayışın zaman içinde değişmesinden dolayı, silahlı çatışmaların hukukî ve ahlâkî bakımdan düzenlenmesi ve belli kurallara bağlanması kapsamında cinsel suçlara yönelik yeni kurallar da çatışma hukuku alanında kendisine yer bulmuştur (Nuhoglu, 2004: 189).

Cinsellik özellikle yirminci yüzyılda uluslararası sözleşmelerin de konusu olmuştur. Bu uluslararası sözleşmelerde, kadın ticareti, fahişelik ve müstehcenlik yasaklanmıştır. İnsanlık bu sözleşmelerle, beşeri cinsellik oluşumlarının ayrıca genel ahlaki bir değer olmasından hareketle, etik bir varlık olan insana ve insan haysiyetine yaraşır olmasını istemiştir (Hafızoğulları [web], 2005).

Toplumların sosyal örgütlenme biçiminin, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarının, değişik ülkelerin cinsel suçlara ilişkin düzenlemelerinde farklılıklara yol açtığı yukarıda belirtilmiştir. Bundan dolayı, tarihi gelişim içinde toplumların cinselliği düzenlemesiyle birlikte, birbirinden farklı pek çok cinsel suç türü ortaya çıkmıştır. Ancak, cinsel suçlara ilişkin en güncel ve somut düzenlemeler her ülkenin kendi pozitif hukuku kapsamında ortaya konmalıdır. “Cinsel Suçlara İlişkin Hukuksal Çerçeve” bölümünde, bu husus detaylı olarak ele alınacaktır.

c. Bir Şiddet Türü Olarak Cinsel Şiddet

Şiddet, belli bir kişi veya kişilere bedensel, duygusal ve ruhsal olarak zarar vermeye yönelik bireysel ya da toplu saldırgan davranışların tümüne denir (Taşlıçukur, 2009: 5). Daha geniş anlamda şiddet, sahip olunan güç ve kudretin, yaralama ve ölümle sonuçlanan veya sonuçlanma ihtimali yüksek bir biçimde bir başkasına, kendine, bir gruba veya bir topluluğa karşı tehdit ile ya da bizzat uygulanmasıdır (Huksam [web], 2011). Centel (2003: 1)'e göre ise; şiddet, bir kimseye karşı isteği dışında ve kasten acı verecek davranışlarda bulunmak olarak tanımlanabilir.

Şiddetin sözlük anlamı bile, ne derece yaygın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir (Atman, 2003: 333):

“Sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, büyük güç, haşinlik, rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme.”

Şiddet sadece fiziksel değil, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik de olabilir. Her toplumda özellikle fiziksel ve ekonomik yönden güçsüz olanlar şiddete maruz kalmaktadır. Bu kapsamda değerlendirilecek olursa, şiddete maruz kalanlar, daha çok kadınlar, yaşlılar ve çocuklar olmaktadır (Centel, 2003: 1).

Toplumsal yaşamda rastlanan şiddet türleri şu şekilde tasnif edilebilir (Huksam [web], 2011):

- Kendine dönük şiddet: İntihar, bedene zarar verici uygulamalar.
- Kişilerarası şiddet: Kadına, çocuğa, yaşlıya yönelik şiddet, flört şiddeti, aile içi şiddet.
- Organize şiddet: Uluslararası şiddet, kolektif şiddet, siyasi şiddet, iktidar şiddeti, iktidara yönelik şiddet.

- Medya şiddeti: yazılı ve görsel basında şiddet içeren görüntü, ses ve yazı ile ortaya çıkan şiddet.

- Diğer şiddet türleri: Çete şiddeti, kan davaları, sokak şiddeti, insan ve organ ticareti, pornografi, homoseksüel ve lezbiyenlere yönelik şiddet, azınlıklara yönelik şiddet, okulda ve spor olaylarında şiddet.

Şiddetin yaygınlığı ve vahameti açısından olayı ele alacak olursak, ABD'de her iki evlilikten birisinde fiziksel şiddet söz konusudur ve her yedi saniyede bir, bir kadın bir erkek tarafından dövülmektedir. Ayrıca dayak, tek başına, kadın yaralanmalardaki en sık karşılaşılan travma sebebidir. Şiddete maruz kalmanın sonucunda; fiziksel yaralanmalar, hematomlar, diş kırıkları, burun dudak yaralanmaları, bilinç kaybı, uyuşturucu ve alkol kullanımı ve depresyon ortaya çıkmaktadır. Kadınlardaki alkolizmin %40'ının nedeni devam eden şiddettir. Kadın psikiyatri hastalarının %30-50'sinde ise şiddete maruz kalma öyküsü vardır. Kadınlardaki intihar girişimlerinin %50'sinin nedeninin dayak olayı olduğu tespit edilmiştir (Atman, 2003: 333).

Şiddetin en önemli görünüşlerinden biri olarak beliren cinsel şiddet; kültür, dinî inanç, sosyo-ekonomik düzey ve rejim farkı olmaksızın, bütün toplumlarda, bireyin mahremiyetine, kişiliğine, beden ve ruh sağlığına ve çevresine karşı işlenen bir şiddet biçimi olup, bireyin cinsel bağımsızlığını, cinsel bütünlüğünü ve kişiliğini hedef almaktadır (Hafızoğulları [web], 2005). Bu bağlamda, cinsel şiddet, baskının ve zor kullanmanın tüm boyutlarını ve derecelerini içermektedir. Söz konusu baskı, fiziksel zorlamanın dışında psikolojik yıldırma ya da tehditleri de (örneğin fiziksel zarar verme tehdidi, işten kovma ya da işe alınmama gibi iş yerinde cinsel taciz) kapsamaktadır (WHO [web], 2002).

En geniş ifadelerle ortaya konacak olursa, cinsel şiddet bütün rıza gösterilemeyen cinsellik içeren davranışı kapsar ve sözlü sarkıntılıktan en ağır cinsel şiddet türü olan tecavüze kadar geniş bir yelpazede pek çok sayıda fiili içerir. Bu filer kapsamında; istenmeyen cinsel öneriler ve sarkıntılık teşebbüsleri (laf atma, cinsel organını değdirme, elle sarkıntılık, öpme, okşama gibi), cinsel ilişkide bulunma talebi, özellikle çocuklara veya kadına

kendini elletme, röntgencilik veya teşhircilik, kadının herhangi bir doğum kontrol yöntemini kullanma hakkını engelleme veya cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı korunma tedbirleri almayı reddetme, zorla düşük veya kürtaj yaptırtma, kadın sünneti ve bekâret muayenesi gibi kadının cinsel kimliğine yönelik şiddet davranışları, çocuk yaşta veya zorla evlendirme, maddi çıkar sağlamak amacı ile kadını fuhşa ve seks ticaretine zorlama, aile içi ya da flört tecavüzü, homoseksüellere yönelik tecavüz, çete tecavüzü (toplu tecavüz), savaş ortamındaki sistematik tecavüz olayları olmak üzere farklı tecavüz biçimleri, zihinsel ya da bedensel özürhüklerin cinsel istismarıyla çocukların cinsel istismarı bulunmaktadır (Huksam [web], 2011).

Diğer bir bakış açısından ise; mağdurlarının büyük bir çoğunluğu kadınlardan oluşmasından dolayı cinsel şiddet, kadına yönelik şiddetin bir türüdür ve Türk Ceza Yasasında cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar başlığı altında cezalandırılmıştır (Centel, 2003: 5) İnsanlık tarihi boyunca süregelen bir şiddet biçimi olan ve fail, mağdur ve olayın gerçekleşme biçimine göre pek çok farklı türü bulunan cinsel şiddet, genellikle kadına yönelik diğer şiddet türleriyle birlikte, kadını toplum içinde baskı altında tutmaya yönelik, evrensel bir olgu olarak ön plana çıkmaktadır. Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların, en yaygın toplumsal sorunlardan birisi olmasına rağmen, bu şiddet türü, yaygınlığı ile doğru orantılı bir şekilde ceza yargılamasının gündemine gelmemektedir (Düvenci, 2004). Bunun nedenleri, “Cinsel Suçlar ve Saklı Suçluluk” bölümünde detaylı olarak ele alınmıştır.

ç. Cinsel Suçlar ve Saklı suçluluk

Cinsel suçlar konusunda güvenilir istatistiklere ulaşmak güçtür. Bu bağlamda, “siyah rakamlar” veya “saklı suçluluk” denilen kavramdan bahsedilmesinde fayda vardır. Değişik resmi belgelere göre saptanmış olan suçluluğa nazaran, çeşitli nedenlerle ihbar veya şikâyet edilmemiş, varlığından habersiz kalınmış, ancak gerçekte işlenmiş olan suç sayısına “saklı suçluluk” denir. Saklı suçluluğun devreye girmesi ile birlikte gerçek suçluluk ile yasal suçluluk arasında fark ortaya çıkmakta ve özellikle mağdurların “herkes ne der” korkusu ile hareket ettiği, cinsel suçların da içinde

bulunduğu belli suç türlerinde sağlıklı incelemenin yapılması zorlaşmaktadır (Can, 2002: 451-454).

Gerçekte olan cinsel suç olayları ile ceza yargılamasının konusu olan olaylar arasındaki sayısal nitelikli büyük uçurum; cinsel suçların oluş biçimi, fail ve mağdurun özellikleri, toplumsal-kültürel yapı, cinsel suçlara ilişkin mitler ve basmakalıp inanışlar, medyanın cinsel suçları ele alış biçimi, devletin cinsel suç politikası ve ceza yargılamasıyla ilgili bir takım sorundan kaynaklanmaktadır (Düvenci, 2004). Cinsel suçlarda ortaya çıkan saklı suçluluk nedeniyle, yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen saldırganların kişisel ve demografik özelliklerinde de farklılıklar olduğu bildirilmektedir (Cantürk ve Koç, 2010: 49-50).

Cinsel suçları da kapsayacak şekilde, bir kısım suçların saklı kalmasının nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Can, 2002: 454):

- Suçun, mağdurun özel hayatıyla yakından ilgili olması.
- Mağdurun, özel bir nedenden dolayı suçun ortaya çıkmasını istememesi.
- Kolluk kuvvetine ihbarın doğuracağı zaman kaybı; kolluk kuvvetlerinin konuyla ilgilenmeyeceğı, faili yakalayamayacağı konusunda yerleşik bir inancın olması.
- Mağdurun fail tarafından tehdit edilmesi; fail ve mağdurun akraba veya tanıdık olması.
- Mağdurun suçta rızasının olması.

Bunlara ilave olarak, değinilmesi gereken diğeri bir saklı suçluluk nedeni de, ensest konusunda ortaya çıkmaktadır. Baba-kız ensestinde mağdur kız çocuğunun, bu eylemi yetkili mercilere bildirmesi bir yana, kız kardeşlerine ve annesine dahi söylemesi düşük bir olasılıktır. Bundan dolayı, ensest konusunda doğru istatistiklerin elde edilmesi çok güçtür (İçli, 2007: 189).

Türkiye'de fiziksel ve cinsel nitelikli şiddet olgularını araştıran bir anket çalışmasında ortaya çıkan veriler, cinsel suçlardaki saklı suçluluk gerçeğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır (Düvenci, 2004):

- Aile içi şiddeti ceza muhakemesi ve infaz hukuku bakımından ele alan ankete katılanların %88,6'sı aile içi şiddete maruz kaldıkları halde şikâyetle bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Tüm şiddet türleri temel alındığında ise, şiddete maruz kalanların sadece %7,6'sı şikâyet yoluna başvurduğu görülmektedir. Cinsel suçların çoğunluğunu oluşturan cinsel taciz ve cinsel saldırı olaylarının çok küçük bir oranı (%5-10) adli makamlara yansıtılmaktadır.

- Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan benzer nitelikte bir araştırmanın sonuçlarına göre ise, Türkiye'de kadınların %97'si aile içi şiddetle karşılaşmasına rağmen, bu olayların sadece %41'i kolluk makamlarına intikal ettirilmektedir. Kolluk makamlarına yansıyan bu şikâyetlerin ise, yalnızca %43'ü işleme alınmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde konuya ilişkin yapılan çalışmalarda ise, her 1 dakikada 1 cinsel saldırı suçunun işlendiği, 1994'te işlenen cinsel saldırıların tüm şiddet suçlarının %5,5'ini oluşturduğu ve her 6 kadından birinin cinsel saldırıya maruz kaldığı tespit edilmiştir. Çeşitli nedenlerle tüm cinsel saldırı vakalarının yarısından daha azının kolluk makamlarına bildirildiği ve bildirilen vakalardan %5-10'dan daha azının işleme konduğu düşünüldüğünde, konunun önemi açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Yavuz ve diğerleri, 1997: 1).

Kanada'da yapılan bir başka çalışmada ise, benzer şekilde, cinsel suçların %78'nin emniyet güçlerine hiçbir zaman bildirilmediği ortaya çıkmıştır. Yine bu çalışmada, 1993-2002 yılları arasında cinsel suçların emniyet kuvvetlerine bildirilme oranının, %36 oranında düştüğü tespit edilmiştir. Mağdurlarla yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre ise, cinsel suçlar, diğer suçlara nazaran emniyet kuvvetlerine en az bildirilen suçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, emniyet kuvvetlerine bildirilen şiddet suçları içinde, kolluk tarafından en az dikkate alınan ve hakkında soruşturma

ve kovuşturma açılma olasılığı en düşük suç türü cinsel suçlardır (Kong ve diğerleri, 2003: 1-6).

Mağdurlarla yapılan anket çalışmalarında, cinsel saldırıya uğrayıp bunu adli makamlara bildirmeyen kadınların oranının %90'dan daha fazla olduğu belirtilmektedir. Genelde tanıdık tecavüzü, flört tecavüzü ya da evlilik içi cinsel saldırılara maruz kalan mağdur, ya maruz kaldığı eylemi yasal anlamda cinsel saldırı olarak değerlendiremediği için ya da kendisine inanılmayacağını düşündüğü, başvurduğu kişilerin yaklaşımlarından (küçük düşürücü sorgulama, tıbbi muayene, mahkeme ve savunma avukatının mağdurun kişiliğine karşı yaptıkları saldırılar), toplumun yaklaşımından ve hepsinden de önemlisi kendisinin suçlu bulunacağından korktuğu için saldırıyı bildirmemektedir (Gölge, 2006: 8).

Yavuz (1997: 2)'a göre, cinsel suçlardaki saklı suçluluğun sebeplerinden bazıları şunlardır:

- Mağdurun utanç ve aşağılanma hissetmesi.
- Olayın kamuoyuna yansması.
- Sağlık kuruluşlarına ve adli mercilere güvensizlik.
- Faille mağdurun akraba veya tanıdık olması.
- Failin cezalandırılmayacağı yönünde korku duyulması.

Cinsel suçlara ilişkin verilerin hâlâ saklı suçlulukla bir arada ifade ediliyor olması, devletin cinsel suçlara ilişkin suç siyasetinin yetersizliğini gün yüzüne çıkarmaktadır. Cinsel suç mağdurlarının çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu göz önüne alındığında, cinsel suç yargılamasına yönelik bu yetersizliklerin, devletin kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önlenmesine ilişkin altına imza koyduğu uluslararası taahhütleriyle de çeliştiğini söylemek mümkündür (Düvenci, 2004).

d. Cinsel Suçların Genel Özellikleri

Cinsel suçlar deyince ilk akla gelen, cinsel saldırı (tecavüz veya ırza geçme)dır. Cinsel saldırı cinsel bir davranışın ötesinde cinselliğin bir silah olarak kullanıldığı güç ve şiddet suçudur. Mağdurlar sık sık saldırı esnasında fiziksel zorlanmaya maruz kalırlar. Saldırganın saldırı sırasındaki dürtüsü cinsel tatminden ziyade zarar vermeye yöneliktir. Örneğin bazı saldırılar, mağduru aşağılamaya, acı vermeye, hükmetmeye, gücünü göstermeye yönelik motivler içerir (Gölge, 2006: 2). Bu suç türü, temas içermeyen davranışlardan, cinayeti de içeren eylemlere kadar geniş bir yelpaze çizmektedir (Tülü, 2010: 9).

Cinsel saldırganlık günümüz toplumunun gittikçe büyüyen sosyal bir sorunudur. *National Victim Center* tarafından, 1992 yılında yapılan ulusal suç mağdur anketinde yaşamları süresince 8 kadından 1'inin cinsel saldırıya maruz kaldığı saptanmıştır. Bulgular, Batı'da dört çocuktan birinin cinsel istismar mağduru olabileceği, Amerikan Çocuk Koruma Servislerinin bulgusu ise 1000 çocuktan 4'ünün cinsel istismar mağduru olduğu yönündedir (Gölge, 2006: 2). 1977'den beri, tecavüz suçu oranı %21 oranında artmıştır ve bu oran diğer şiddet suçları içindeki en büyük artıştır (Yavuz, 1997: 1).

Yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre ise, ABD'de erişkin kadınların %20'sinin, yüksekokul öğrencilerinin %15'inin ve ergenlik çağındakilerin %12'sinin cinsel kötü davranışa ya da saldırıya maruz kaldığı belirlenmiştir (Atman, 2003: 334).

Nerdeyse tüm toplumlarda rastlanan diğer bir cinsel sapma şekli de ensest (*incest* veya *fücur*)tir. Ensest kısaca yakın aile bireyleri arasındaki cinsel ilişki anlamına gelir ve en sık rastlanan türü, baba-kız ensestidir (İçli, 2007: 188). Can (2002: 492)'a göre ise, ensest aynı aile içerisindeki karşı cinsten herkese uygulanan bir tabudur.

Bu çalışmada, Türkiye'deki mevcut toplumsal ve hukuksal kurallar dikkate alınarak ensest kavramı en geniş şekilde tanımlanmıştır. Ensest olgusu için kabul edilen taciz, tacizcinin cinsel yönden uyarılması veya cinsel tatmini için çocuğa veya gence yönelik her türlü fiziksel ya da fiziksel

olmayan eylemi içerir. Tacizde bulunanın kim olduğu hususundaki temel alınan ölçüt ise kan bağı değildir. Dolayısıyla kan bağı olan ebeveyn, ağabey, abla, teyze, amca, dayı, hala ve dede gibi akrabalara ilaveten, çocuk üzerinde ebeveyn gibi otoritesi ve saygınlığı bulunan geniş bir hısım grubu ensest kavramında taciz edenler kapsamında değerlendirilir. Örnek olarak, enişte, üvey anne-baba, üvey kardeşler bu gruba dahil edilmektedir (Bozbeyoğlu ve diğerleri, 2010: 5-6).

Ensestin nedenleri; eğitimsizlik, alkolizm, cinsel yoksunluk, konut yetersizliği gibi sosyo-ekonomik koşullar veya bazı psikolojik bozukluklar olarak belirtilebilir. Örneğin, kötü yaşam koşulları ve ekonomik yetersizliklerden dolayı, bir ailenin tüm bireylerinin aynı odada yaşamaya zorlanması ve buna alkolizm, cinsel yoksunluk gibi koşulların eklenmesi sonucu ensest ortaya çıkabilmektedir (Can, 2002: 189). Sümer (1994: 160) tarafından cinsel suçtan hüküm giyenler arasında yapılan çalışmada, hükümlülerin %92,85'inin 4 ve 4'ten çok sayıda kardeşi bulunmakta olup, %83'ünün anne-baba ve kardeşlerinin dışında hala, teyze, büyükanne, dede, amca, dayı vb. gibi akrabalarla aynı evde yaşadıkları tespit edilmiştir.

Çocuk cinsel istismarlarının çoğunluğunu çocuğun aile içindeki cinsel istismarı, yani ensest oluşturmaktadır. Ensest olaylarının büyük bir kısmı dünyanın başka ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de saklı kalmaktadır. Bu husus belki de, sorunun en önemli kısmıdır. Bundan dolayı, çocuk ve gencin istismarı yıllar boyunca devam etmektedir (Bozbeyoğlu ve diğerleri, 2010: 3).

Cinsel suçların en önemli özelliklerinden biri; saldırıların çoğunlukla saldırganın, mağdurun veya bir tanıdığı ev veya işyerinde gerçekleşmesi ve saldırganın, mağdurun akraba ya da yakın çevresinden olmasıdır (Gölge, 2006: 1). Gümüşhane Ağır Ceza Mahkemesi'nde 1995-2000 yılları arasında kız kaçırma, alıkoyma, ırza geçme, ırza tasaddi suçlarına ilişkin açılan 219 dava incelendiğinde, sanık ve mağdurların %45,4'ünün aynı köyden oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca birbirlerini olaydan önce tanıyan mağdur ve sanıkların oranı ise % 97 olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde yapılan birçok araştırmada, sanık ve mağdurun olay öncesinde birbirlerini tanıdıkları ortaya çıkmıştır (Düvenci, 2004).

Tanıdık olma durumunun önemli sonuçlarından birisi de, faillerin mağdurun yakın çevresinden olduğundan dolayı, cinsel suçların tekrarlanma olasılığının çok yüksek olmasıdır (Düvenci, 2004). Çalışmalar, çocuğa yönelik cinsel saldırılarda saldırganın aynı mağdura birden fazla cinsel saldırıda bulunmasının daha yaygın olduğunu ortaya koymuştur. Çocuklara yönelik cinsel saldırıların yarıdan fazlasında cinsel saldırı sayısı olarak iki ve daha fazla saldırı belirtilmektedir. Özellikle tanıdık tecavüzlerinde birden fazla saldırı daha çok görülmektedir. Bunların büyük bir oranını da ensest saldırıları oluşturmaktadır (Gölge, 2006: 11).

Diğer bir cinsel suç olgusu, gözaltına alınan kadınlara tecavüz edilmesi veya cinsel tacizde bulunulmasıdır. Çoğu ülkede varlığını devam ettiren bir cinsel şiddet biçimidir. Irza geçme veya ırza geçme tehdidi sorgulama ve soruşturma esnasında şüpheliye iddianameyi kabul ettirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bazı durumlarda ise kadına yönelik cinsel taciz, yakını olan erkekleri baskı altına alabilmek veya onlara bazı şeyleri kabul ettirebilmek amacıyla uygulanmakta, kadınlar bu amaçla alıkonmakta ve baskı görmektedir (Atman, 2003: 334).

Uluslararası bir suç olarak değerlendirilen savaş sırasında ırza geçme ise (Değirmenci, 2010: 53), hem kişiye, hem ailesine hem de ait olduğu etnik gruba yönelik uygulanan bir tecavüzdür. Etnik çatışmalarda ırza geçme hem askeri bir yöntem, hem de ulusal bir politika olabilmekte, hatta eski Yugoslavya'da uygulamaya konan biçimiyle etnik temizlik amacıyla da kullanılmaktadır (Atman, 2003: 334).

Roma Statüsü'ne göre insanlığa karşı suç olan ırza geçme, aşağıdaki şu dört unsura sahip olmalıdır (Değirmenci, 2010: 61):

- Fail, ne kadar hafif olursa olsun, cinsel bir organla mağdurun veya kendi vücudunun bir kısmına ya da bir nesne veya vücudun herhangi bir parçasını mağdurun anal veya genital açıklığına yüzeysel de olsa sokması ile sonuçlanan davranışta bulunmak suretiyle kişinin vücudunu ele geçirmelidir.

- Saldırı, bu kişiye veya bir başkasına karşı zorla ya da zor kullanma tehdidi veya şiddet, zorlama, gözaltı, psikolojik baskı veya yetki suiistimali

korkusunun yol açacağı baskıyla ya da zor kullanılabilecek bir ortamdan faydalanmak suretiyle ya da gerçekten rıza gösterebilmesi mümkün olmayan bir kişiye karşı gerçekleştirilmelidir.

- Fiil, sivil nüfusa karşı yaygın ve sistematik bir saldırının parçası olmalıdır.

- Fail, söz konusu hareketin veya kastettiği hareketin, sivil nüfusa karşı yaygın ve sistematik bir saldırının parçası olduğunu bilmelidir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir cinsel suç türü, işyerinde cinsel tacizdir. İş yerinde cinsel taciz, “kişinin istenmeyen sözlü ya da fiziksel cinsel davranışlara çalışma ortamında maruz kalmasıdır” (Bilgi Açık Kapı [web], 2012). Bir kadının işyerinde, istemediği halde uğradığı çimdikleme, okşama, laf atma, ırza tasaddi ve tecavüz gibi tüm cinsel tacizler bu kapsamda ele alınmaktadır. Çoğunlukla güvencesiz çalışma koşullarında işini yitirme tehdidi altında olan kadınlar bu konuda bir şikâyetle bulunmamaktadır. Avrupa Topluluğu’na üye ülkelerdeki araştırmalarda, çalışan kadınların %35-84’ünün işyerinde cinsel tacize uğradıkları saptanmıştır. ABD’de ise, 1985-87 yıllarında kadınların %42’sinin işyerlerinde cinsel tacize uğradıkları belirlenmiştir (Atman, 2003: 334).

İş yerinde duygusal saldırı (*mobbing*) için bir araç olarak da kullanılan cinsel taciz (Soyer, 2003), çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir ve çoğunlukla mağdurlar maruz kaldıkları eylemin taciz olduğunun farkında değildirler. Genel olarak gruplandırmak gerekirse, iş yerinde işlenen dört farklı cinsel taciz türünden söz edilebilir (Bilgi Açık Kapı [web], 2012):

- Cinsiyete yönelik taciz: Herhangi bir cinsel davranış içermemekle birlikte kişilerin cinsiyetine yönelik genellikle düşmanca sözlü, fiziksel ya da simgesel tutumlardır. Toplumda atasözü olarak kullanılan ‘saçı uzun akı kısa’ gibi sözler bu gruba örnek olarak verilebilir.

- Düşmanca ortam (*hostile environment*) tacizi: Bir bireyin performansını düşürmeyi hedef alan her türlü sözlü veya fiziksel cinsel içerikli davranış.

- Cinsel içerikli tehditler: Açık veya örtülü bir biçimde kişinin mesleği ile ilgili tehdit ya da şantaj kullanılarak kişiye yönelik rıza gösterilmeyen cinsel davranışlarda bulunmak veya kişiyi cinsel davranışlarda bulunmaya zorlamak cinsel içerikli tehditlerin kapsamında değerlendirilir.

- İstenmeyen cinsel ilgi veya yakınlık: Kişiye yönelik fakat kişi tarafından karşılık görmeyen ve rıza gösterilmeyen uygunsuz cinsel davranışların tamamıdır. Bu davranışlar cinsel içerikli sözler gibi sözlü ya da istenmeyen dokunuşlar gibi fiziksel eylemleri içerebilir.

(1) Cinsel Suç Fail ve Mağduruna İlişkin Bilgiler

Cinsel suç failleri genel olarak, tecavüz suçluları ve çocuk cinsel istismarcıları gibi eylemlerinde cinsel temas içeren (*contact sexual abuse*) ve teşhirciler ve internet suçluları gibi eylemlerinde cinsel temas içermeyen (*non-contact sexual abuse*) suçlular olarak gruplandırılmaktadır (Craig ve diğerleri, 2008'den aktaran Tülü, 2010: 8). Bu dört grup cinsel suçlu kategorisi şu şekilde açıklanabilir (Fisher ve Beech, 2004'den aktaran Tülü, 2010: 9):

- Tecavüz suçluları: Bu kategoriye, rızası olmayan bir kişiyi, cinsel ilişkiye zorlayan veya bu niyetle saldıran suçlular girmektedir. Suç işleme güdüsü, cinsel doyum, öfke duygusu, sadistlik duygular veya bunların herhangi bir kombinasyonu ile olarak ortaya çıkabilir.

- Çocuk cinsel istismarcıları: Bu kişiler, mağdurlarını, kendi öz ya da üvey çocukları da dahil olmak üzere çocuklardan seçmektedirler.

- İnternet suçluları: Bu suçlu grubunu, yasal olmayan internet sitelerinden çocuk pornografisine ait içerik indiren kişiler oluşturmaktadır. İnternet suçları, teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkmış, yeni bir cinsel suç tipi olarak kabul edilmektedir.

- Teşhirciler: Bu cinsel suç tipi, mağdur ile fiziksel olarak direkt bir temas içermemektedir. Sadece kurbanı, cinsellik içeren özel bölgeler

gösterilmekte veya kurbanın önünde çeşitli cinsel davranışlarda bulunmaktadır (İnci, 2010: 85).

Cinsel suç failleri ile ilgili üzerinde durulması gereken diğer önemli bir husus da, cinsel suç işleyenlerin kendilerinin de çoğunlukla çocukluklarında cinsel istismara maruz kaldıklarının, yapılan çalışmalarda ileri sürülmüş olmasıdır (Cantürk ve Koç, 2010: 50; Tülü, 2010: 108). Tülü (2010: 134) tarafından yapılan çalışmada, yaklaşık olarak hükümlülerin onda birinin ortalama 12 yaşında, beş ve daha fazla kez, tanıdık biri tarafından çocuk cinsel istismar mağduriyeti yaşadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Diğer bir husus ise, zorla ırza geçenlere ilişkin ortaya konan bir bulguda, saldırganın cinsellikten ziyade güç, kontrol, zorbalık ve iktidar aradığının belirtilmesidir. Cinsel suç olaylarında, en yaygın güdünün güç ve sonrasında öfke olduğunu, cinselliğin ise her zaman gücün ya da öfkenin içinde ikincil rolde kaldığı ifade edilmektedir (Cantürk ve Koç, 2010: 50).

Cinsel suç mağdurlarının büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Bundan dolayı, cinsel suçlar kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilebilir. Kanada'daki istatistikler, bu tespiti destekler biçimde, cinsel suç mağdurlarının %80'den fazlasını kadınların oluşturduğunu ortaya koymuştur (Kong ve diğerleri, 2003: 1).

Cinsel suç mağdurları açısından, özellikle saldırıya uğramaya aday bir risk grubu tanımlanmıştır. Bu gruba vasıfsız, deneyimsiz, ikinci bir iş bulma ihtimali zayıf olan dul kadınlar, iş yerinde hiyerarşik anlamda bir erkeğin altında çalışan hemşire, hostes ve sekreterler dâhil edilmektedir. BM Göçmenler Yüksek Komisyonu, kadın göçmenlerin ırza geçme, cinsel taciz, alıkonma ve sık sık fiziksel şiddete maruz kalan bir risk grubu içinde yer aldıklarını belirtmektedir (Atman, 2003: 334).

Gölge (2006: 12) tarafından yapılan çalışmada, kadın mağdurların oranı %85, erkek mağdurların oranı %15 olarak belirlenmiştir. Erkek çocuklarına yönelik cinsel saldırılar, yetişkin erkeklere nazaran dört kat fazla bulunmuştur. Çalışmalarda yetişkin erkek mağdurlara nazaran erkek çocuk mağdur oranlarının daha fazla saptanmasının nedeni, çocukların mağdur

olma risklerinin fazla olmasının yanı sıra yetişkin erkeklerin maruz kaldıkları saldırıları bildirmemesinden de kaynaklanabilir. Cinsel saldırıya uğrayan erkekler eşcinsel olarak damgalanma veya bu saldırıdan dolayı aşağılanma ve suçlanma korkusuyla adli ve medikal birimlere başvuramazlar (Gölge, 2006: 12).

Benzer şekilde, Cantürk (2010: 51) de çalışmasında cinsel suç işlediği bildirilen sanıkların tamamını erkek olarak tespit etmiştir. Kong (2003: 7) ise, çalışmasında erkek fail oranını %97 olarak belirtmiştir. Aynı çalışmada, mağdurların %78.57'si kadın iken, %21.43'ü erkektir. Ülkemizde erkek cinsel suç mağdurlarından özellikle çocuk yaştakilerin oranının yüksek olması, aileler tarafından kız çocuklarına erkek çocuklara nazaran daha korumacı davranıldığını akla getirmektedir (Cantürk ve Koç, 2010: 51).

Cinsel suç işleme yaşı en yoğun olarak (%69,64) 14-23 yaş arasındadır. Yaş ilerledikçe cinsel suç işleme oranı da azalmaktadır. Bu durum genç yaşta cinsel güdülerin fazla olmasıyla da açıklanabilir (Sümer, 1994: 159). Bahtiyar (2007: 77)'in çalışmasında, hükümlülerin yoğun olarak, 16-35 yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe suç işleme frekansları da düşüş göstermektedir. Cantürk (2010: 51)'ün çalışmasında ise, 49 hükümlü (% 70) 17-36 yaş grubunda bulunmuştur.

Gölge (2006: 12)'nin bulgularına göre, çocuk mağdurların % 62.8'i 12-15 yaş grubundadır. Çocuğun psikoseksüel gelişiminin yapılandığı ve cinsel merakının arttığı dönem olması nedeniyle bu yaş grubundaki çocuklar özellikle risk altında bulunmaktadır. Cantürk (2010: 51) ise, mağdurların yaklaşık %60'ının 18 yaşın altında olduğunu belirtmiştir.

Cinsel suçtan hüküm giyenlerin, büyük çoğunluğu ilköğretim mezunu ve ailelerinin eğitim seviyeleri düşüktür; anneleri %51, babaları %30 oranında okuryazar değildir (Bahtiyar, 2007: 77). Sümer (1994: 159)'in çalışmasında ise, hükümlülerin öğrenim durumlarında en büyük yüzde (%46,42) ilköğretim mezunlarına aittir. Cinsel suçluların büyük bölümü eğitimsiz ve genç yaştaki suçlulardan oluşmaktadır. Hükümlülerin anne ve babalarının öğrenim durumları da, kendilerinin eğitim seviyelerine paralel olarak düşük çıkmıştır.

Cinsel suç işleyenlerin büyük çoğunluğu okul yıllarında değil, okulu bıraktıktan sonra suç işlemişlerdir. Gölge (2006: 9) de benzer şekilde, hükümlü grubun özelliklerini; tamamı erkek, çoğunluğu 30 yaşın altında ve eğitim ve sosyo ekonomik düzeyi düşük, yarıya yakını evli ve çocuk sahibi kişiler olarak ortaya koymuştur. Çalışma grubunun çoğunluğu ilk ve orta okul mezunu, köy ve kasaba gibi küçük ve kapalı çevrede büyümüşlerdir.

Öğrenim düzeylerinin düşüklüğü hükümlülerin meslek türlerini ve ekonomik statüleri belirleyici esas faktör olarak yansımaktadır. Genelde zanaatkâr ve hizmet sektöründe işçi olarak çalıştığı görülen hükümlülerin, yarıya yakınının 4–6 kardeşli ailelerden geldiği ve ailelerinin güçlükle geçindiği belirtenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. İyi bir eğitim alamamış olmanın, ailesinden maddi yönden destek bulamamanın, genelde evli ve 1–2 çocuğa sahip olmanın doğal sonucu olarak geçimini güçlükle sağladığı belirten hükümlülerin oranı ise % 53'tür (Bahtiyar, 2007: 77-78). Sümer (1994: 161)'in çalışmasında da benzer bulgular elde edilmiştir. Bu çalışmaya göre, cinsel suçluların %85,71'i ekonomik sıkıntı çekmektedir. Eğitim durumlarına bağlı olarak vasıfsız işlerde çalışan hükümlülerin ayrıca evliyse çok çocuğa, bekarsa çok kardeşe sahip olmaları da geçinmekte güçlük çekmelerini pekiştirmektedir.

Bahtiyar (2007: 77-84)'ın çalışmasına göre, hükümlülerin yarıdan fazlası evli veya boşanmıştır. Hükümlülerin yarıdan fazlasının evli olması ve evlilik yaşlarının büyük oranda erken yaşlarda olduğu ele alındığında, erken evlendirme âdetinin halen devam ettiği ortaya çıkmıştır. Evlilik kurumunun suçtan alıkoyma özelliğini yerine getirmemesinde, erken yaşlarda evlenme ve öğrenim düzeyi düşüklüğü gibi olumsuz faktörlerin etkili olduğu düşünülebilir (Bahtiyar, 2007: 77-84). Evli kişilerin de cinsel suç işleyebilmeleri, cinsel suçluların amacının yalnızca cinsel arzularını tatmin etmek olmadığı şeklinde belirtilebilir. Evli olan hükümlülerin tümü ailelerinin isteğiyle görücü usulüyle evlenmiş yani eşlerini kendileri seçmemişlerdir. Ayrıca erkek ve özellikle kadınlarda evlenme yaşı düşüktür. Erkek hükümlülerin %70 gibi bir çoğunluğu 18-20 yaşlar arasında, bunların eşlerinin ise %90'ının evlenme

yaşı 15-18 arasındadır (Sümer, 1994: 160). Cantürk (2010: 51) ise, sanıkların %80'inin bekar, %15.71'inin ise evli olduğunu belirlemiştir.

Hükümlülerin tümü, ailesiyle cinsellikle ilgili konularda konuşamadıklarını ve gerekli cinsel eğitimi alamadıklarını belirtmişlerdir. Suçluların %7,14'ünün hiç cinsel ilişkide bulunmamış, %21,42'sinin ise ilk kez cinsel suç işlediği kişiyle ilişkide bulunmuş olması, cinselliğin toplumsal çevre tarafından bastırılmasının göstergesidir (Sümer, 1994: 162).

Cinsel saldırı vakaları kentlerde daha sık ve yaygın meydana gelmektedir. Tüm cinsel saldırıların hemen hemen %50'si saldırıya maruz kalan kimselerin evinde olmakta ve yaklaşık %80'inden fazlası da mağdurların kendi çevresinde olmaktadır (Celbis ve diğerleri, 2004: 48). Sümer (1994: 163-164)'in bulguları da bu yöndedir. Bu çalışmaya göre, cinsel suçların büyük bir kısmı (%58,92) şehirlerde işlenmiştir. Bununla birlikte, hükümlülerin %57,14'ü göç ettikleri yerlerde cinsel suç işlemişlerdir. Bunun nedeni olarak, toplumsal baskının göç nedeniyle gevşemesi sonucu, suç fırsatlarının ortaya çıkması ve sosyal caydırıcılığın azalması gösterilebilir.

Gölge (2006: 10) ise yaptığı çalışmada şu sonuçlara ulaşmıştır:

Cinsel saldırılar sıklıkla saldırganın, mağdurun ya da bir tanıdığın ev veya işyerinde gerçekleşmektedir. Ancak saldırı yerleri tek tek incelendiğinde, yetişkine yönelik cinsel saldırıların birinci sırada ve en fazla ıssız yerde gerçekleştiği görülmektedir. İssız yerde gerçekleşen saldırıların çoğunluğunda ise mağdur ve yanındaki kişiler etkisiz hale getirilip, mağdur bulunduğu yerden zorla kaçırılarak eylemin daha kolay gerçekleşeceği yere götürülmüştür. İncelemeler kadınların daha çok bir yabancı tarafından, şiddet kullanılarak, dışarıda gerçekleştirilen ya da zorla evlerine girilerek silah kullanılıp yaralama ile sonuçlanan saldırıları polise bildirdiklerini ortaya koymuştur (Gölge, 2006: 10).

Çocuk saldırılarında ise saldırının en fazla saldırganın evinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu durum saldırganın mağduru kandırarak evine çok daha kolay götürebilmesinden kaynaklanmaktadır. Küçük çocuklara yönelik cinsel saldırılar sıklıkla saldırganın evinde gerçekleşirken çocuğun

yaşı büyüdükçe saldırılar daha çok ev dışına; okul, açık alan gibi yerlere kaymaktadır (Gölge, 2006: 10).

Tülü (2010: 138) de, çocuk istismarcılarının %35'inin mağdurlarını, çocukların gitme ihtimallerinin yüksek olduğu okul, alışveriş merkezi, çarşı, eğlence merkezi, oyun parkı gibi yerlerde görüp, hedef olarak belirlediklerini belirtmiştir.

Hükümlüler, cezaevinde suçlarından dolayı horlandıklarını, en kötü ve ağır işleri yapmaya zorlandıklarını belirtmişlerdir. Buna göre cinsel suçluların, cezaevindeki suçlu sınıflandırmasında en alt kategoride yer aldıkları rahatlıkla söylenebilir. Hükümlülerin %58,92'sini cezaevinden çıktıktan sonra en çok korkutan şey toplumun onlara kötü gözle bakması ya da kabul etmemesidir (Sümer, 1994: 165).

Cinsel suç failleri, suç geçmişleri ve suç işleme nedenleri hakkında çok az bir iç görüye sahiptirler. Genel olarak suçlarını itiraf ve kabul etmeye yanaşmazlar (Düvenci, 2004). Bahtiyar (2007: 79) tarafından yapılan çalışmada, cinsel suç faillerinin %70'i, karşı tarafın kendilerini tahrik ettiğini belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, suçlu olduğuna inanmayanların oranı %69, işlenen suçun cezasını bilmeyenlerin oranı ise %88 olarak ortaya çıkmıştır.

Cinsel suç failleri, cinsel tatmine anormal yollardan ulaşmaya çalışırlar ve erkek faillerde çoğunlukla aşağılık duygusuna rastlanır (Dönmezer, 1994: 137). Cinsel sapkınlık, teşhircilik, röntgencilik, sarkıntılık veya tecavüz şeklinde yapılan davranışları ve cinsel fantezileri içermektedir (Levenson ve Morin, 2006'dan aktaran Tülü, 2010: 54). Ancak, yaygın inanışın aksine, cinsel suç faillerinin hepsi sapık veya aşırı derecede bir cinsel arzuya sahip değildir. Yücel'e göre cinsel sapkınlıklar şu şekillerde ortaya çıkabilir (Yücel, 1973'ten aktaran İçli, 2007: 188):

- Pedophilia: Çocuklarla ilişki kurmak.
- Fetişizm: Bir objeye karşı duyulan arzu.
- Bestiality: Hayvanlarla cinsel ilişkiye girmek.

- Homoseksüellik: Erkeklerin erkeklerle cinsel ilişki kurması.
- Sadistlik öldürme: Birini öldürerek cinsel tatmine ulaşılması.

Genel olarak cinsel suç failleri başka suç da işlemişlerdir (Dönmezer, 1994: 137). Yapılan çalışmalar, bu görüşü desteklemektedir. Gölge (2006: 14), hükümlülerin yarıya yakınının suç geçmişlerinin bulunduğunu, bunlarında yarısının işledikleri suçlardan hüküm giydiklerini, çoğunluğunun da ikiden fazla suç işlediklerini ve bunlarında ağırlıklı olarak şiddet içeren suçlar olduğunu saptamıştır. Cantürk (2010: 51) ise, sanıkların sabıkalı olup olmadıklarını incelediğinde, 13 kişinin (%18.57) sabıkalı olduğunu, ancak bu kişilerden 9'unun (%12.86) eski suçlarının da cinsel içerikli olduğunu belirlemiştir.

Benzer şekilde Tülü (2010: 135) de, hükümlülerin beşte birinin daha önce en az bir kez ve bir kısmının da beş ve daha fazla kez mal varlığına karşı suçlar, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar nedeniyle, ilk kez ortalama 21 yaşında tutuklandığı ve yine ilk kez ortalama 24 yaşında hüküm giydiğini ortaya koymuştur.

Cinsel suç failleri ile ilgili belirtilmesi gereken diğer bir husus ise, cinsel suç ile alkol ve uyuşturucu madde kullanımı arasındaki ilişkidir. Tülü (2010: 128)'nın yaptığı çalışmada, cinsel suçluların %32,3'ünün alkol kullandığı, %21,2'sinin de uyuşturucu madde kullandığı belirlenmiştir. Cinsel suçluların özel hayatlarında kendilerini yalnız hissetmelerinin sonucu, özellikle cinsel ilişkilerinde ve yaşamlarındaki problemlerle mücadelede sürekli olarak yetersizlikler yaşamalarından dolayı, bu tür suçlularda alkol ve uyuşturucu bağımlılığını da beraberinde getirmektedir (Marshall, 1989'dan aktaran Tülü, 2010: 128).

En sık saldırı tipi vajinal penetrasyondur. Bunun nedeni de mağdurların çoğunluğunun kadın olmasıdır. Anal penetrasyonun çocuklarda iki kat fazla olması erkek mağdur sayısının çocuğa yönelik saldırılarda daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır(Gölge, 2006: 10). Cantürk (2010: 51)'ün çalışmasında da, sanıkların işlemiş oldukları iddia edilen suçun türüne göre

dağılımı incelendiğinde; 42 kişinin (%60) tecavüz suçu işlediği ve cinsel saldırılarda penetrasyon oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Çoğunlukla mağduru cinsel ilişkiye zorlama şekli olarak şiddet kullanılmıştır. Kullanılan şiddetin ise en fazla fiziksel şiddet olduğu görülmektedir. Mağdurun rızasıyla gerçekleşen ancak yaşı küçük olduğu için cinsel saldırı olarak değerlendirilen olayların tamamı 12-15 yaş arasındaki çocuklara yöneliktir. Bu gruptaki mağdurların çoğunluğu da 14-15 yaş arasındadır. Burada 12-15 yaş arasındaki çocuğun psikoseksüel gelişimi göz önüne alındığında, çocuğun cinsel merakının kötüye kullanımı etkilidir. Mağdurun rızasıyla gerçekleşen cinsel saldırıların sadece bu yaş grubunda görülmesi de bu duruma işaret etmektedir (Gölge, 2006: 10-11).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1996 araştırmasına göre cinsel istismar yaygınlığı % 10 ile % 20 arasında tahmin edilmekte ve bu olguların % 43'ünün aile üyelerinin tacizine uğradığı bildirilmektedir. Türkiye'de en sık baba-kız ensesti, en az ise anne-oğul arası ensest ilişki görülmektedir (Saygılı ve Gönenli, 2008: 33). Çocukluk çağı ensesti ile ileri yaşlardaki antisosyal davranışlar arasında yakın ilişki bulunduğu, özellikle kız çocuk suçluluğunda ve hayat kadını olmada büyük bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Öztürk ve diğerleri, 2000: 15).

Gölge (2006: 13)'nin çalışmasında, cinsel saldırı mağdurlarının % 17,5'inin ensest saldırılara maruz kaldığı, % 42,8'inde saldırganın öz baba, %19'unda erkek kardeş, %14,3'ünde üvey baba olduğu ve ensest olgularının yalnızca %10'unun adli makamlara bildirildiği ortaya konmuştur.

Mağdurların çoğunluğu saldırı esnasında direnç göstermemekte, gösterilen direnç ise genellikle sözel direnç olmakta ve bundan dolayı, çoğunluğunda da her hangi bir fiziksel bulguya rastlanmamakta ve yaralanma oranları düşük olmaktadır. Direnen kadınlar çok fazla fiziksel zarar, yaralanma ve hatta ölüm riski taşırlar. Mağdurlar genellikle saldırı sırasında öldürüleceklerinden ya da ciddi biçimde yaralanacaklarından korkarlar. Bu korku, kadının karşı koyma gücünü önemli oranlarda azaltır (Gölge, 2006: 13).

(2) Cinsel Suç Mağdurlarının Karşılaştıkları Sorunlar

Cinsel suçların mağdura etkileri, sadece fiziksel sonuçlarla sınırlı kalmamaktadır. Olay sonrasında bireye göre derecesi ve süresi değişen "Travma Sonrası Stres Bozukluğu" sonucu ile karşılaşılabilir. Bu kapsamda; olayın tekrar tekrar zihinde yaşanması, görülen hayal ve kâbuslar, saldırının olduğu ortama benzer durumlarla karşılaşıldığında aşırı stres durumları, genel korku ve güvensizlik, devamlı bir alarm durumunda bulunma, genel ağrı, uykusuzluk, iştahsızlık, yorgunluk, gibi fiziksel rahatsızlıklar sıklıkla meydana gelmektedir. Saldırıya maruz kalanlar, sorunlarla genellikle herhangi bir yardım olmaksızın baş etmeye çalışmaktadırlar. Mağdurun destek olacak kurumlardan yoksun olması, tecavüz akabinde fiziksel ve biyolojik delillerin toplanması ve tespit edilmesi için düzenlenen raporun da hiç alınmamasına veya hastaneye çok geç başvurulmasına neden olmaktadır (Düvenci, 2004).

Suç sayılan cinsel amaçlı davranışa uğradığını ileri süren bireyler olayın travmasına ek olarak ilk başvurudan itibaren defalarca ruhsal ve bedensel travmaya uğramaktadırlar. Yurt dışında kriz merkezleri kurulmuş olmasına rağmen, ülkemizde böyle bir uygulamanın olmamasından dolayı, ilk aşamada adli makamlara başvurmak zorunda kalan mağdurların ifadeleri bu konuda özel eğitimi olmayan güvenlik birimlerince alınmaktadır. Daha sonra tıbbi değerlendirme için güvenlik kuvveti eşliğinde muayeneye gönderilmektedir. Mağdurların bu şekilde ne amaçla muayeneye geldiği belli bir biçimde, başka amaçlarla adli muayeneye gelmiş kişiler arasında sırası bekletilerek, kimliğinin hatta öyküsünün bilinmesine yol açılmakta, kişilik hakları göz ardı edilmektedir (Bacanlı, 2007: 31-32).

Cinsel suç mağdurlarının hemen hemen tamamının kadın ve çocuklardan oluştuğu değerlendirildiğinde, tecavüzün mağdur üzerinde oluşturduğu etki daha iyi anlaşılabilir. Toplumsal açıdan zayıf statüde bulunan, erkeğe veya diğer aile bireylerine ekonomik, duygusal ve sosyal açıdan bağlı bulunan mağdurlar, cinsel dokunulmazlıklarına karşı yakın çevresinden gelen saldırıya karşı çok büyük öfke ve elem duymaktadırlar. Cinsel suça maruz kalan kadınlar geleneksel toplum yapısı ve değer

yargılarından dolayı, yaşadıkları olayı başkalarına anlatmakta zorluk yaşamaktadırlar. Ayrıca genellikle ailesinin ve toplumun nazarında şeref ve haysiyetlerinin zarar gördüğünü düşünmektedirler (Düvenci, 2004).

Cinsel suç mağdurları, fiziksel ve psikolojik açıdan zarar görmelerinin yanı sıra, toplum tarafından etiketlenmelerinden dolayı da, ikinci bir travma yaşamaktadırlar. Bu durum genellikle, mağdurun maruz kaldığı saldırıyı bildirmesine engel olmakta ve cinsel suçlardaki saklı suçluluğun oluşmasında önemli bir etken oluşturmaktadır (Çoklar, 2007: 12).

Mağdurun olay sonrasında yaşadığı psikolojik sorunlarda sosyal çevrenin de önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Deneyimini başkalarıyla paylaşan mağdurların çevreden aldıkları olumsuz tepkiler, polis memurları, doktorlar ve avukatlar gibi konuyla ilgili olan meslek elemanlarının mağduru suçlayan şüpheli yaklaşımı saldırının yarattığı zararı artırabilmektedir. Toplumun bu türden olumsuz reaksiyonları “ikincil travma”, “ikinci tecavüz” olarak isimlendirilmektedir (Çoklar, 2007: 13-14).

Cinsel suçlar bakımından saldırının oluş şekline, mağdur ve failin sahip olduğu karakteristik özelliklere rağmen diğer suçlardan ayrı bir ceza yargılaması yapılmamaktadır. Kolluk, adli tabiplik veya savcılık görevlilerinin olaya yaklaşım tarzı ve bakış açısı, cinsel suç mağdurlarının adli mekanizmayı işletmesini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Aile içi şiddeti adli makamlara taşıyan mağdurlara ilişkin yapılan bir çalışmada, mağdurların, kolluk ve savcının yaklaşımına yönelik değerlendirmeleri şu şekildedir: Ankete katılanların yaklaşık %30'u kolluk ve savcının olayın işleme konulması için çalıştığını, yine %45'i meselenin aile içinde çözüm bulması gerektiğini savunduğunu, %15'i ise konuya ilgi göstermediklerini bildirmişler (Düvenci, 2004).

Cinsel suç olaylarında çoğunlukla mağdurla fail haricinde suçun görgü tanığının olmaması ceza yargılamasındaki ispat sorununu gündeme getirmektedir. Mahkemeler genel olarak, cinsel saldırının ispatı açısından Adli Tıp Kurumlarının fiziksel muayene sonrasında düzenlediği raporları delil olarak kabul etmektedirler. Oysa mağdurlar, yaşadıkları travma sebebiyle

hastaneye gitmekte zorluk yaşamakta veya saldırıdan çok sonra doktora başvurumaktadırlar. Bu da, saldırının fiziksel ve biyolojik izlerinin kaybolmasına neden olmaktadır (Düvenci, 2004).

Cinsel suçlar kapsamında yapılan mağdur ve failin fiziksel muayenesinde, fail ile mağdur arasında transferi gerçekleşen her çeşit biyolojik materyalin tespiti, olay esnasında fiziksel şiddet kullanılıp kullanılmadığı, cinsel ilişkinin olup olmadığı ve saldırganın kimliğinin tespit edilmesi bakımından önem taşımaktadır (Yavuz ve diğerleri, 1997: 2-3).

Yerel sağlık merkezlerinde cinsel suç mağdurlarının fiziksel muayenesini yapacak teknik ve teknolojik altyapının yetersizliği ve görevli personelin eğitim eksikliği, düzenlenen raporların yeterli ve doğru olmasını engellemektedir. Adli Tıp Kurumu tarafından yapılan bir araştırmada, cinsel suç vakalarında, yerel sağlık merkezleri ile Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Dairesi'nin düzenlediği raporlar arasındaki uyum belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda; raporlar arasında, fiili livata olaylarında %60; vajinal yoldan ırza geçme olaylarında %59 oranında uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir (Yavuz ve diğerleri, 1997: 2-3).

Özetle, cinsel suça maruz kalan kişinin uzun süren ceza yargılamaları ve ifadesine birden çok kez başvurulması nedeniyle aynı travmayı tekrardan yaşamaması, yargılama süresince şiddete karşı etkin korunmaması, yasal hakları bakımından yeterli bilgiye ulaşabilecek imkanlardan ve maddi olanaktan yoksun olması; verilen cezaların gerektiği gibi infaz edilmemesi, mağdurun karamsarlığa kapılmasına ve adli sisteme olan inancının zayıflamasına sebep olmaktadır. Cinsel suçlardaki saklı suçluluğun nedenleri arasına, bu husus da ilave edilebilir.

e. Tecavüz Mitleri

Toplumlarda cinsel suçlara, cinsel suç mağdur ve faillerinin özelliklerine ilişkin pek çok önyargılı ve basmakalıp inanış bulunmaktadır. Genellikle tecavüz mağdurunu suçlamaya yönelik olan ve tecavüzü meşrulaştırmaya yarayan bu yanlış inançlar, araştırmacılar tarafından “tecavüz mitleri” olarak isimlendirilmektedir (Çoklar, 2007: 28).

Tecavüz, tecavüz kurbanları ve tecavüzcüler hakkındaki önyargılı, stereotipleşmiş ve yanlış inançlar olarak ifade edilen tecavüz mitleri (Burt, 1980'den aktaran Zanni, 2009: 7), cinsel saldırıyı önemsizleştirme, meşrulaştırma ve inkâr etmeye yararlar ve tecavüze uğrayana suçluluk yüklemeye çalışan düşünceyi sürdürürler (Çoklar, 2007: 30).

Tecavüz mağdurlarını en çok etkileyen mitler, mağdura tecavüz sonrası nasıl davranması gerektiğini dikte ederler ve cinsel şiddetin yaygınlaşmasında önemli rol oynarlar (Zanni, 2009: 7). Bu önyargılar, genel olarak toplumun bütün kesimlerinde, meslek ve sosyal düzey gözetmeksizin (sıradan vatandaş, polis memurları, hâkimler vs.) yaygındır (Polat, 2006'dan aktaran Çoklar, 2007: 31).

Tecavüz mitlerinin yaygın olarak kabul görmesi, suçun mağduru açısından çok vahim sonuçlar doğurmaktadır. Somut olay açısından, her ne kadar, failin ortaya koyduğu eylem, ceza kanununda unsurları öngörülen yasal suç tanımına uysa da, belirtilen mitleri içselleştirmiş bir toplumda meydana gelen olay, bireyler tarafından cinsel suç olarak algılanmamaktadır (Franiuk ve diğerleri, 2008: 4)

Toplumda ve medyada yaygın olarak yer alan bazı tecavüz mitleri, Benedict (1992: 14-19) tarafından ortaya konmuştur. Bunlardan ilki, "tecavüz cinsel ilişkidir" mitidir. Bu inanış sonucu, tecavüzün saldırı içeren şiddet yönü ikinci plana itilmekte ve daha çok cinsellik içeren boyutlarına odaklanılmaktadır. Ayrıca, şiddet yönünün göz ardı edilmesinden dolayı, mağdurun suçtan zarar görmediği izlenimi oluşmaktadır. Tüm bunların sonucu olarak, tecavüz olayı cinsel saldırganlıktan çok, bastırılamamış cinsel dürtüler olarak görülmekte ve toplum nazarında suç olarak önemsizleşmektedir (Benedict, 1992: 14).

Oysa tecavüz, cinselliğin birincil amaç olmadığı, mağduru kontrol etmeyi, aşağılamayı ve ona zarar vermeyi hedefleyen bir saldırı ve şiddet suçudur (Neumann, 2010: 13). Cinsel suç faillerine ilişkin bilgilerin verildiği bölümde belirtilen çalışmalarda (Sümer, 1994; Bahtiyar, 2007; Cantürk, 2010), hükümlüler arasında %15-51 oranında evlilerin bulunması, tecavüzün

cinsel ilişki olmadığı ve saldırganın sadece cinsel dürtülerle hareket etmediği gerçeğini desteklemektedir.

Yukarıda değinilene benzer başka bir tanesi ise, “saldırganın şehvet duygusu ile hareket ettiğini, bu dürtülere karşı koyamadığını ve tecavüzün biyolojik bir zorunluluk olduğunu” savunan tecavüz mitidir. Buna ilaveten, erkeğin doğası gereği olan cinsel dürtülere karşılık verecek şekilde, kadın da doğal olarak her zaman cinsel ilişkiye hazır olmalıdır. Bu yanlış inanç, cinsel şiddeti saldırganın doğası gereği görerek, tecavüz eylemini meşrulaştırmakta ve faili sorumluktan kurtarmaktadır (Benedict, 1992: 14). Ayrıca, 765 sayılı eski Türk Ceza Kanununda ve pek çok yabancı ülke kanununda örneklerine rastlanan, eşi ile rızası dışında cinsel ilişkiye girme eyleminin tecavüz suçu olarak görülmemesi sonucunu doğurmaktadır.

1990'larda Batı Almanya'da, cinsel saldırı suçundan yargılanıp ceza alan erkekler üzerinde yapılan bir araştırmada, saldırganların %70'inin güç tutkusuyla; %25'inin öfkeyle; geriye kalan %5'inin ise cinsel-sadistlik eğilimlerle hareket ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, görüşülen erkek hükümlülerin neredeyse tamamının yaptıkları eylemi meşru görmeleri, yukarıda belirtilen bu yanlış inanışa dayanmaktadır (Dumanlı, 2010). Benzer şekilde, cinsel saldırıların cinsel dürtünün kontrol edilememesi sonucu işlendiği, ani ve dürtüsel olduğu yönündeki yanlış görüşün aksine, Gölge (2006: 11) çalışmasında saldırıların çoğunun planlanarak gerçekleştiğini belirlemiştir.

Toplumdaki en yerleşik tecavüz mitlerinden birisi ise, “mağdurun tecavüzü kendisinin kışkırttığını (Benedict, 1992: 15), kadınların dış görünüş ve davranışları ile tecavüze yol açtığını (Neumann, 2010: 15) ve bazı kadınların tecavüzü hak ettiğini (Düvenci, 2004)” ileri sürenidir. Bu önyargının çıkış noktası genellikle kadınların giyinişleri ve hareketleriyle erkeği tahrik ettiğine dayandırılmaktadır (Dumanlı, 2010). Sonuç olarak, mağdurun kışkırtıcılığı yaşanan saldırıdan ötürü, fail yerine kurbanı sorumluluk atfedilmesine neden olmaktadır (Çoklar, 2007: 22).

Türk toplumunda “Kadın kuyruk sallamazsa, erkek peşinden koşmaz. (Diş, 2011)” ve “Kadın erkeğin şeytanıdır (TOBB İzmir İl Kadın Kurulu [web], 2011)” atasözleri ile yerleşik hale gelmiş bu basmakalıp inanış, sosyal statü, meslek ve eğitim seviyesi ayırt etmeksizin yaygınlığını korumaktadır. Bu görüşü destekler biçimde, "Bazı kadınlar tecavüzü hak eder" tespitini 50 adli tıp uzmanının %4'ü, 85 psikologun %6'sı, 100 avukatın %10'u, 80 hakim ve savcının %7'si, 100 polisin %33'ü haklı bulmuşlardır (Düvenci, 2004).

Gerçekte ise, hiç kimse etkileri yaşam boyu sürececek fiziksel ve psikolojik acı çekmeyi istememektedir (Neumann, 2010: 15). Ayrıca, tecavüz, mağdurun bakışı veya davranışından dolayı değil, sırf olay mahallinde rastlantısal bulunmasından dolayı kurban olarak seçildiği, bir fırsat suçudur (Benedict, 1992: 16). Bunlara ilave olarak, Gölge (2006: 12)'nin çalışmasında yer alan mağdurların 4-95 yaş aralığında bulunmaları da, saldırganın sırf cinsel dürtülerle hareket etmediğini ve failin kurbanın giyim ve davranışlarından tahrik olmadığını ortaya koymaktadır.

Diğer bir tecavüz miti ise, “sadece hafifmeşrep kadınların tecavüze uğrayacağı” yönündedir. Bu yanlış inanç aslında, yukarıda zikredilen “bazı kadınlar tecavüzü hak eder” mitinin uzantısıdır ve bebeklerin, çocukların ve yaşlı kadınların tecavüze uğradığı, özellikle fail ve mağdurun birbirini tanıdığı ve tecavüz olaylarının yaklaşık %7-10'unun erkek fail ve erkek mağdur arasında meydana geldiği gerçeğini görmezden gelmektedir (Benedict, 1992: 16). Ülkemizde 765 sayılı eski Türk Ceza Kanununun 438nci maddesinde 1990 yılında yapılan değişikliğe kadar, fahişeye tecavüzde tecavüzcünün cezasında üçte iki oranında indirim sağlanması (Bianet [web], 2003), bu mitin sadece toplumda değil, aynı zamanda hukuksal alanda da yaygın olduğunu göstermektedir.

Değnilmesi gereken bir başka tecavüz mitinde, “mağdurun tecavüz sonrası kirlendiği”ne inanılır. Cinsel saldırının şiddetten çok cinsel ilişki olarak görülmesinden ve kadının namusu ile özdeşleşen cinselliğinin kocasına veya ailesine ait olduğunun düşünülmesinden dolayı, tecavüz mağdurunun kirlendiği kabullenilmektedir. Bu kabullenmenin sonucu olarak, tecavüz sonrası kocasının veya ailesinin şerefini lekelediği için, cinsel suç mağdurları

bazen kocası veya ailesi tarafından reddedilmekte (Benedict, 1992: 17), hatta bu tür olaylar daha sonra kan davasına dönüşen namus cinayeti ile sonuçlanmaktadır (Bodur, 2007: 126).

Diğer bir mit ise şudur: “mağdur yalan söylemektedir, yani masum insanlar suçlanmaktadır (Benedict, 1992: 17), kurbanın rızası olmadan tecavüz imkânsızdır (Schwendinger, 1974’ten aktaran Çoklar, 2007: 28) veya kadın mazoşizmi de denen kadınların gizliden gizleye kendilerine tecavüz edilmesini istemesidir (Dumanlı, 2010)”. Bu önyargılı bakış açısı; özellikle, suçlanan saldırganın iyi eğitilmiş, sosyal statüsü yüksek, mutlu bir evliliği olan bir şahıs olması durumunda gündeme gelmekte ve şüpheyi mağdurun üzerine kaydırmaktadır (Sampert, 2006: 251).

Hukuksal açıdan, saldırıya direnme veya mağdurun rızası önemlidir; çünkü kurbanın saldırgana direnç göstermesi cinsel davranışın istenmediğinin kanıtıdır. Diğer şiddet suçu mağdurlarının aksine, cinsel suç mağdurlarının saldırıya karşı direnç göstermeleri yasal olarak beklenmektedir. Her ne kadar çoğu ülke ceza yargılamasında, artık direnme kanıtı gösterme zorunluluğu bulunmasa da, sosyal normlar açısından mağdurun direnç gösterdiğine ait delillerin ortaya konması, cinsel ilişkinin istenmediğinin ispatı olarak görülmektedir (Siegel, 2006: 27).

Gerçekten de, cinsel saldırının soruşturulması esnasında; karşı koyma, bağırma ve diğer aktif direnme belirtileri, rızanın olup olmadığının ispatı bakımından önem arz etmektedir. Kolluk, tecavüzün meydana gelip gelmediğini araştırırken, açık bir şekilde faile karşı direnç gösterildiğinin delillerini araştırmaktadır ve bu belirtilerin eksikliği halinde, soruşturmacıların cinsel saldırının olduğuna ikna edilmesi zorlaşmaktadır. Mağdurun çevresinin olaya bakışı da, saldırgana verilen karşılığa göre şekillenmektedir. Yapılan araştırmalarda, lise çağındaki kadınların %18’i, erkeklerin ise %40’ı tecavüzün gerçekleştiğine karar vermek için mağdurun direnmesini belirleyici faktör olarak görmektedir (Galliano ve diğerleri, 1993: 107-108).

“Direnç yoksa tecavüz yoktur” algısının aksine, Gölge (2006, 13) tarafından yapılan çalışmada, mağdurların çoğunluğu saldırı esnasında

direnç göstermemiş ve çoğunluğunda da herhangi bir fiziksel bulguya rastlanmamıştır. Direnen mağdurların saldırı esnasında çok fazla fiziksel zarar, yaralanma ve hatta ölüm riski taşımasından dolayı, kurbanların karşı koyma gücü önemli oranlarda azalmaktadır.

Üzerinde durulması gereken diğer bir tecavüz mitinde, “saldırganın bir yabancı” olduğuna ilişkin yaygın inanıştır (Neumann, 2010: 14). Yapılan araştırmaların (Gölge, 2006: 1; Düvenci, 2004) tam tersini gösterdiği, yani saldırganların büyük bölümünün akraba veya tanıdık olduğu; cinsel suçlara ilişkin genel özelliklerin verildiği bölümde ortaya konmuştur. Ataerkil aile yapısını tartışılır hale getirmemek için, tecavüzcü erkekleri yabancı sapık erkek, ailedeki erkekleri de namus şövalyesi haline getirmeye çalışan erkek egemen zihniyettir (Dumanlı, 2010).

Sonuç olarak, üzerinde durulan tüm bu tecavüz mitleri, mağdurun maruz kaldığı vahim olayı ilgili mercilere bildirmesine engel olmakta ve cinsel suçlarda ortaya çıkan saklı suçluluğun en önemli nedenlerinden bir olarak ön plana çıkmaktadır.

Kanada’da 1999 yılında yapılan “Genel Toplum Taraması” nda, cinsel saldırıların %78’nin kolluk kuvvetlerine hiçbir zaman bildirilmediği ortaya çıkmıştır. Bu taramada bireyler, adalet mekanizmasından sonuç alacaklarına emin oldukları zaman, saldırıyı yetkili mercilere bildireceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, taramaya katılanların cinsel suç mağduru olmaları halinde en çok çekindikleri husus, özel hayatlarıyla ilgili konuların gündeme gelme olasılığıdır (Kong ve diğerleri, 2002: 6).

Cinsel saldırı sonrası danışmanlık hizmeti alan 75 kadının katıldığı bir başka anket çalışmasında, mağdurların saldırıyı emniyet güçlerine bildirmemesine etki eden sosyal etkenler araştırılmıştır. Katılımcılar, kolluğun mağdur olarak kendilerine ilk andan itibaren destek olmaları ve saldırgan yerine kendilerini suçlamamaları halinde, saldırıyı ihbar edeceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, tecavüz mitlerinin sonucu olarak; eğer geçmişte herhangi bir cinsel ve fiziksel saldırının mağduru olmamışlarsa, saldırgan yabancı ise ve saldırıya ve saldırgana gösterilen direnmeye delil teşkil edecek şekilde,

açık bir şekilde görülen yaralanma varsa, kadınlar suçu bildireceklerini ortaya koymuşlardır (Gunn ve Minch, 1998'den aktaran Tang, 1998: 260).

Son olarak, belki de en ilginç olan bulgu ise, kurbanın olay sonrası saldırgandan çok kendisini suçlaması ve bundan dolayı olayı bildirmemesidir. Cinsel suçun mağduru olan kadınlar da, elbette içinde yetiştiği toplumun bir parçasıdır ve kendi bünyelerinde kültürel kodlar olarak tecavüz mitlerini taşımaktadırlar. Bu basmakalıp inanışlar, sadece toplum tarafından cinsel suçun değerlendirilmesinde değil, mağdurun kendi mağduriyetini ele almasında da temel kıstas olarak karşımıza çıkmaktadır (Sampert, 2006: 70).

5. CİNSEL SUÇLARA İLİŞKİN HUKUKSAL ÇERÇEVE

a. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Suçlar

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu' nun 414–444 arasında düzenlenmiş bulunan cinsel suçlar, “Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler” başlığı altında düzenlenmiştir (Can, 2002: 512).

Bu suçlar maddeler halinde; Irza Geçme (m.414–416/1, 3, 417, 418); Irza Tasaddi (m.415, 416/2, 417, 418); Edep ve İffete Saldırı (m.419) ile bunun özel şekilleri, Fuhuş Maksadıyla Kadın Oynatma ve Kadın Oynaması (m.420); Söz Atma ve Sarkıntılık (m.421); Kadın Kıyafetiyle Kadınların Bulunduğu Yere Girme (m.422); Alacağım Diye Kandırıp Kızlık Bozma (m.423); Müstehcen Yayınlar veya Söz veya Diğer Vasıtalarla Genel Adaba Tecavüz (m.426–428); Kız, Kadın ve Erkek Kaçırma veya Alıkoyma (m.429–431); Fuhşa Teşvik (m.435); Bazı Şartlarda Fuhuş İçin Aracılık, Kadın Ticareti (m.436) ve Nesep Cürümleri (m.445–447) olarak sıralanabilir (Artuk, 2002: 739).

Kanundaki bahse konu suçlara topluca bakıldığında, dört ana başlık içerisinde incelemek mümkündür (Can, 2002: 514):

- Toplumun cinselliğe ilişkin ar duygusunun incinmesine yol açan suçlar

- Bireyin özgürlüğüne, cinsel bütünlüğüne, kişiliğine karşı işlenen ve cinsellikle ilgili güven duygusunun kötüye kullanılmasına ilişkin bulunan suçlar

- Cinselliğin kazanç amacıyla kötüye kullanılmasından kaynaklanan cinsel suçlar

- Doğrudan aile düzenini bozucu nitelikteki cinsel suçlar.

Diğer bir gruplandırma ise şu şekilde yapılmıştır (Gözübüyük, 1976: 132):

- Mağdurun cinsi hürriyetini ihlal eden fiiller: Ferdin rıza göstermediği veya gösteremeyeceği ar ve ahlakına karşı işlenen fiiller.

- Umumi ahlaka aykırı fiiller: Umumi ahlakı rencide eden söz atmak, sarkıntılık ve müstehcen yazı, resim veya şeylerin ticareti gibi fiiller.

- Başkasını baştan çıkararak sömürme: Fuhuşa teşvik ve fahişe dostluğu gibi fiiller.

(1) Irza Geçme

Bir kişinin (aktif) diğer bir kişiye (pasif) karşı rızası olmaksızın cinsel organıyla birleşmesi durumunda bu suç oluşabilir. Kişilerin aynı veya farklı cinsiyetlerden olması suçun oluşması bakımından etkiye sahip değildir. Bu durumda önemli olan pasif süjenin somut olayda rızasının bulunmamasıdır (Soyaslan, 1996: 5).

Suçun mağduru yasada belirlenen yaş aralığında bulunan çocuk, kadın ya da erkek olabilir. Yaş sınırıyla belirli kimselerin korunmasının altında yatan temel düşünce ise bu kapsamda olan çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan cinsel haysiyet ve özgürlüğüne yöneltilecek bir saldırıya karşı koyacak güçten uzak olmasıdır (Gözübüyük, 1976: 136-137).

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu suçu 15 yaşını bitirmeyen bir küçüğe karşı işlenmesini madde kapsamına almıştır (m.414). Kanun, belli ve sabit bir yaşı esas tutarak bu yaşa göre farklı hükümler getirmektedir (Erem, 1993:

194). Kanun hükmü ile korunmak istenen hukuki değer çocuktur. Kanun koyucu bu kapsamda çocuğun ahlaken ve cinsel dokunulmazlığını koruyucu önlemler almak istemiştir (Gözübüyük, 1976: 136).

Irza geçme suçunun oluşması için karı-koca olmama gibi bir şart kanun maddesinde aranmamasına rağmen, öğretide ve uygulamada suçun oluşması için gayri meşru bir ilişkinin olması gerektiği, aile içindeki durumun ise fena muamele olarak adlandırılabilceği kabul edilmektedir (Artuk ve diğerleri, 2002: 751).

Aile birliği içerisinde irza geçme suçunun oluşamayacağı görüşünde olanlar, evlilik ile kocaya karısının bedeni üzerinde tasarruf yetkisinin verildiğini ve karısından cinsel ilişkiye rıza göstermesini isteme hakkına sahip olduğunu savunmaktadırlar. Bu noktada, aile düzeni içerisinde, evliliğin gayesine hizmet etmeyecek, normal bir biçimde gerçekleşmeyen cinsel ilişki, fena muamele suçunu teşkil eder (Artuk ve diğerleri 2002: 752).

(2) Irza Tasaddi

Söz atma ve sarkıntılık fiillerinden daha öteye geçilerek, mağdurla cinsel ilişki boyutuna varmadan belli bir süre bedeni temasta bulunulması irza tasaddi suçunu oluşturmaktadır (Can, 2002: 516). Irza tasaddi, suçun maddi unsurunun cinsel ilişki olmaması, kastın da bir kişi üzerinde doğrudan doğruya şehvi sayılan hareketlerin uygulanmasına yönelik olması bakımından irza geçme suçundan ayrılır. İlâveten irza geçme maksadıyla başlanan bir hareketin failin iradesi sonucu kesilmesi de irza tasaddi suçunu oluşturabilmektedir (Nuhoğlu, 2004: 247).

Bu suç kapsamında rastlanılan güçlük fiilin, irza geçmeye teşebbüs mü yoksa irza tasaddi mi olduğu konusundadır. Tasaddi de, cinsi temas amacı bulunmamaktadır. Fail ile mağdurun vücut temaslarının cinsel ilişki olarak kabul edilmesi, belirli bir organın sokulması şeklinde kabul edilmelidir. Bunun dışında kalan fiillerin tümü irza tasaddi olarak anlaşılmalıdır. Başka bir ifadeyle failin, irza geçme amacının açık olarak anlaşılamadığı durumda eylem irza geçmeye teşebbüs değil, irza tasaddi olarak kabul edilmelidir (Erem, 1993: 195).

(3) Söz Atmak ve Sarkıntılık

765 sayılı eski TCK' nın 421 inci maddesinde edebe ve iffete tecavüz suçlarının özel şekilleri olarak “söz atmak” ve “sarkıntılık” olmak üzere iki suç tespit edilmiştir. Bu suçların, kamu edep ve ahlakının korunmasından çok, kendisine söz atılan ya da sarkıntılık yapılan kişinin bireysel olarak kişiliğinin korunması amacıyla düzenlenmiş olduğu değerlendirilebilir (Önder, 1994: 420).

Söz atma; belirli bir kimseye yönelik şehvi duygularla, sarkıntılık aşamasına varmayan ani ve sözlü olarak yapılan davranışlardır. Sarkıntılık ise, söz atmanın ani olmaktan çıkıp süreklilik kazanması veya ırza tasaddi aşamasına ulaşmamış, sürekli olmayan, ani bir vücut teması ile oluşabilmektedir (Can, 2002: 518). Yargıtay bir kararında sarkıntılığı;

“Belli bir kimseye karşı şehvi maksatlarla işlenen ve o kişinin edep ve iffetine dokunan ani ve hareketler yönünden kesiklik gösteren söz atmadan ileri ama tasaddi boyutuna varmayan edepsizce davranışlar”²

olarak tanımlamıştır.

b. 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda Cinsel Suçlar

(1) Genel Olarak

Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun İkinci kısmında “ Kişilere Karşı suçlar” başlığı altında, Altıncı bölümde yer alan 102-105. maddeler arasında, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz suçları şeklinde düzenlenmiştir (Hafızoğulları [web], 2005). Cinsel dokunulmazlık, kişilerin vücudu üzerinde cinsel davranışlarda bulunulması ile ihlal edilir. Bu bölümde yer alan suçlara ilişkin korunan hukuki değer, kişilerin vücut dokunulmazlığının bir parçası olarak cinsel dokunulmazlığıdır (Yeni Türk Adaleti Tanıtım Sitesi [web], 2012). Türk hukukunda kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle birlikte sona erer (Dural,

² Yargıtay 5.CD 26.12.1988, E: 287/557

2009: 15-21). Cinsel suçların, kanunda kişilere karşı suçlar kısmında düzenlenmesinden dolayı, şehvi duyguların ceset üzerinde tatmini fiilleri ölümlere hakaret suçunu, hayvanlarla cinsel ilişki fiilleri ise başkasının hayvanına zarar verme suçunu oluşturur; cinsel suçları oluşturmaz (Toroslu, 2008: 57).

(2) Cinsel Saldırı (Madde 102)³

Cinsel saldırı suçunun temel şekli (basit cinsel saldırı suçu) 102'nci maddenin 1'nci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu suçun oluşabilmesi için, kişinin iradesi dışında vücuduna temas suretiyle gerçekleştirilen, cinsel arzuları tatmin amacına yönelik ve fakat ilişkiye varmayan cinsel davranışlarla kişinin vücut dokunulmazlığının ihlâl edilmesi gerekmektedir (Gündüz, 2008: 13). Suçun meydana gelebilmesi için, gerçekleştirilen

³ CİNSEL SALDIRI

MADDE 102. - (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı,

d) Silâhla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

İşlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Suçun işlenmesi sırasında mağdurun direncinin kırılmasını sağlayacak ölçünün ötesinde cebir kullanılması durumunda kişi ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı cezalandırılır.

(5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

eylemin nesnel anlamda şehevi olması yeterlidir; yoksa failin şehevi hislerini fiilen tatmin etmiş olması aranmaz (Sevük, 2005: 252).

Suçun oluşabilmesi için iki kişi arasında bir vücut teması şarttır. Bununla beraber, cinsel arzuları tatmine yönelik olduğu sürece, bu temasın çıplak olması veya cinsel organlarla ilgili olması gerekmez (Toroslu, 2008: 59)

Cinsel saldırı suçu, öncelikle mağdura karşı cebir kullanılmasını gerektirmektedir. Cebir ise, mağdurun direncini kıran ve failin arzu ve isteklerine uygun olarak mağdurun hareket etmesine neden olan fiziki güç olarak tanımlanabilir. Suçun işlenmesi esnasında mağdurun direncinin ortadan kaldırmayı sağlayacak ölçüden daha fazla cebir kullanılması ise, 102/4. fıkra hükümlerinin uygulanmasına neden olacaktır (Gündüz, 2008: 16).

Mağdurun rızası söz konusuysa suç oluşmaz. Nitekim madde gerekçesinde "...mağdura karşı cebir veya tehdit ya da hile kullanılabileceği gibi, örneğin bilincin yitirilmesi veya uyku hali dolayısıyla bilinci kapalı olmasından yararlanmak suretiyle de bu suçlar işlenebilir" açıklamasına yer verilerek, fiilin mağdurun rızası olmaksızın gerçekleştirilmiş olması gerektiği vurgulanmıştır (Artuk, 2006: 139).

Bu suçun faili ve mağduru kadın veya erkek, herhangi bir kimse olabilir. Failin belirli kimseler olması cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, suçun kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle ya da üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı işlenmiş olması, cinsel saldırı suçunun fail bakımından ağırlaştırıcı nedenleri arasında sayılmıştır. Burada failin sıfatının, konumunun ve akrabalık bağının suçu işlemekte sağladığı kolaylık göz önüne alınmıştır (Toroslu, 2008: 58-62).

Mağdur açısından, 103'üncü maddedeki düzenleme göz önüne alındığında, mağdurun 18 yaşını tamamlamış olması gerekmektedir. 102/2'nci fıkra 2'nci cümlesi hükmü değerlendirildiğinde, 1'nci fıkra kapsamında yer alan suçun temel şeklinin eşler arasında işlenmesinin

mümkün olmamasıyla birlikte, bu fiilin eşin rızası olmaksızın gerçekleştirilmesi durumunda, 232'nci maddede düzenlenen kötü muamele suçunu oluşturacağı kabul edilmektedir (Gündüz, 2008: 19).

Basit cinsel saldırı suçu, kast ile işlenebilen bir suçtur ve kastın varlığı için failin, mağdurun iradesine aykırı olduğunu bilerek, şehvi fiilleri işlemek iradesine sahip olması gerekmektedir (Toroslu, 2008: 60). Failin eyleminin dış görünüş itibarıyla şehvi nitelikte olması gerekmekte ve ayrıca fail bu hareketleri cinsel arzularını tatmin etmek amacıyla gerçekleştirmelidir (Sevük, 2005: 252). Eğer kişi cinsel amaçla hareket etmemişse, somut olay değerlendirilerek, duruma göre kasten yaralama veya hakaret suçu oluşabilir (Artuk, 2006: 141).

Maddenin 2'nci fıkrasında ise, cinsel arzuların tatmini amacına yönelik olmasa da vücuda organ veya cisim sokulması ile işlenmesi halinde oluşacak, suçun nitelikli hali cezalandırılmaktadır (Tezcan, 2008: 285). Suçun bu nitelikli halinin oluşabilmesi için, vücuda vajinal, anal veya oral yoldan organ veya sair bir cismin sokulması gerekir. Bu fıkra da geçen, vücuda sözcüğünün vücut boşluğu olarak anlaşılması gerekmektedir (Gündüz, 2008: 23). Sokma eylemi fail tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, üzerinde cebir veya tehdit kullanılarak bizzat mağdura da yaptırılabilir (Artuk, 2006: 143).

Nitelikli cinsel saldırı suçu eşe karşı da işlenebileceğinden, eşlerden biri bu suçun faili olabilir (Sevük, 2005: 257). Ancak, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdur eşin şikayetine bağlanmıştır. Kanun koyucu cehren de gerçekleşse, bu tür fiillerin evlilik birliği içinde olması halinde, aile birliğine doğrudan müdahale etmeyi istememiştir (Artuk, 2006: 143). Doktrinde, evlilik birliği dışında bir kişinin suça iştiraki söz konusu olduğunda, eş suçun faili, azmettireni veya yardım edeni bile olsa, suçun re'sen soruşturulması ve kovuşturulması savunulmaktadır (Tezcan, 2008: 306).

Nitelikli cinsel saldırı suçu kasten işlenebilir ve kastın varlığı için, failin vücuda organ veya sair cisim soktuğunu bilmesi ve istemesi yeterlidir. Suçun temel şeklinden farklı olarak, eylemin cinsel arzuların tatminine yönelmesi

aranmaz. Failin her hangi bir nedenle, mağduru aşağılamak, intikam almak, korkutmak gibi amaçlarla hareket etmesi durumunda da suç gerçekleşir (Artuk, 2006: 152). Bununla birlikte, doktrinde suçun basit hali için aranan bir koşulun o suçun nitelikli hali için aranmamasının dayanaksız olduğu belirtilmiştir (Tezcan, 2008: 299).

Kanunda, basit cinsel saldırı suçunun mağdurun şikayeti üzerine, ağırlaştırılmış hallerinin ise re'sen soruşturulması ve kovuşturulması öngörülmektedir. Bununla birlikte, vücuda organ veya sair bir cisim sokmak suretiyle işlenen ağırlaştırılmış şeklinin eşe karşı işlenmesi durumunda ise, soruşturma ve kovuşturma mağdur eşin şikayetine üzerine yapılabilir (Toroslu, 2008: 64).

102. maddenin 3. fıkrası cinsel saldırı suçunun basit şeklinin ve nitelikli halinin ağırlaştırıcı nedenlerini göstermektedir. Belirtilen koşulların varlığı halinde suçun işlenmesindeki ve mağdurun direncini kırmadaki kolaylık ve failin mağdur üzerinde nüfuz ve güce sahip olması göz önünde bulundurularak suçun ağırlaştırıcı hali uygulanmaktadır (Sevük, 2005: 265).

Buna göre cinsel saldırı fiillerinin;

- Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı (Yargıtay uykuda bulunmak halinin mağdurun mukavemet iktidarsızlığını içerdğine karar vermiştir.),
- Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı,
- Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte (Bu ağırlaştırıcı nedenin uygulanabilmesi için failin silahlı olması yetmez; ayrıca cinsel saldırı fiili silah kullanılarak, örneğin mağdur silahla tehdit edilerek işlenmiş olmalıdır.),

işlenmesi, suçun nitelikli hallerini oluşturur (Toroslu, 2008: 61-63).

Cinsel saldırı suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış halleri; 1. Mağdurun beden ve ruh sağlığının bozulması hali (m. 102/5), 2. Mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hali, olarak düzenlenmiştir. Bu hallerin varlığı daha ağır ceza ile cezalandırılmayı gerektirmektedir (Sevük, 2005: 268).

(3) Çocukların Cinsel İstismarı (Madde 103)⁴

İstismar, hukuk sözlüğünde “sömürme; kötüye kullanma; yararlanma; işletme” olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 1992: 437). Bir başka

⁴ ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI

MADDE 103. - (1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

a) Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) (Değişik fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./12.mad) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğu bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, onbeş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

tanıma göre ise “çocuk istismarı, çok geniş anlamda, belli bir zaman dilimi içerisinde, bir yetişkin tarafından çocuğa o kültürde kabul edilmeyen bir davranışın uygulanmasıdır” (Polat, 2007: 27). Başka bir ifadeyle, çocuğun büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde engelleyen her türlü davranış çocuk istismarıdır.

Dar anlamda ise cinsel istismar “psikososyal gelişimini tamamlamamış ve yaşı küçük olan bir çocuğun bir çocuğun yetişkin tarafından cinsel doyum için kullanılması” olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda, genital bölgeleri elleme, teşhircilik, röntgencilik, pornografi ve ırza geçme cinsel istismar olarak değerlendirilebilir (Polat, 2007: 27).

Çocukların cinsel istismarı suçu, “basit” ve “nitelikli” cinsel istismar olarak ikili ayrıma tabi tutulmuştur. TCK 103/1, basit cinsel istismar fiilini yaptırıma bağlamış olup, 2 bentten oluşmaktadır. Bentlerde ceza mağdurun yaşı esas alınarak belirlenmiştir. Buna göre, mağdurun 0-15 yaş arasında olması hali “a” bendinde; “15-18 yaş” arasında olması hali de “b” bendinde düzenlenmiştir (Taşkın, 2010: 2).

Çocuk 15 yaşını tamamlamamış ya da tamamlamış olmakla birlikte işlenen fiilin anlam ve sonuçlarını algılayamayacak durumda ise, ona karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış cinsel istismar olarak cezalandırılmıştır. Mağdur 15 yaşını bitirmiş ve algılama yeteneği de gelişmişse basit cinsel istismarın suç teşkil etmesi, cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilmesine bağlanmıştır. Cinsel istismar sırasında kullanılan bu tür araçların, çocuğun direncini kırarak ölçüde olmasına bakılmamış, sadece iradesini etkilemiş olması yeterli olarak görülmüştür (Artuk, 2006: 166).

Kanun erginler yönünden cinsel saldırı ifadesini kullanırken, uluslararası terminolojiye paralel olarak çocuklar yönünden cinsel istismar ifadesini kullanmıştır (Toroslu, 2008: 64).

Cinsel saldırı suçundan farklı olarak, cinsel istismar suçunun oluşması için çocuğa yönelik olarak vücut teması aranmaksızın cinsel bir davranışın gerçekleştirilmesi yeterli görülmüştür. Bundan dolayı, TCK md.105

kapsamında düzenlenen cinsel taciz niteliğindeki davranışların çocuğa karşı gerçekleştirilmesi durumunda çocukların cinsel istismar suçu oluşacaktır (Tezcan, 2008: 319).

Türk Ceza Kanununun 6/b maddesinde belirtildiği üzere, çocuk ifadesinden onsekiz yaşını tamamlamamış olanlar anlaşılmaktadır. Kural olarak kanun onsekiz yaşını tamamlamamış olanlara cinsel yaşamları üzerinde tam tasarruf yetkisi tanımamıştır. Bahse konu olan küçüklerin cinsel ilişkide bulunma konusunda rızaları da olsa bunlarla ilişkiye giren kimse fail olarak cezalandırılacaktır (Gündüz, 2008: 49).

Cinsel istismarın vücuda organ veya başkaca bir cisim sokmak suretiyle gerçekleştirilmesi bu suçun nitelikli halini oluşturur (Tezcan, 2008: 320). 15 yaşını doldurmuş ve fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmiş olan çocuklara karşı nitelikli cinsel istismarın gerçekleşmesi için çocuğun fiile rıza göstermemiş olması, çocuğun iradesinin cebir, hile, tehdit veya iradeyi etkileyen diğer bir nedenle ortadan kaldırılmış olması gerekir. Bu yaş grubundaki çocuklarla rıza ile cinsel ilişki kurulması durumunda TCK 104'teki "reşit olmayanla cinsel ilişki" suçu oluşur. Çocuk 15 yaşından küçükse, rıza olsa bile fail TCK 103/2'den cezalandırılacak; anne-baba evliliğe rıza göstermişlerse, anne baba da TCK 103/2'deki suça iştirakten yargılanacaklardır (Taşkın, 2010: 16).

Çocuğun cinsel istismarı suçunda; TCK 103/3 gereğince cinsel istismarın "üstsoy, ikinci veya üçüncü derece kan hısımlı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi halinde" ceza arttırılacaktır. Bu maddede sayılan kişiler, akrabalık veya iş ilişkisi gibi bir nedenle mağdur üzerinde etki sahibi olduğundan, mağdurun bu kişilere karşı direnci azalacak ve bu nitelikteki kişiler tarafından cinsel istismar suçunun işlenmesi toplumda infial uyandıracaktır (Taşkın, 2010: 22).

Maddeye göre, cinsel istismarın üstsoy veya kan hısımları tarafından işlenmesi cezayı arttırır. Örneğin baba, büyükbaba, büyükbabanın babası (ve ne kadar yukarıya gidilirse); ikinci veya üçüncü derece kan hısımları örneğin kardeşler arasında, amca, hala, dayı, teyze ile yeğen arasında suçun işlenmesi cezayı arttıracaktır. Dolayısıyla, hukukumuzda ensest ilişkinin cezalandırıldığı söylenebilir. TCK 103/3'teki ağırlaştırıcı neden bakımından, çocukla mutlaka cinsel ilişkiye girilmiş olması aranmamaktadır. Çocuğa karşı her türlü cinsel hareketin, fıkarda sayılan kişiler tarafından gerçekleştirilmesi bu ağırlaştırıcı nedenin uygulanması için yeterlidir (Ünver, 2008: 315).

Diğer ağırlaştırıcı nedenler ise; suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi, cinsel istismar için başvurulmuş şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olmuş olması, suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmuş olması, suçun mağdurunun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olmuş olması şeklinde sıralanabilir (Toroslu, 2008: 66).

Cinsel istismar suçu kasten işlenebilir. Basit cinsel istismar suçunda kastın varlığı için cinsel arzuların tatmini gayesi ile hareket edilmiş olması aranırken, suçun nitelikli hali için eylemin cinsel arzuların tatminine yönelmesi aranmaz (Artuk, 2006: 166-169).

(4) Reşit Olmayanla Cinsel İlişki (Madde 104)⁵

Cebir, hile veya tehdit olmaksızın, fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmiş, 15 yaşını tamamlamış çocuğun fesada uğramamış rızasıyla cinsel ilişkiye girilmesi TCK md.104 kapsamında reşit olmayanla cinsel ilişki suçunu oluşturmaktadır (Toroslu, 2008: 67).

Cinsel ilişki, her ne kadar hukuk sözlüğünde “normal olarak kadın ve erkeğin tenasül organlarını kullanarak çiftleşmeleri” olarak tanımlanmışsa da, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar düzenlenirken cinsiyet tanımı yapılmadığından, bu bölümde düzenlenen tüm suçlarda kadın ve erkek hem fail hem de mağdur olabilmektedir (Beyazıt, 2010: 300). Buna paralel olarak, cinsel ilişki, Yargıtay kararlarında “aktif failin tenasül organını diğerinin vücuduna normal veya anormal şekilde sokması”⁶ olarak tanımlanmaktadır.

Suçun mağdur ve failinin belirlenmesi açısından, 18 yaşını doldurmuş erkek veya kadının, 15 yaşını bitirmiş ancak reşit olmamış kadın veya erkek ile cinsel ilişkiye girmesi durumunda failin belirlenmesinde sorun yoktur. Bununla birlikte, cinsel ilişkinin her iki tarafının da 15 yaşını bitirmiş ancak henüz reşit olmamış çocuklar olması durumunda fail ve mağdurun belirlenmesinde zorluk yaşanmaktadır. Doktrinde, bu sorunla ilgili öne sürülmüş değişik görüşler bulunmasına rağmen, konu hâlâ tartışmalıdır (Artuk, 2006:167).

Reşit olmayanla cinsel ilişki suçu genel kastla işlenebildiğinden dolayı, failin şehvi duygularını veya cinsel arzularını tatmin edip etmemesinin herhangi bir önemi yoktur. Mağdurun yaşı konusunda esaslı hataya düşmesi halinde fail, TCK 30/1 maddesinde düzenlenen hata hükümlerinden

⁵ REŞİT OLMAYANLA CİNSEL İLİŞKİ

Madde 104 - (1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (İptal fıkra: Anayasa Mah.2005/103, 2005/89 K. ve 23.11.2005 tarihli iptal kararı ile)

⁶ CGK, 04.06.1990 tarih; 1990/101 E., 1991/ 56 K. sayılı kararı

yararlanabilecektir. Örnek olarak mağdur, ilk bakışta fark edilemeyecek biçimde düzenlenen sahte nüfus cüzdanını faile göstererek yaşının büyük olduğuna inandırmış ve faili esaslı hataya sürüklemiş olabilir. Yine mağdur fiziki görünüş olarak 18 yaşından büyük gösterebilir ve mağduru gören hiç kimsenin aklına mağdurun 18 yaşından küçük olabileceği gelmeyebilir. Bu gibi durumlarda fail daha önce belirtilen hata hükümlerinden faydalandırılacaktır (Beyazıt, 2010: 301).

Suçun takibi şikâyet tabidir. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına göre, vücut dokunulmazlığı üzerindeki hakkın kişiye sıkı surette bağlı hak olması gibi, şikâyet hakkı da kişiye sıkı surette bağlı bir haktır ve şikâyet hakkı mağdurun ebeveynine değil, ayırt etme gücüne haiz mağdur çocuğa aittir (Tezcan, 2008: 327). Uygulamada ise, mağdurlar, çoğunlukla aile baskısı nedeniyle istemedikleri halde şikâyetle bulunmaktadırlar. Genital muayeneye gitmeyi ise hiç istememektedirler (Beyazıt, 2010: 308).

Bu suç açısından, mağdura şikâyet hakkının tanınmış olması önem arz etmektedir. Çünkü toplumda, lise dönemindeki reşit olmayan kızların ya cahillikten dolayı ya da ebeveyn baskısından kurtulmak amacıyla en kısa sürede evlenip kendilerine ait bir yuva kurmak istedikleri, bununla birlikte evlilik için yaşlarının uygun olmaması veya ailelerinin karşı çıkmasından dolayı evden kaçmak suretiyle erkek ile filen evlilik hayatı yaşadıkları sık sık görülmektedir. Bu tür birliktelikler evlilik ile sonuçlandığında bir sorun yaşanmamaktadır, ancak aksi bir durumda kadın, hiçbir yasal güvenceye sahip olmaksızın bir başına kalabilmektedir. Bu gibi olumsuz durumlarla karşılaşıldığında kadının erkeği şikâyet etme hakkı elindeki tek hukuki kozdur (Beyazıt, 2010: 307-308).

(5) Cinsel Taciz (Madde 105)⁷

Bu suç, 765 sayılı eski Ceza Kanunu'nun 421.maddesinde yer alan söz atma ve sarkıntılık suçlarını kapsamaktadır (Centel, 2005: 11). Bedene fiziki temas (vücut dokunulmazlığını ihlâl) durumunda, fiil cinsel taciz değil, cinsel saldırı veya çocuğun cinsel istismarı suçlarını oluşturabilir. Kanunun gerekçesinde cinsel tacizin, kişinin vücut dokunulmazlığının ihlâli niteliği taşımayan cinsel davranışlarla gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir (Hatipoğlu ve Parlar, 2007: 865).

Örnek olarak, yolda yürümekte olan bir kişiye şehevi duygularla bir takım sözler söylenmesi, laf atılması ve bu kişinin takip edilerek laf atmaya devam edilmesi, cinsel çağrışımlar içeren el kol hareketlerinde bulunulması, cinsel organın gösterilmesi gibi hareketler cinsel taciz kapsamında değerlendirilebilir (Artuk, 2006: 38).

Maddenin ikinci fıkrasında cinsel taciz suçunun nitelikli halleri düzenlenmiştir. Bu fıkra göre, hiyerarşik yapıdan veya hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılarak ya da aynı işyeri ortamında çalışmanın sağlamış olduğu kolaylıktan yararlanmak suretiyle kişiye yönelik cinsel tacizde bulunulması, suçun temel şekline göre daha ağır ceza ile yaptırım altına alınmıştır. Cinsel taciz suçunun soruşturulması ve kovuşturulması ise, mağdurun şikâyetine bağlı tutulmuştur (Artuk, 2006: 35). Nüfuzun kötüye kullanılmasına; aynı işyerinde çalışma, mağdurun failin

⁷ CİNSEL TACİZ

Madde 105 - (1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adlî para cezasına hükmolunur.

(2) (Değişik fıkra: 29/06/2005-5377 S.K./13.mad) Bu fiiller; hiyerarşi, hizmet veya eğitim ve öğretim ilişkisinden ya da aile içi ilişkiden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkra göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

emrinde çalışması, öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişki veya üstsoyun altsoy üzerindeki otoritesi örnek olarak verilebilir (Yenidünya, 2005: 3313).

Cinsel taciz fiilinin aile içindeki yapıdan kaynaklı nüfuzun kötüye kullanılarak meydana geldiği durumlarda, fail ile mağdurun aynı aileden olmaları şart değildir. Bu noktada önemli olan bu kişilerin aynı çatı altında yaşıyor olmasıdır. Örneğin aynı evde kalan üniversite öğrencilerinin arasında gerçekleşen cinsel taciz fiilleri gibi (Artuk, 2006: 41).

Cinsel taciz yüzünden mağdurun işini veya okulunu bırakması veya ailesinden ayrılmak durumunda kalması halinde verilecek ceza artırılabilecektir. Fakat cezanın artırılması için mağdurun uğradığı tacize katlanamayacak duruma gelmesinden dolayı, işyerinden, okulundan ya da ailesinden ayrılmak zorunda kalmış olması gerekmektedir (Baytemir, 2007: 748).

Cinsel taciz suçu kasıtlı olarak işlenebilir. Ayrıca cinsel taciz eylemini gerçekleştiren failin, genel kastla birlikte, cinsel arzularını tatmin etmek amacıyla hareket etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu suç sadece özel kast ile işlenebilir. Failin şehvi olarak hareket etmesi gerektiğinden, hâkim yapılan davranışların şehvet duygusu ile yapılmış olup olmadığını, her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirecektir. Failin başka bir amaçla hareket ettiği durumlarda ise, olaya göre şartları oluşmuşsa, hakaret, sövme ya da tehdit gibi suçlar oluşabilecektir (Tezcan, 2008: 332).

c. 765 Sayılı Eski Ceza Kanunu ile 5237 Sayılı Yeni Ceza Kanunu Arasındaki Cinsel Suçların Düzenlenişine İlişkin Farklar

5237 sayılı yeni TCK ile 765 sayılı eski TCK arasında, düzenlendikleri yer ve korudukları hukuki değer bakımından farklar bulunmaktadır. 765 sayılı TCK'nun 416-424. maddeleri arasında düzenlenen cinsel suçların bölüm başlığı "Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler" iken, 5237 sayılı yeni TCK'da bu suçlar, 102-105.maddelerinde, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar kısmında "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile cinsel suçlar aileyi ve genel ahlaki ilgilendiren bir konu olmaktan çıkarılarak, cinselliği toplumsal ve ailesel

değil, kişisel bir değer olarak ortaya koyan bir anlayışa geçilmiştir (Sevük, 2005: 245-247).

Günümüzde cinselliğin geleneksel alışkanlıklar çerçevesinde ele alınan bir genel ahlak veya edep töresi değil, bir özgürlük değeri olduğu anlayışının benimsenmesi ile birlikte, ceza hukukunun da cinsel suçlara bakış açısında değişiklik meydana gelmiş ve bu suçlarda korunan hukuksal değer cinsel özgürlük olduğu kabul edilmiştir. Bu anlamda, cinsel özgürlük, hukuk düzeninin veya örf ve âdetin belirlediği sınırlar içerisinde kişilerin cinsel ilişkiler yönünden kendi vücudu üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesi olarak tanımlanabilir (Tezcan, 2008: 284).

Yeni yasa kadının ırzını ve namusunu toplumun ve ailesinin bir malı olarak gören ataerkil yaklaşımı terk ederek, ırz kavramına yer vermemiştir. “ırza geçme” ve “ırza tasaddi” kavramları yerine “cinsel saldırı”, “cinsel istismar” ve “cinsel taciz” gibi yeni suç tanımlarını yaptırma bağlamıştır. Yeni düzenleme hem fail hem de mağdur açısından kadın-erkek ayrımını kaldırmış, cinsel saldırıyı kişiye karşı bir suç olarak düzenlemiştir (Gündüz, 2008: 10-11).

Yeni yasada, ırza geçme suçunda evlenmenin erteleme ve düşme nedeni olmasına ilişkin düzenleme ile evli-bekar veya bakire olan-olmayan kadın ayrımlarına, karı-koca arasında kötü muameleyi şikayete bağlı suç sayan ve gayrimeşru çocuğa ayrımcılık yapan hükümlere yer verilmemiştir. Bu düzenlemelerde, korunan hukuki değer, kişinin cinsel özgürlüğü değil, ailenin veya kocanın şerefi ile kişinin bekareti olarak kabul edilmiştir (Centel, 2005: 6-7).

Çağdaş gelişme ve uygulamalara paralel olarak, yeni yasada evlilik içi ırza geçme suç olarak düzenlenmiştir (TCK m.102/2). Geleneksel anlayış, karının kocanın adeta malı olduğu yönündedir. Ayrıca, kadın evlenmekle kocasıyla her koşulda cinsel ilişkiyi kabul etmek zorunda sayılır. Sanki evli kadının vücut bütünlüğü ve cinsel özgürlüğü yoktur. Kuşkusuz, bu yeni düzenleme ile ortaya konan bu suç çoğunlukla gizli kalacak, şikâyet konusu olmayacaktır. Ancak, yasada bu suçta yer verilmesi en azından bu tür

davranışların toplumca onaylanmadığının sembolik de olsa bir ifadesini teşkil edecek ve potansiyel suçlular açısından caydırıcı olabilecektir (Centel, 2003: 9-10).

6. MEDYA VE SUÇ

a. Haber Tanımı

Haber kısaca, güncel ve ilgi çekici bir olayın olabildiğince objektif ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulması olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle ise; haber, gerçek dünyada bir yerlerde meydana gelen olaylar, kişiler ya da şeyler hakkındaki en son, en yeni ve ilgi çekici enformasyondur (Dursun, 2003'ten aktaran Kırçıl, 2007: 4).

Haber, gerçekte ilintili veya gerçeğin bizzat kendisi olduğu sanıldığından dolayı, en etkili medya ögesidir. Haberin hedefi, meydana gelen herhangi bir olayın topluma gerçeğe en uygun şekilde aktarılmasıdır. (Girgin [web], 2012). Medyanın en temel görevi haber vermek ve kamuoyunu bilgilendirmektir. Ancak haberin kesin, net ve evrensel bir tanımını yapmak mümkün değildir. Bireysel, toplumsal ve kültürel farklılıklar haber tanımında çeşitliliğe yol açmaktadır (Gönenç, 2002: 78).

Haber, temelinde bireyi yaşamsal olarak ilgilendiren gelişmeler ve bu gelişmelere ilişkin bilgilerdir. Kitle iletişim araçlarında yer alan haberler, bireyleri kişisel, yerel, yöresel, ulusal ve uluslar arası düzeyde, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamdaki gelişmelerden bilgi sahibi kılarlar. Kısaca haber; kişileri bilgilendirir, eğitir, eğlendirir, üzer, sevindirir, eyleme yöneltir ya da eylemden vazgeçirtir (Girgin, 2002: 3).

b. Medya, Kadın ve Toplum

Medya insanlar arası iletişimi sağlayan en önemli araçtır. Medyanın insan yaşamını hiç de küçümsemeyecek ölçüde etkilediği hatta yönlendirdiği de bir gerçektir. Bu nedenle görsel ve yazılı basında yer alan her türlü konu, öykü, film ve olay verdiği mesajlarla her kesimden insanı büyük ölçüde etkilemektedir (Sucaklı, 2003'ten aktaran Ulusal, 2007: 61).

Medya organları herhangi bir olayı ulusal ya da uluslar ötesi ölçekte kullanıcılarına aktararak, farklı sosyal gruplara iletme gücüne sahiptir. Hızla değişen teknoloji ve bilginin küreselleşmesiyle ticari rekabet, geleneksel medyadaki standartların düşüşüne yol açmıştır. Aynı zamanda hükümetler ve kamu yetkilileri halkın ihtiyaçlarını karşılama veya temel hak ve özgürlükleri korumaktan çok, sık sık dar politik amaçları karşılamak için çeşitli biçimlerde bilgileri sansür ederek manipüle etmektedirler. Ticari kaygılar veya siyasi çıkarlar nedeniyle gazeteciler ve medya çalışanları gittikçe artan bir baskı altında kalmaktadır (White, 2002: 3-4).

Medyanın egemen bakış açısının onaylanmasıyla ilgili de fonksiyonu olduğunu ileri süren otoriter kurama göre, medya genel olarak toplumda bir fikir birliği ya da belirli konular üzerinde anlaşma sağlanması için kullanılmaktadır. Bu kurama göre, medya toplumsal yapıdaki elit ve ayrıcalıklı grupların, diğer alt sınıflar üzerinde egemenlik kurması için bir araçtır ve uygulanan programlarla kurulu bu düzen sürekli kendini yeniler ve benimsetir (Burton, 2001: 44). Medya gücü, genel olarak ülkelerdeki iktidarın öncelikli olarak ele geçirmek istediği ya da elde ettiği kamuoyu oluşturma ve yönlendirme aracıdır (Girgin [web], 2012).

Günümüzde kitle iletişim araçları, toplumsal cinsiyet rollerinin üretim sürecinde yer alan kurumlar arasındadır; ancak kitle iletişim araçlarında sunulan kadın kimlikleri, kadına geleneksel rolleri dışında, farklı kimlik sunmamaktadır. Kitle iletişim araçlarında kadın, genel olarak ya geleneksel rolleriyle (anne, eş, ev kadını, özverili kadın) ya da cinsel kimlikleriyle ön plana çıkmaktadır. Kadının haberde yer alabilmesi için ise tacize, tecavüze uğraması, şiddet görmesi, aldatılması, birisinin yuvasını yıkması, intihar etmesi gibi trajik olayların aktörü olması gerekmektedir. Kadınların konu olduğu haberler, magazinsel söylemle ve konuyla ilgisi olmayan fotoğraflarla verilmekte, kadınların cinsel kimliği ön plana çıkarılmaktadır. Küreselleşmenin etki ve sonuçlarını yansıtan kitle iletişim araçları, sunduğu çeşitlilikle tüketimi körüklerken, bir taraftan da kullandığı söylem ve özellikle dil ile dolaylı bir biçimde kadına ve aynı oranda erkeğe yönelik geleneksel değer yargılarını pekiştirmektedir (Suğur ve diğerleri, 2006: 170).

Gazetelerde erkek egemen söylemin varlığı söz konusudur. Kadınlar haberlerde büyük ölçüde mağdur, kurban, bir erkeğin denetiminde, anne ve eş olarak temsil edilmekte, siyasetçi ya da meslek sahibi kişiler olarak konu olduğu durumlarda bile, kadınıla özdeşleşmiş, güzellik, diyet, annelik gibi magazinsel kavramlarla ifade edilmektedirler (Suğur ve diğerleri, 2006: 178).

Amacı medyadaki cinsiyet ayrımcılığına ilişkin konuları ve bağlı durumları tespit etmek olan ve her beş yılda bir dünyanın pek çok ülkesinde gerçekleştirilen medya izleme projesi “Küresel Medya İzleme Projesi 2010” verilerine göre (Belge, 2010);

- Haber öykülerinin %46’sının cinsiyet stereotiplerini güçlendirmeyi sürdürdüğü, haberlerin sadece %6’sının bu stereotiplere karşı mücadele verdiği, cinsiyet stereotiplerini güçlendiren haber oranının mücadeleye edenlere göre yaklaşık 8 kat fazla olduğu,

- Haber öykülerinin kadının ailedeki geleneksel statüsünü, erkeğin durumuna oranla 4 kat daha fazla vurguladıkları,

tespit edilmiştir.

Kitle iletişim araçlarında görev alan kadınlar ise ağırlıklı olarak arka planda görev almakta, çok az kadın yönetici konumuna gelebilmektedir. Kadınların yönetim kadrosunda yer almadığını belirtenlerin oranı %88,3 tür. Bunun nedeni de yönetim de erkeklerin tercih ediliyor olması gösterilmektedir. Kadınların yeni iletişim teknolojilerini kullanmaları da erkeklere göre sınırlı düzeyde olmaktadır. Genel olarak medya sözcüğü ile tanımlanan kitle iletişim araçları dünya genelinde erkeklerin denetiminde olduğu için erkek egemen ideoloji ve ataerkil toplum çıkarları doğrultusunda işlemesi de kaçınılmazdır (Suğur ve diğerleri, 2006: 170).

Kadın gazeteciler için en zor olarak görülen görevler ise polis ve adliye muhabirliği olarak belirtilmiştir. Bunun nedeni olarak da, kadın olarak bir haber hazırlamak için gece belli bir saatten sonra rahat dışarı çıkamamak, her ortama erkekler kadar rahat girememek, evli olmak, halen dışarıda ve

evde erkekler kadar rahat olamamak gibi nedenler ifade edilmiştir (Suğur ve diğerleri, 2006: 171).

“Küresel Medya İzleme Projesi 2010” nun kadın muhabirlerle ilgili bulguları ise şu şekildedir (Belge, 2010):

- Gazetelerde haber muhabirlerinin sadece %18'i kadınlardan oluşuyorken, erkek muhabirlerin oranı ise %82'dir.
- ‘Suç ve şiddet’ ile ilgili haberlerin muhabirlerinin %8'i kadındır.
- Kadın muhabirlerin yaptığı haberler cinsiyet kalıplarına karşı daha fazla mücadele vermektedir.

c. Medya ve Cinsel Suçlar

Haber verme işlemi denen sürecin birbiriyle yakından ilişkili iki boyutu vardır: Bunlardan birincisi, kitleye iletmek üzere belirli bir olayın, gelişmenin, bilginin hangi kriterlere göre seçileceği (Medyanın gündem belirlemesi - *agenda-setting*); ikincisi ise, seçilen içeriğin en iyi şekilde anlatılmasını sağlamak üzere kullanılacak yöntemin tespit edilmesi ve bunların yardımıyla insanlarda bir zihinsel faaliyetin harekete geçirilmesidir (Medyanın suçu haberleştirmesi - *frame-setting*) (Kurtoglu, 2003: 147).

Öncelikle medya kuruluşları, hangi olayların haberleştirileceğine karar vererek, kamuoyu gündemini oluşturmakta ve böylelikle, okurlarının hangi sorunlara önem atfedeceğini belirlemektedir. İkinci olarak, bir olaya diğerinden daha fazla önem vererek, insanların olayları ve olaylarda geçen şahısları değerlendirmesini aktif olarak etkilemektedir (Terkildsen ve Schnell, 1997: 880). Bu konuda yapılan çalışmalar, medyanın bir olayı daha uzun süre gündemde tutmasının, kamuoyu tarafından o olaya daha fazla odaklanıldığını göstermektedir. Bu bulgu, kadın mağdurların %50'sinin olayı ciddi bulmadığından dolayı ihbar etmemesi üzerinde medyanın gündem belirleme kuramının etkisi olduğunu akla getirmektedir (Kong ve diğerleri, 2002: 17).

Gazete haberlerinde, cinsel suçlara daha az yer verilmesinde, daha önce ele alınan iki tecavüz mitinin etkisi olabilmektedir. Bunlardan ilki, “kadınlar tecavüzle ilgili yalan söyler”; ikincisi ise, “tecavüz, mağdurun namusunu kirletir”. İlk durumda kolluk ve muhabirler, saldırgana iftira atılmış olabileceği korkusuyla olayı haberleştirmekte isteksiz davranmaktadır. İkinci durumda ise, mağdurun ifşa edilerek itibarının zedelenmesinden korkulmaktadır (Sampert, 2006: 106).

Medyanın cinsel suçları haberleştirmesinin incelenmesi sonucunda ise, tecavüz olaylarına ilişkin toplumsal basmakalıp inanışların yaygınlığı ve etkisi ortaya çıkarılabilir. Bu mitler yanında, haberleştirme sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise, muhabirlerin haber kaynağıdır. Bazı haber kaynakları, diğerlerine nazaran daha güvenilir bulunmakta ve olayın inanırlığını güçlendirmektedir. Güvenirliği daha fazla olan birincil haber kaynağı kategorisine; siyasetçiler, emniyet mensupları, uzmanlar, akademisyenler ve bilim adamları girmektedir (Dijk, 1988: 87).

Diğer yandan, ikincil kaynaklar iki grup halinde incelenebilir: sıradan insanlar ve karşıt grup temsilcileri. Sıradan insanlar kategorisi; olaya ahlaki ve duygusal yönden tepki veren ve kurban veya potansiyel kurban rolüne bürünen kaynaklardan oluşmaktadır. Karşıt grup kaynakları ise; olayla ilgili birincil kaynakların eylemlerine karşı, daha çok negatif duygusal tepki vermektedir. Kadınlar çoğunlukla ikincil haber kaynakları olarak kullanılmakta ve otoriter birincil kaynak olmak yerine bu kaynaklara negatif tepki gösterenler olarak lanse edilmektedirler (Sampert, 2006: 110).

Haber kaynağı çerçevesinde yapılan çalışmalarda, kadınların sesinin görmezden gelindiği tespit edilmiştir. Benedict (1992: 21) tarafından 1989 yılında, Amerika'daki on büyük gazete üzerinde yapılan çalışmada, haberlerin sadece %11'nde kadınların haber kaynağı olarak gösterildiği bulunmuştur. Kadınlar hem haber kaynağı, hem de daha önceki bölümde belirtildiği gibi muhabir olarak, bir olayın haberleşme sürecinde etkin rol oynamamaktadırlar. Bunun sonucu olarak, büyük bir çoğunluğu kadın mağdurlardan oluşan cinsel suç haberleri, erkek egemen bir söylemle kamuoyu ile buluşmaktadır.

Suç ve medya ilişkisinde bahsedilmesi gereken bir başka husus ise, adli sistem ile medya organları arasındaki karşılıklı bağımlılık ve etkileşimdir. Medya organları, her ne kadar suçla ilgili haber kaynağı olarak adli kurumlara muhtaç olsa da, gerçekte bu ilişki karşılıklıdır. Haber akışı sağlanmasına karşılık, medya aracılığıyla, adli makamlar tarafından seçilen ve öykülenen kamusal sorunlara vurgu yapılarak, suç kontrolü ve adalet sisteminin gündemine kamuoyu desteği sağlanmaktadır (Ferrell, 1999: 406-407).

Ayrıca, bu ilişki kapsamında, cinsel suçların haber olarak yazılı basında yer alırken geçtiği süreçten de bahsedilmelidir. Bu süreçte, ilk eleme kolluk kuvvetleri tarafından yapılmakta ve basın açıklamasında yer alacak cinsel suç olayları kurumsal bir süzgeçten geçirilmektedir. Sonraki ayıklama ise bizzat medya organları tarafından yapılmakta, bu süzgeçte genel olarak ticari kaygılar ön planda tutulmakta ve meydana gelen tüm olaylar haber değeri kazanmamaktadır. Bu haber olarak yapılandırma sürecinde, gerçekte olanla, medyada sunulan gerçeklik arasında fark oluşmakta ve kamuoyu medyatik gerçeklik üzerinden yönlendirilmektedir. Bu ilişkinin diğer bir sonucu ise; kamuoyunun cinsel suç olaylarını, bizzat suçun mağduru olan kadın-merkezli, toplumsal bir bakış açısı yerine, kurumsal ve erkek egemen bir bakış açısı ile görmesidir (Sampert, 2006: 93-106).

Medya, dünyada ve Türkiye’de olan olayları, haberleri insanlara duyurması, onları aydınlatması, gerçekleri göstermesi ve toplumu her yönden bilgilendirmesi açısından önemli güce sahip bir araçtır. Ancak, medya kuruluşları bir taraftan halkı her konuda aydınlatırken, diğer taraftan da şiddet gibi olumsuz içerikli mesajları da beraberinde vermektedir (Ulusal, 2007: 62).

Günümüz toplumunda yüksek meblağların yatırıldığı bir sektör durumuna gelmiş olan medyanın, haber verme fonksiyonunu yerine getirirken öncelikli olarak ticari kaygıları ön plana çıkarmasıyla birlikte, haber içeriğinde magazinleşme sıkça başvurulan bir yöntem haline gelmiştir. Bundan böyle gazete okurunu gelişmelerden haberdar etme tekniğini ve biçimini değiştirmek suretiyle yazılı basının büyük bir kesimi, suçun ilgi çekiciliğini kullanarak haber öğelerinde şiddeti sık sık gündeme taşımaktadırlar (Halıcı, 2007: 8). Bu kapsamda Amerika’da yapılan çalışmalarda, suç haberlerinin

tüm haberler içindeki oranı %7 olarak ortaya çıkmıştır; ayrıca, suç ve adli sisteme ilişkin haberler ilk beş haber kategorisi içinde yer almaktadır (Sampert, 2006: 100).

Habercilerin şiddet içerikli olaylara önem vermesinin sebebi, o yayın kuruluşunun diğerlerine karşı habercilik açısından bir adım öne geçmesidir. Muhabirler insanların dikkatini çekecek haberler yapmaya çalışmaktadır, çünkü haberlerin çok kişi tarafından okunup izlenmesini isterler. Bunun en kısa yollarından biri şiddet içerikli haberlerdir (Edgar, 2000'den aktaran Halıcı, 2007: 9). Böylece şiddet, medya aracılığıyla kitle merakının, heyecanının ve eğlencesinin bir objesi haline getirilmektedir (Keane, 1998'den aktaran Halıcı, 2007: 147).

Ayrıca, şiddetin ilgi çekiciliği nedeniyle gazetelerin şiddet gerçeğini yansıtmaya potansiyeli fazladır. Bu nedenle muhabirler; haberlerin dikkat çekmesi için haber yapmaya değer bir konu bulmak, habere değer katmak için okuyucuyu konunun bir parçası haline getirmek, okuyucuların aklından çıkmayan haberler yapmak üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Ancak gazete haberlerinin çeşitli nedenlerle gerçekte yaşanan şiddeti eksik ve yanıltıcı olarak yansıtmaya olasılığı her zaman bulunmaktadır (Rohlinger, 2003).

Toplumda yaşayan insanların çoğunluğu suç ve suçlu ile doğrudan doğruya temas etmezler; insanların çoğunlukla muhatap oldukları suçlar küçük, basit bir takım eylemlerdir. Bununla birlikte, günlük hayatta işlenen suçlarla medyanın haberleştirdiği suç olayları arasında derin uçurumlar oluşmaktadır. Bunun sebebi de, medyanın kişiye ve mala karşı işlenen suçlar bakımından öncelikle ağır ve vahim sonuçları olanlar üzerinde durmasıdır (Dönmezer, 1994: 227).

İnsan, olumlu özellikleri olarak sayabileceğimiz öğrenme ve bilgilenmenin yanı sıra, saldırgan davranışlara ve şiddete yönelme gibi olumsuz özellikleri de medya aracılığı ile edinebilmektedir (Köknel 1996, 263). Her ne kadar medyada şiddet gösteriminin bireylerde saldırganlığa ve şiddete katkısının olması toplumdan topluma, aynı toplumda zaman içinde büyük değişiklikler gösteriyor olsa da; 1970'li yılların başından itibaren

yapılan araştırmalar, iletişim araçlarında şiddet gösteriminin kentsel toplumlarda şiddetin yaygınlaşmasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur (Aziz, 1994: 7). şiddetin yaygınlaşması ve bu artıştaki medyanın rolü günümüzde yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Medya kamuoyuna bilgi ve haber verme amacıyla suça ve adalet sisteminin işleyişine yayınları arasında geniş yer vermektedir. Ancak var olan rekabet dünyası içinde yayınların izlenme oranını arttırmak için, suça ait sunumlar abartılmaktadır. Medyada yer alan ayrıntılı haberler birçok suçlu için ödül niteliği taşımaktadır. Bazı suçlular medyada yer almayı kendi reklamları açısından özellikle kullanmak istemektedir (Kırçıl, 2009: 23-24).

Gazeteler şiddet haberlerine verdikleri önem ve sayfalarında şiddete ayırdıkları yer nedeniyle, suç işlemeyi zendirmekle ve vmekle suçlanmaktadır. Gazeteler, suçu sürekli överek yaşantımızı bir suç merkezi çevresinde gelişen bir hayat örgüsü haline sokmaktadırlar. Bunun sonucu olarak da suç, çoğu kez gerçekte olduğundan daha sık görülmektedir (Aziz, 1994: 14-15).

Gazete ve dergiler açısından suçlu davranışı yaygınlaştırmak kapsamındaki etkiler şu şekilde özetlenebilir: Suç işleme yöntemini öğretmek; suçu sıradan, ilgi çekici, hatta heyecan verici, yararlı bir aktivite gibi sunmak; suçluyu saygı duyulması gereken bir kişiliğe sokmak; suçluyu cana yakın, sempatik bir kişi olarak göstermek; adli mekanizmadan kaçmanın kolay olduğunu telkin etmek; adli sistemi ve kolluğu gülünç biçimde göstermek; suçun neredeyse reklamını yaparak gelir sağlanabilecek bir araç haline getirmek (Yavuzer, 2001: 243).

Dönmezer (1994: 232) ise, gazetelerin suçların artması konusundaki etkileri şöyle özetlenebilir:

- Gazeteler, suçları haberleştirirken, faillerin suçları hangi yöntemle işlediklerini ykleyerek suç tekniğini istemedenden de olsa öğretmekte ve suçluların hangi hatalarından dolayı yakalandıklarını söyleyerek adeta suç konusunda eğitim vermektedirler.

- Gazeteler her gün detaylı olarak suç haberlerini kamuoyuna taşıyarak suçun doğal ve sıradan bir günlük yaşam olgusu olduğunu telkin etmektedirler. Dolayısıyla kurallara uyan vatandaşlar suçların azalabileceği yönünde karamsarlığa kapılmaktadırlar.

- Özellikle gençlerin üzerinde suçluluğun yararlı olduğu düşüncesi ve izlenimi oluşturulmakta, dolayısıyla taklitçi etkileşimler artmaktadır. Ekonomik bakımdan yetersiz olan ailelere mensup çocuklar, suçun heyecanlı bir eğlence aracı olduğu yönünde bir görüşü bundan dolayı benimsemektedir; ayrıca bireyin her zaman ulaşamadığı bazı amaçları elde etmek için çok daha kolay yollara sahip olduğu fikrini yaygınlaştırmaktadır.

- Suç failine dolaylı olarak prestij sağlanmaktadır; gençlerin gazete sayfalarında yer almak için suç işlemekte sorun yaşamadıkları görülmektedir. Televizyon ve sinema gösterimleri, kişinin başarılı olarak bir otomobili çalması sonucu duyacağı heyecanı göstererek ya da bir kişiyi darp ederek ulaşılabilecek hazzı vurgu yaparak suçun manevi zevklerine insanları özendirilmektedir.

- Yapılan yayınlarda suçluya sempati duyulması sağlanmakta ve suçlu acınması ve kendisine merhamet duyulması gereken biri durumuna getirilmektedir.

- Medya, içinde yaşanan kültürün suç doğurucu etkilerini yansıtan bir kültür aracıdır. Bu sebeple suçların işlenmesinde etki yapmaktadır.

- Suçluyu cezalandırmak için harekete geçen polis ve adliye mekanizmasını gülünç duruma düşürmek suretiyle, vatandaşın adalet sistemine güveni zedelenmektedir.

- Medya bazı sosyal sınıf mensuplarının haksız kazançlarını abartılı olarak durmadan nakletmekte ve insanı suça iten gelir adaletsizliğini vurgulamaktadır.

Diğer yandan, suç sonucunda ortaya çıkan bireysel zararların engellenememesi ve suçluların yakalanarak adli makamlara teslim

edilememesi gibi faktörler toplum açısından suç korkusuna sebep olmaktadır. Suç korkunun genellikle bireylerin kendi düşüncelerinden ve tecrübelerinden kaynaklandığı düşünülse de, bireyin çevresindeki insanların suça maruz kalmaları da bu korku bakımından önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda, medya ile birlikte politikacılar da kamuoyu oluşturma adına topluma suç korkusu empoze edebilmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında, suç korkusuyla birlikte ortaya çıkan kolluk ve adli makamlara güvensizlik, bireysel güvenlik önlemlerini arttırıcı tedbirler gibi hususlar suçla mücadelenin maliyetini yükseltmektedir. Gittikçe yaygınlaşan kitle iletişim araçları sayesinde suçun abartılı sunumları ile toplumsal dayanışma ve güven duygusu gün geçtikçe yara almaktadır (Kırçıl, 2007: 10-13).

Tüm bunların sonucu olarak, medyanın suç politikası açısından sorumluluğu şu şekilde ortaya konabilir: Gerçeklere aracılık, akıl verme fonksiyonunun kullanımı, polisle birlikte önleyici programlar, hukuk ve kanun için tarafsızlık (Demirbaş, 2005: 191).

Medyanın Cinsel Suçlardaki Saklı Suçluluk Üzerine Etkisi

Kitle iletişim araçlarının yoğun olarak kadınları ele aldığı alanlardan biri de şiddet olgusudur. Bu kapsamda, kadınların özellikle fiziksel şiddet başta olmak üzere, cinsel şiddet, aile içi şiddet, zorla veya küçük yaşta evlendirme, kız kaçırma ve alıkoyma, zorla fuhuş yaptıрма ve cinsel istismar gibi çok yönlü şiddete maruz kalmaları sıklıkla haber yapılmaktadır (Halıcı, 2007: 82).

Medyada yer alan şiddet sahnelerinde, kadının önemi hiçe sayılarak, kadınlar cinayet gibi, katliam gibi eylemlerin nesneleri haline dönüştürülmekte ve söz konusu bu eylemler de mekanikleşerek, sıradanlaşmaktadır. Böylelikle bu tür sahneleri izleyenlerin duyarlılıkları köreltilmektedir (Uluç, 2002: 5).

Türk yazılı basınında kadınlara yönelik şiddetin yer alış biçiminin değerlendirildiği “Medya, Şiddet ve Kadın” isimli araştırmada, kadına yönelik şiddet içerikli haberlerin gazetelerde, bir polis-adliye vakası olarak nitelendirildiği, bu olayların magazinleştirildiği, olayla ilgili haber metinlerine

ve fotoğraflara abartılı bir biçimde yer verildiği, olayların ve fotoğrafların gerçeği yansıtmadığı ortaya konmuştur (Ulusal, 2007: 64).

Bu bağlamda, medyanın daha önce belirtilenlere ek olarak ortaya çıkan başka olumsuz etkileri de söz konusudur; bunun başında, basmakalıp yargılar ve tecavüz mitleri gelmektedir. Yine, failin ve mağdurun kişisel ve özel yaşamlarının yaralayıcı şekilde verilmesi, diğer bir olumsuzluk olarak ön plana çıkmaktadır (Kırçıl, 2009: 23). Araştırmalarda elde edilen verilere göre bu şekilde yapılan yayınlarla medyanın, kendi okurlarının ideolojik görüşlerine uygun klişeleşmiş karakterlerine ait özellikleri yansıttıkları görülmektedir. Böylece, okuyucularında yerleşmiş sabit fikirlere ve klişe tiplerine göre değişmek üzere, gazetelerin bir kısmı suçluyu canavar olarak damgalarken, diğer bir kısmı aynı suçluyu bozuk düzenin zavallı bir mağduru olarak gösterebilmektedir (Dönmezer, 1994: 228).

Ayrıca, daha önce incelenen tecavüz mitleri kapsamında; medya tarafından, “iyi kurban-kötü kurban” profilleri ortaya çıkarılmakta, kültürel normlara uyan kadınlar, yaşlılar, çocuklar adalet mekanizması tarafından korunmaya değer “iyi” kurbanlar olarak vurgulanmakta ve kültürel kalıpların dışında hareket eden “kötü” kurbanların mağdur olmayı hak ettikleri resmedilmektedir (Sampert, 2006: 103).

Tüm bu belirtilen hususların sonucu olarak, yapılan çalışmalarda medya ve saklı suçluluk arasında ciddi ilişkiler bulunmuştur. Kanada’da 1999 yılında yapılan “Genel Toplum Taraması”nda, 391 katılımcıya neden cinsel suçların ihbar edilmediği sorulmuştur. Verilen cevaplar arasında en çarpıcı olanı, %14 oranı ile medya aracılığıyla ifşa edilme korkusudur. Bundan dolayı, gazetelerin cinsel suçları ele alış ve haberleştirme yöntemi incelenmesi gereken bir konu olarak dikkat çekmektedir; çünkü önemli oranda bir grup mağdurun saldırıyı ihbar etmesine engel olmaktadır (Kong ve diğerleri, 2002: 17).

İkinci olarak, taramaya katılanların %50’si, meydana gelen saldırı olayının kolluk kuvvetlerine bildirilecek kadar önemli olmadığını düşünmektedir. Bu durum, medyanın gündem belirleme kuramı

çerçevesinde, bir kısım olayları diğerlerine nazaran daha çok vurgulaması ve gündemde tutmasından dolayı, kamuoyu nezdinde bazı suçları önemsizleştirmesinin sonucudur. Medya organları, cinsel suçları görmezden gelerek veya sadece sansasyonel olanlarına odaklanarak, kadına yönelik cinsel şiddeti günlük bir olay olarak normalleştirmektedir (Sampert, 2006: 68).

ç. Türk Medyası İle İlgili Bilgi

Türk Basını 19. yüzyıldan itibaren yayımlanmaya başlanan özel gazetelerle hızlı bir gelişim sürecine girmiştir. Ancak tarihinin büyük bir bölümünde basın, devletin denetiminde tutulmuştur. Ülkede yaşanan politik gelişmeler basına da yansımış, özellikle bunalım ve savaş dönemlerinde devletin basın üzerindeki denetim ve sansürü artmıştır (Halıcı, 2007: 106). Türk basınındaki asıl gelişme II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanmıştır. Savaş sonrası yaşanan ekonomik gelişmeler, yeni basım teknolojilerinin ülkeye girişi ve kanuni düzenlemeler bahsedilen gelişmeye imkan sağlamış ve Hürriyet ve Milliyet gibi gazeteler bu süreçte yayın hayatına girebilmiştir (Tokgöz, 2003: 39).

1950 yılında çıkarılan Basın Kanunu'nda liberal ilkelere yer verilmesi, medyaya ve medya çalışanlarına birçok özgürlüğü beraberinde getirmiştir. 1950 ile 1970 yılları arasındaki gelişmelerin sonucunda, genellikle gazeteci ailelerden gelen medya sahipleri de değişim geçirmek zorunda kalmıştır. 1970'li yıllarda basım teknolojisine paralel olarak gazete tirajları artarken, gazetelerin içerik ve kalitesinde de önceki yıllara göre iyileşmeler görülmüştür. İlaveten gazete reklamlarından elde edilen gelirden de büyüme olmuş, haberleşme ve ulaştırma altyapısı gelişirken, gazetecilik yoluyla para kazanma imkanları da artmıştır (Tokgöz, 2003: 39). 1970'li yıllarda başlayan ve hızla devam ettirilen medya sektörüne teknolojik yatırım sonucunda, medya sahipliğinin yüksek maliyetli ve görece karmaşık bir duruma gelmesi, geleneksel medya patronlarının bu sektörde tutunmasını imkansız hale getirmiş ve medyada tekelleşmeye zemin hazırlamıştır (Özsever, 2004'ten aktaran Halıcı, 2007: 107).

1980'li yıllarda Avrupa'da ortaya çıkan yazılı basın, radyo ve televizyon yayıncılığındaki deregülasyon hareketleri Türkiye'yi de etkilemiştir. Devletin denetiminde ve tekelinde bulunan medya kuruluşları devlet denetimini ve tekelini kırmaya başlamışlardır (Kırçıl, 2009: 118). Bu aşamada, gazetelerin 1980'li yıllardan itibaren ticari oluşumların yan kuruluşları haline dönüştüğü görülmektedir. Bu yıllardan başlayarak gazete sahipliği, gazeteci ailelerin elinden çıkarak Türk ekonomisinin büyük sermaye kuruluşlarının eline geçmeye başlamıştır (Koloğlu, 1999: 75).

1980'li yılların sonuna doğru ise tekelleşme olgusunun uygulama alanı bulmaya başladığı görülmektedir. Uluslararası düzeyde ticari faaliyetleri bulunan işadamı Asil Nadir'in, Mehmet Ali Yılmaz'dan Güneş, Haldun Simavi'den Günaydın gazetelerini ve Ercan Arıklı'dan da Gelişim Yayın Grubu'nu satın alması tekelleşme eğiliminin ve uluslararası sermaye gruplarının Türk basınına ilgisinin ilk örneklerinden birini oluşturmuştur (Tokgöz, 2003: 40).

Bu örnekler sonraki yıllarda giderek artarak, Uzan Grubu, Çukurova Grubu, Park Holding, Doğuş Grubu, Aksoy Holding, İhlas Holding gibi sermaye birikimi olan şirketlerin medya arenasına girmesi ile birlikte, Türk medyasının ticarileşmesiyle sonuçlanmıştır. Medya organları; gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon gibi değişik yayın araçlarıyla beraber, aynı zamanda medya sektörü haricindeki şirketleri de yöneten holdinglere dönüşmüştür. Bunun sonucu olarak, yatay ve dikey birleşmelerle ürünlerde çeşitlilik sağlanmıştır. Ayrıca pazarlama ve dağıtım ile ilişkin örgütsel yapı tekrar düzenlenerek reklam payını yukarılara çekme mücadelesi içine girilmiştir (Halıcı, 2007: 108).

Türkiye'deki medya sektöründe yaşanan tekelleşme girişimleri, yayın organlarının yayıncılıktan ayrı iş kollarına, özellikle de bankacılık alanına girilmesine sebep olmuştur. Ancak tekelleşme girişimleri, 2000'li yılların başında yaşanan ekonomik krizle birlikte, medya organlarında Bilgin Grubu'na ait Etibank'ın, Erol Aksoy'a ait İktisat Bankası'nın, İhlas Holding'e ait İhlas Finans'ın, Bayındır Holding'e ait Bayındırbank'ın, Ceylan Holding'e ait Bank Kapital ve Çukurova Grubu'na ait Pamukbank'ın, doğrudan olmasa

da Yapı ve Kredi Bankası'nın, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) aracılığıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesi, medya kuruluşlarındaki pay oranları ve medya sahipliği yönünden büyük dönüşümlerin yaşanmasına yol açmıştır (Tokgöz, 2003: 49).

Medya sektöründe pazarın tümüyle serbest bırakılması tekelleşme gibi önemli bir sonuca yol açmaktadır. Medyada tekelleşme üç şekilde karşımıza çıkmaktadır: aynı türde birden fazla medya kuruluşunun (örneğin birden fazla gazete ya da birden fazla televizyon kanalı gibi) aynı sahiplikte toplanması, yatay tekelleşme; birden çok ve farklı türde yayın kuruluşunun aynı sahiplikte toplanması (örneğin aynı sahiplikte hem gazete hem de televizyon kanalı bulunması), dikey tekelleşmedir ve birden çok ve farklı türde yayın kuruluşunun aynı zamanda farklı sektörde faaliyet gösteren ya da finans kuruluşuna da sahip olan sahiplikte toplanması (örneğin, televizyon kanalı, gazete, radyo istasyonu, yayınevi gibi pek çok iletişim kuruluşunun sahipliğinin yanı sıra inşaat, banka ya da tekstil gibi alanlarda da sahipliğin olması), çapraz tekelleşme (Notoku [web], 2012).

Medyadaki tekelleşme bağlamında; medya etiğinin çiğnenmesine yol açan hususlar şöyle sıralanmaktadır: dikey ve yatay tekel durumuna gelmenin kazanımları; bilinçsizce küreselleşmenin olumsuzlukları; devletin, iktidar erklerinin, baskı odaklarının, geleneksel kültürün, medya organları ve gazetecilerin üzerindeki baskıları; ticari kaygı ve çıkarlar; editoryal bağımlılık; yayınlama ilkeleri ve kurum çıkarları denilen zorunluluklar; yayının ideolojik çizgisi ile olan gerçeklik arasında sıklıkla ortaya çıkan çelişkiler; medya patronunun istekleri; üstlerin ya da yakın çevrenin ricaları; okur ve izleyicilerden gelen talepler; can güvenliği kaygısından kaynaklanan çekinceler; detaylı olarak açıklanamayan kişisel nedenler (Girgin, 2000: 332). Tüm bunların sonucu olarak; medya sahipliği ve haber sunumu arasında var olan doğrudan ilişki, medyanın toplumu istediği gibi yönlendirmede pek çok etkiye sahip olabileceği gerçeğini göstermektedir.

Tekelleşme yanında, medya sektöründe öne çıkan diğer bir kavram ise magazinleşmedir. Türkiye açısından 1980'li yıllarda medyada magazinleşme kavramı kendine yer bulmuş, 1990 sonrasında ise hem özel

televizyon ve radyo yayıncılığının başlaması hem de medya sektörüne büyük çaplı sermayenin girmesi, medyanın magazinleşme sürecinin daha da ivme kazanmasına yol açmıştır (Özgen, 2004: 476).

Türkiye'deki medya sektöründe yaygın ve yerel olmak üzere 6459 gazete ve dergi yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2010 yılına ait "Yazılı Medya İstatistikleri" (TÜİK [web], 2011) verilerine göre Türkiye'de yayınlanan 6459 yayının 2780'i gazete, 3679'u dergidir. Yaygın gazetelerin sayısı 187, yerel gazetelerin ise 2501'tür. Yerel olarak yayınlanan dergilerin sayısı 1316, yaygın dergilerin sayısı ise 2098'dir. Tüm gazete ve dergilerin yıllık tirajı, 2 milyar 571 milyon 694 bin 304 adettir. Bunun % 94,6'sını gazetelerin tirajı oluşturmaktadır. Yıllık toplam tirajın %16,6'sını yerel, %3,4'ünü bölgesel ve %80'ini ulusal gazete ve dergilerin satışlarından gelmektedir. Gazete tirajlarının %90,1'ini günlük gazeteler, dergi tirajlarının ise %47,4'ünü aylık dergiler oluşturmaktadır. Aynı dönemde yayımlanan gazetelerin %86,2'si siyasi/haber içerikli yayınlar olup, dergilerin ise %21'i sektörel/mesleki içerikli yayın yapmıştır.

Bu çerçevede ele alınacak olursa, Türkiye'de basın ve yayın organlarının sahiplik durumu şu şekilde özetlenmektedir (Canmehmet [web], 2011):

Aydın DOĞAN (Doğan Grubu): TV Kanalları: Kanal D, Dream TV, Dreamtürk TV, Fix TV, Euro D, Eurostar TV, Kanal HD TV, Star HD TV, D Max, D Plus, D Shopping, D Tay TV, D Spor, D Yeşilçam, D Çocuk, D-Smart platformunda yayın yapan kanallar; **Gazeteleri:** Hürriyet, Posta, Radikal, Fanatik, Hürriyet Daily News (Turkish Daily News).

Aydın DOĞAN-TİME WARNER GROUP Ortaklığı: TV Kanalları: Cnn Türk, TNT Türkiye, Cartoon Network Türkiye

Ahmet ÇALIK (Turkuvaz Medya Grubu): TV Kanalları: ATV, ATV Avrupa, ATV Haber (A Haber), Minika TV, ATV HD TV, Yeni Asır TV; **Gazeteleri:** Sabah, Takvim, Yeni Asır, Pas FotoMaç.

Mehmet Emin KARAMEHMET (Çukurova Holding Medya Grubu):
TV Kanalları: Show TV, Showtürk TV, Show Max, Show Plus, Sky Türk TV, Türkmax, Lig TV, Spormax, Digitürk Yayın Platformu; **Gazeteleri:** Akşam, Güneş, Tercüman.

Fethullah Gülen Cemaati'ne Ait Medya Kuruluşları: TV Kanalları: Samanyolu TV, Samanyolu TV Avrupa, Samanyolu TV Amerika, Samanyolu Haber TV, Mehtap TV, Yumurcak TV, Ebru TV (Amerika), Hazar TV (Azerbaycan), Dünya TV, Küre TV, Cihan Haber Ajansı; **Gazeteleri:** Zaman, Today's Zaman.

Doğuş Grubu (Ferit Şahenk): Star TV, NTV, NTV Avrupa, NTVspor, Cnbc-e, e2, Kral TV, Nba TV Türkiye; NTV Dergi Grubu.

Ciner Grubu (Turgay Ciner): Habertürk TV, Bloomberg HT

İhlas Grubu (Enver Ören): TGRT Haber TV, TGRT Haber TV EU, TGRT Belgesel, TGRT Pazarlama, Türkiye Gazetesi; İHLAS HABER AJANSI.

Rupert MURDOCH (NEWS CORP. TÜRKİYE): FOX TV Türkiye, FOX Life Türkiye, FOX Sports Türkiye, FX Türkiye, Baby TV Türkiye, National Geographic Channel Türkiye.

Koza İpek Grubu (Akın İpek): Kanaltürk TV, Bugün TV, Bugün Gazetesi.

Ali-Ömer Karacan Kardeşler (Karacan Grubu): Number One TV, Fashion ONE TV, Milliyet Gazetesi (DEMİRÖREN GRUBU ile Ortak), Vatan Gazetesi (DEMİRÖREN GRUBU ile Ortak).

Zekeriya KARAMAN (Kanal7 Grubu): Kanal 7, Kanal 7 Avrupa, Ülke TV.

Albayrak Grubu: TV NET, Yeni Şafak Gazetesi.

Power Group (Cem Hakko): Powertürk TV.

Mehmet Nazif GÜNAL: TV8.

Ömer Ziya GÖKTUĞ: Flash TV.

Esra Oflaz GÜVENKAYA: MTV Türkiye ve Nickelodeon TV.

Demet SABANCı (MediaSA): ZTV, WTC, Fashion TV Türkiye.

Haydar BAŞ Grubu: Meltem TV, Meltem TV İnt, Mesaj TV, Köy TV, Kadirga TV, Özlem TV, Sağlık TV, Yeni Mesaj Gazetesi.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Cinsel suçlarla ilgili ceza hukukundaki değişiklikler suçla mücadelenin sadece bir boyutunu oluşturmaktadır. Bazıları önceki yıllarda olmakla birlikte, bütün olarak 2005 yılında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte ceza-adalet sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Ancak, konu suç siyaseti açısından ele alındığında; kültür, medya, eğitim, ceza muhakemesi ve başta kolluk olmak üzere kamu görevlilerinin olaya bakışı, cinsel suçlarla mücadelenin diğer önemli faktörleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu noktada, toplumun kültürel kodlarına derinlemesine işlemiş olan tecavüz mitleri, mağdurları suçlu konuma düşürerek olayların ihbar edilmesini engelleyici bir rol üstlenmesinden dolayı, suçla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Çünkü tecavüz mitlerinin cinsel suçlar açısından en önemli sonucu, mağdurun toplum nazarında suçlu duruma düşmemek için ihbarda bulunmaması, diğer bir deyişle cinsel suçlardaki saklı suçluluğun ortaya çıkmasıdır. Hal böyle olunca da, çoğunluğu karanlıkta kalan bu suçlarla ilgili ne sağlıklı kriminolojik çalışmalar yapılabilir ne de etkin suç siyaseti geliştirilebilir.

Tecavüz mitleri, 2005 yılında gerçekleşen ceza-adalet sistemindeki değişiklikten önce, cinsel saldırılara ilişkin çarpıtılmış bir bakış açısı ve tutum oluşturmaktaydı. Örneğin; tecavüzün cinsel ilişki olarak görülmesinden dolayı, sadece tenasül organı ile birleşme suç olarak görülmekte (Soyaslan, 1996: 5), yasal olarak, aile içinde ırza geçme suçu oluşamayacağı, evlilik ile kocaya karısının vücudu üzerinde tasarruf yetkisi verildiğinin savunulduğu belirtilmekte (Artuk ve diğerleri, 2002: 752) ve toplumsal normların çizdiği çerçevede dışına çıkanların sosyal korunmaya layık olmadığı savunulmaktaydı (Bianet [web], 2003). Yapılan değişikliklerle tüm bu yanlış inanışlar ceza kanunlarında temizlenmekle birlikte, tek başına yeterli değildir. Hem örf ve adet kurallarının kanunları yorumlamada ve boşlukları doldurmada hakim için

yardımcı kaynak olmasından, hem de suç mağdurunun kendisini topluma göre anlamlandırmasından dolayı, toplumun kültürel genlerinde yer alan tecavüz mitlerinin de ayıklanması gerekmektedir. Bu noktada medyaya büyük görevler düşmektedir. Çünkü medya, toplumsal kültürü devam ettirmekte, kamuoyu oluşturmakta ve toplumdan beslenmektedir. Toplumdan beslenen medya; tecavüz mitlerini yeniden üretmekte, tekrar topluma empoze etmekte ve böylelikle medya aracılığıyla varlıklarını korumasını sağlamaktadır.

Tezin amacı, mağdurları suçlayarak olayları adli makamlara bildirmelerini engelleyen tecavüz mitlerinin, gazete haberlerinde yaygın olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Çalışmada; ilk olarak, cinsel suçlar sosyo-kültürel ve hukuki açıdan ele alınarak, medya ve suç ilişkisine değinilecektir. Daha sonra araştırma kapsamında, gazete haberlerindeki cinsel suçların betimlemesi yapılacak ve haber unsurları tecavüz mitleri bakımından içerik analizi tekniği ile incelenecektir.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Cinsel suçlar; pedofili, ensest, tecavüz, cinsel taciz, sarkıntılık gibi alt başlıkları kapsayan kavramdır. Kurbanların büyük kısmı kadınlar ve çocuklardan oluşmaktadır. Nefret suçu kapsamı altında eşcinsel ve travestilere yapılan tecavüzler; bizim toplumumuz da dahil olmak üzere tüm toplumlarda meşrulaştırılan ve yok sayılan aile içi tecavüz de cinsel suçlar kapsamına girmektedir. Türkiye kültürel olarak ne yazık ki bu suçlara açık bir ülkedir. Birkaç güne ait gazete başlıkları incelendiğinde görüleceği gibi; pedofili, çocuk pornosu, aile içi ensest ilişki gibi olgular son derece yaygınlaşmaya başlamıştır.

Cinsel suç kapsamına giren eylemlerin en önemli özelliklerinden biri de, sadece kurbanlarını değil, toplumdaki başka bireyleri ve toplulukları da yıkabilecek etkilerinin bulunmasıdır. Cinsel suçlar; toplum içindeki güven ve huzur ortamlarını ortadan kaldırdığı gibi, medya aracılığıyla model oluşumuna ve suç korkusuna da neden olmaktadır. Son yıllarda çocuk istismarı, çocuk pornografisi, seks turizmi cinsel suçların en kapsamlıları olarak görülmektedir.

Bu suçlarla mücadele kapsamında ceza hukukunda pek çok değişiklik yapılmıştır. Yeni Türk Ceza Kanunu ile getirilen değişikliklere kadar birçok cinsel suç cezalandırılmıyor aksine bir kadının tecavüzcüsüyle evlendirilmesi gibi garabet durumlar ortaya çıkıyordu. AB uyum yasaları çerçevesinde yeni ceza kanununda cinsel suçlara açıklık getirilmeye çalışılmakla beraber, hâlihazırda doldurulması gereken boşlukları içinde barındırmaktadır.

Bu noktada, medyaya da büyük bir görev düşmektedir. Medya tüm suçlarda olduğu gibi, bu suç türünde de, olaya magazinsel açıdan yaklaşmamalı, reyting kaygısı ile hareket etmemelidir. Fakat uygulamada medya, kan ve şiddet içeren olayları manşete taşımakta, toplumu bilinçlendirme kaygısı gütmeyen, olayları sadece ekonomik kazanç elde etmek için ele almaktadır. Aynı şekilde, hem haberlerin toplumdan beslenmesi hem de olayları haberleştiren muhabirlerin bu toplumun birer parçası olması, gazete haberlerinde yoğun olarak tecavüz mitlerine yer verilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bu çalışmamızda, yapılan pek çok hukuksal değişikliğe rağmen, yazılı basında hâlâ tecavüz mitlerinin varlığını koruyup korumadığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Çünkü bu yanlış inanışlar ve basmakalıp düşünceler, cinsel suç mağdurlarının maruz kaldıkları vahim olayları adli mercilere taşımamalarındaki en önemli etkidir. Çalışma, bahsedilen bu tecavüz mitlerinin yaygınlığını ortaya koyması bakımından önemlidir. Ayrıca, cinsel suçların haberleştirilme biçimini ele alması bakımından da önem arz etmektedir. Türkiye’de daha önce, başta kadına yönelik şiddet olmak üzere pek çok konuda yazılı basın içerik analizi ile çalışılmış olmasına rağmen, cinsel suçlar haberleştirilme biçimi ve tecavüz mitleri açısından incelenmemiştir. Bu çalışma bu bakımdan da, ileride yapılacak suç haberleri ile ilgili araştırmalar için yararlı bir kaynak olacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmada, hangi varsayımların yer alması gerektiği literatür taraması yapıldıktan sonra belirlenmiştir. Araştırma kapsamında öngörülen varsayımlar şunlardır:

- **Birinci Varsayım:** Cinsel suçların haberleştirilme sürecinde, kolluk makamlarının etkisi bulunmaktadır.

- **İkinci Varsayım:** Gazete haberlerinde tecavüz mitleri yaygın olarak varlığını korumaktadır.

- **Üçüncü Varsayım:** Tecavüz mitleri ile muhabir ve haber kaynağı cinsiyeti arasında ilişki vardır.

- **Dördüncü Varsayım:** Cinsel suçlar çoğunlukla, magazinsel/skandal haber çerçevesi ile verilerek sıradanlaştırılmakta ve eğlence malzemesine dönüştürülmektedir.

- **Beşinci Varsayım:** Haberlerde muhabir ve haber kaynağı bakımında erkek egemen söylem hakimdir.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma, 2006-2008 yılları arasındaki dönemde yayınlanmış olan ve cinsel suç olaylarını içeren Hürriyet ve Takvim gazete nüshalarını kapsamaktadır. Çalışmanın 2005 yılından sonrasına odaklanmasının nedeni, hem yeni cinsel suç kategorileri ile eşgüdüm sağlamak hem de tecavüz mitlerinin hukuki değişikliklerden sonra varlığını koruyup koruyamadığını tespit etmektir.

Bilindiği üzere, Türk Ceza Kanunu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sadece kanunsal düzeyde bir değişiklik değil, aynı zamanda ceza ve adalet sisteminde köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Araştırmamızda ele alacağımız cinsel suç türlerinin doğru olarak tanımlanması ve kategorize edilmesi bakımından, dönem başlangıç sınırı 2006 yılı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, bu kanunun değişmesiyle birlikte, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) veri sınıflandırması da değişikliğe uğramıştır. TÜİK'in web sitesinden yapılan araştırmada; adalet istatistiklerinin son olarak 2008 yılını içerdiği ve suç türleri bakımından, kanundaki değişikliği de göz önünde bulundurarak, "1990–2005" ve "2006 ve sonrası" olmak üzere dönemsel olarak ikili ayrıma gittiği gözlenmiştir. Hem kuramsal çerçevede hem de çalışmamızdan elde

edilecek bulgularla karşılaştırmada, TÜİK verilerinin kullanılacağından dolayı, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin 2006–2008 yılları arasındaki baskıları araştırmanın dönem olarak sınırını oluşturmaktadır.

5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın en önemli sınırlılığı, tüm yıllara ait bütün yazılı basın incelenemeyeceğinden dolayı, belli yıllara ait Hürriyet ve Takvim gazetelerinin incelenebilmesidir. Araştırma, gazetelerin 2006–2008 yılları arasındaki baskıları arasından, belli kurallar dahilinde örneklem alınarak seçilen aylar ile sınırlandırılmıştır. Diğer bir sınırlılık ise, gazetelerin verdikleri haftalık veya günlük eklerin inceleme dışında tutulmuş olmasıdır.

6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

a. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin 2006-2008 yılları arasında yayınlanan nüshaları oluşturmaktadır. Hürriyet ve Takvim gazeteleri, sahiplik bakımından farklı yayın gruplarına ait olmasından ve yayıncılık tarzları bakımından diğer gazetelerden magazine ve dolayısıyla suç haberlerine ağırlık vermelerinden dolayı seçilmiştir. Ayrıca Eylül 2008 ayı ele alınarak yapılan ön incelemede, bu gazetelerin cinsel suç içerikli haberlere en fazla yer verdiği tespit edilmiştir. 2006-2008 dönemi ise, hem 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2005 yılında yürürlüğe girerek yeni cinsel suç kategorileri ortaya çıkarmasından hem de TÜİK verilerinin bu yeni suç kategorilerine göre düzenlenmiş olması ve "1990–2005" ve "2006 ve sonrası" olmak üzere dönemsel olarak ikili ayrıma gitmesinden dolayı seçilmiştir.

Araştırmanın örnekleme sistematik örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen 2006–2008 dönemi içinde yer alan 36 ay sıralanmış, bunlardan 12 tanesini seçmek için kura ile her mevsimin kaçınıcı ayı alınacağı belirlenmiştir. Çekilen kurda her mevsimin 2. ayının alınmasına karar verilmiş olup, her yıla 4 ay gelecek şekilde örneklem oluşturulmuştur. Sonuç olarak ilgili gazetelerin 2006-2008 yılları arasındaki ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında yayınlanan nüshaları incelemeye tabi tutulmuştur. Bu

yöntemle aynı zamanda, haberlerin terör eylemleri, seçimler gibi dönemsel gündemlerden arındırılması ve mevsimsel düzeyde karşılaştırma yapılması amaçlanmıştır.

b. Veri Toplama ve Değerlendirme Tekniği

Bu araştırmada; yazılı basında yayınlanan cinsel suç içerikli haberlerde tecavüz mitlerinin yaygınlığını ortaya çıkarmak amacıyla, nicel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yazılı basındaki metinler 3 şekilde incelenebilir (Neuman, 2008: 477):

- Metnin görünen analizi (betimleyici, resmedici analiz; içerik analizi)
- Mesajdaki gizli anlam (anlatı/söylem analizi; mesaj kaynağının niyeti)
- Algı analizi (hedefte mesaj nasıl anlaşıldı?)

İçerik analizi, verilerden, elde edildiği bağlama yönelik tekrar edilebilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 2004: 18). İçerik analizi, metinde nelerin bulunduğunu tarif eder. Metni yaratanların niyetlerini veya metindeki mesajların, onları alanlarda, yarattığı etkileri ortaya çıkaramaz. Örneğin içerik analizi, çocuk kitaplarının cinsiyet klişeleri içerdiğini ortaya koymuştur. Bu, çocukların inançları veya davranışlarının klişelerden etkilendiği anlamına gelmez; böyle bir çıkarımda bulunmak için çocukların algıları üzerine ayrı bir araştırma projesinin yürütülmesi gerekir (Neuman, 2008: 477-478).

İçerik analizinin temel amacı, sayıca fazla olan metin yığnında, araştırma sorusu açısından önem arz eden ortak bilgileri tespit etmek ve değerlendirmektir. Bu anlamda içerik analizi, araştıracağı metinlerin içeriklerinin her yanıyla ve tüm boyutuyla ilgilenmemekte, özellikle ve öncelikle araştırma açısından önem arz eden boyutu üzerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda içerik analizi, araştırmanın sorusu doğrultusunda, metinlerin içeriklerinden önem arz eden bilgileri seçmekte, sınıflandırmakta ve yorumlamaktadır. Gazeteler üzerine içerik çözümlemesi

teknikiyle yapılan araştırmalarda verilerin toplanması, amaca uygun olarak hazırlanmış soruların kodlayıcı tarafından haberlere uygulandığı bir anket niteliğı taşımaktadır. Fakat anketin tepkisel olmasına karşılık, içerik analizi tekniğı tepkisizdir, yani gözlemci etkisi bulunmamaktadır (Neuman, 2008: 466).

İçerik analizi 6 aşamadan oluşmaktadır (Gökçe, 2006: 51):

- Araştırma sorusunu tanımlama
- Araştırma evrenini ve örneklemini belirleme
- Araştırma kategorilerini oluşturma
- Kodlama formunu oluşturma
- Kodlama cetveli geçerliliğini ve güvenilirliğini ölçme
- Veri girişı, analizi ve yorumlama

Bu teknik, haberin içinde yer alan kavram ve bilgileri, oluşturulmuş bir yönerge çerçevesinde kategorize etmeye dayalıdır. Bundan dolayı, kuramsal çerçevede elde edilen bilgiler ışığında, kodlama formu (EK-A) ve kodlama yönergesi (EK-B) oluşturulmuştur. Kategorilerin oluşturulmasında, Halıcı (2007) ve Sampert (2006)'nın çalışmalarından yararlanılmıştır.

Kodlama yönergesi, kodlamanın nasıl yapıldığını gösterir ve kodlamanın tekrarlanmasını sağlar. Kodlamanın tekrarlanarak aynı sonuçların elde edilmesi içerik analizi tekniğinin, en önemli bilimsel güvenilirlik dayanağıdır (Bilgin, 2006: 16-17). Güvenilirlik değeri bir ölçme aracının tekrarlanan ölçümlerde aynı sonucu verme derecesinin göstergesidir (Gökçe, 2006: 83).

Araştırmanın kodlayıcılar arası güvenilirliğini test etmek amacıyla, bir kodlayıcı kodlama yönergesine göre eğitilmiş ve araştırma kapsamındaki gazete nüshalarının yaklaşık %30'una denk gelecek şekilde 4 aylık verileri kodlaması sağlanmıştır. Bu verilere uygulanan kappa analizi sonucunda,

kappa değeri 0,82 olarak bulunmuştur. Kappa değerinin 0,8-1 aralığında olması durumunda, kodlama oldukça güvenilirdir (Keskin ve Çilingir, 2010: 60).

Toplanan veriler, SPSS bilgisayar programı ile analiz edilerek, elde edilen analiz sonuçları Türkiye İstatistik Kurumu verileri ve daha önce yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır. Bu kapsamda, tecavüz mitleri ile kaynak cinsiyeti, muhabir cinsiyeti, fail-mağdur tanıdık olma durumu, mağdur yaş aralığı, fail cinsiyeti ve mağdur cinsiyeti arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki olup olmadığı ki-kare bağımsızlık testi kullanılarak $p < ,05$ anlamlılık düzeyi için analiz edilmiştir.

Ki-kare bağımsızlık testi iki değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla kullanılır. Bu testte diğer ilişki analizlerinden farklı olarak ilişki kurulan değişkenlerin her ikisi de sınıflama (*nominal*) ya da sıralama (*ordinal*) ölçeklidir. Yani, “gelir düzeyi ile siyasi parti seçimi”, “eğitim düzeyi ile okunan gazete”, “iş tatmini düzeyi ile ücret” değişkenleri arasındaki ilişkiler ki-kare bağımsızlık testi ile incelenebilir (İstatistik Merkezi [web], 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların haberleştirilmesi, pek çok faktör tarafından şekillenmektedir. Bunlardan ilki, medya sahipliği, okur talepleri ve haber değerleri gibi kurumsal faktörlerdir. Kolluk mensupları ile muhabirler arasındaki ilişkiler de, haber yapım sürecini dolaylı olarak etkilemektedir.

Bunların yanı sıra, medyanın “gündem belirleme – *agenda-setting*” ve “çerçeveleme – *frame-setting*” işlevleri, suçların haber olarak yapılandırılmasında doğrudan etkiye sahiptir. Gündem belirleme kuramına göre, medya çalışanları, hangi olayların haber yapılacağına ve hangilerinin göz ardı edileceğine karar vermekte ve böylelikle kamuoyunun bir meselenin önemli olup olmadığına yönelik algısını etkilemektedir (Terkildsen ve Schnell, 1997: 880).

Araştırma kapsamındaki gazetelerden elde edilen veriler; cinsel suç haberlerinin sayısı, haberin gazete sayfasındaki konumu, hangi sayfada haber yapıldığı, haberin oluşturulma biçimi, haberin öykü çerçevesi, muhabir cinsiyeti ve haber kaynağı bağlamında değerlendirilerek, gazeteler gündem belirleme ve çerçeveleme fonksiyonları açısından yorumlanmıştır.

a. Gazetelere Göre Cinsel Suç Haberlerinin Sayısal Dağılımı

Çalışma kapsamında, 2006-2008 yılları arasında yayımlanan Hürriyet ve Takvim gazetelerine ait toplam 730 adet gazete nüshası incelenmiştir. İncelenen nüshalarda; Hürriyet gazetesinde 158, Takvim gazetesinde 139 olmak üzere toplam 297 cinsel suç vakasının haberleştirildiği görülmüştür. Gazetelere ve yıllara göre cinsel suç haberlerinin dağılımı Tablo-1’de verilmiştir.

Tablo-1: Gazetelere Göre Cinsel Suç Haberlerinin Sayısal Dağılımı

Haberin Tarihi	Gazetenin Adı		Toplam
	Hürriyet	Takvim	
Ocak 2006	7	6	13
Nisan 2006	12	12	24
Temmuz 2006	20	8	28
Ekim 2006	16	12	28
Ocak 2007	22	16	38
Nisan 2007	12	14	26
Temmuz 2007	10	12	22
Ekim 2007	16	7	23
Ocak 2008	5	9	14
Nisan 2008	16	11	27
Temmuz 2008	12	15	27
Ekim 2008	10	17	27
Toplam	158	139	297

Gündem belirleme işlevi açısından değerlendirildiğinde, gazetelerin yayınladıkları çoğu günde, cinsel suç olaylarına önem atfederek gündeme taşıdıkları söylenebilir. Bununla birlikte, yayınlanan haber sayısı ile meydana gelen gerçek olay sayısının örtüşmediği açık bir şekilde görülmektedir. 2006-2008 yıllarında, ceza mahkemelerine 5237 sayılı TCK'nın 102, 103, 104 ve 105nci maddeleri uyarınca toplam 45809 dava açılmıştır (TBMM [web], 2010).

Haberleştirilen olaylar incelendiğinde her iki gazetede de, özellikle Taksim meydanında düzenlenen yılbaşı kutlamalarında meydana gelen taciz olaylarına her yıl vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Göze çarpan diğer bir husus ise, Takvim gazetesindeki haberlerin görece daha kısa ve kaynaksız olmasıdır. Bunun sebebi, ödenek azlığından dolayı, muhabir görevlendirilememesi ve doğal olarak detaylı araştırma yapılmadan sadece kolluk tarafından yapılan basın açıklamalarına ve bilgilendirilmelere bağlı kalınması olabilir.

Bununla birlikte, zaman ve ödenek ayrılarak bazı çarpıcı olaylarla ilgili gelişmeleri muhabirlerin takip etmesi sağlanmış ve olayla ilgili her türlü

önemli gelişme haberleştirilmiştir. Örneğin, Adana'daki 82 yaşındaki hac koordinatörünün yanında çalışan 11 yaşındaki kızı taciz olayı, muhafazakâr yazar Hüseyin Üzmez olayı, manken Gamze Özçelik'in sevgilisi tarafından tecavüz edilerek görüntülerinin yayınlanması olayı, 17 aylık bebeğe tecavüz olayı, İtalyan barış gelininin tecavüz edilerek öldürülmesi, Yüzbaşı Bülent A.'nın küçük kızlara tecavüz olayı her iki gazete tarafından tüm gelişmeleri takip edilerek gazete sayfalarına taşınmıştır.

Cinsel suçların haber yapılması veya ilk sayfadan haberleştirilmesi dönemsel gelişmelerden etkilenmiştir. Genel olarak bakıldığında, her yıl nisan ayında gündeme gelen sözde ermeni soykırımı yasa tasarıları, yaz aylarında tırmanan terör eylemleri, genel seçimlere ait propaganda, değerlendirme ve sonuçlar, spor müsabakalarında elde edilen başarılar gibi önemli olaylar gazetelerin gündemini meşgul etmekte ve bundan dolayı, çok fazla ilgi çekici değilse, cinsel suç olayları haber olarak gazete sayfalarında yer alamamaktadır. Mevsimsel ve dönemsel etkilerin önüne geçebilmek için, 3 yıllık bir periyot araştırma kapsamına alınarak incelenmiştir.

Şekil-1: Suçların Haberleştirilme Süreci (Sampert, 2006: 93-100)

“Medya ve Suç” bölümünde belirtildiği üzere, meydana gelen tüm olaylar haberleştirilmemekte, Şekil-1’deki süreç izlenerek, sürecin her

aşamasında değişik kriterlere göre elemeye tabi tutulmaktadır. Bu eleme nin subjektif veya objektif olması, ticari kaygı veya toplumsal bilinçlendirme amacı gütm esi ayrıca önem arz etmektedir. Özellikle medya organları, ticari kaygıları ön plana alarak, haberin toplumsal yönünden çok, “ilgi çekicilik”, “orijinallik” gibi haber değerlerine göre hangi olayı haber yapacağına karar vermektedir.

b. Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalar

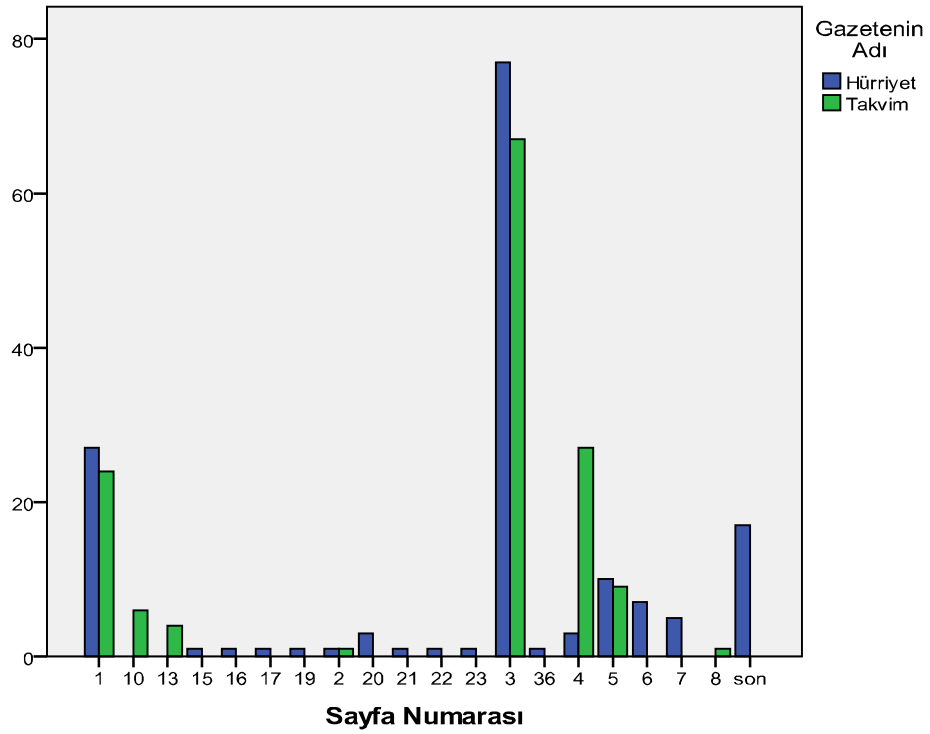
Bir gazetenin ilk sayfasının iki önemli fonksiyonu vardır. Bunlardan ilki, okuyuculara günün en önemli olaylarına ait bir özet sunulmasıdır. İlk sayfanın ikinci fonksiyonu ise, gazetenin okuyucu kitlesinin ilgi alanlarını yansıtmasıdır. Geçmişe nazaran günümüzde ilk sayfanın düzenlenmesinde, daha çok görsel malzeme kullanılmakta, çarpıcı başlıklar büyük puntolarla yer almaktadır. Dolayısıyla ilk sayfada yer alacak haber sayısı kısıtlanmakta ve olayın önemine ve okuyucuların ilgi alanına göre ilk sayfada yer alacak olaylar seçilerek yayınlanmaktadır (Rosenthal, 2004).

Bunların yanı sıra, haberin gazetenin hangi sayfasında yer aldığı o haberin önemini vurgulayan unsurlardan birisidir. Gazetelerde önemli haberler genellikle ilk sayfalarda verilmektedir. Daha önce belirtildiği üzere, bu önem çoğunlukla konunun toplumsal boyutundan değil, ticari kaygılardan kaynaklanabilmektedir. Haberlerin ilk sayfada olması, hem çarpıcı olmasını sağlamakta ve hem de okunma ihtimalini artırmaktadır (Halıcı, 2007: 141).

Tablo-2: Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalara Göre Sayısal Dağılımı

Sayfa Numarası	Gazetenin Adı				Toplam	
	Hürriyet		Takvim			
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1.Sayfa	27	%17,1	24	%17,3	51	%17,2
3.Sayfa	77	%48,7	67	%48,2	144	%48,5
4.Sayfa	3	%1,9	27	%19,4	30	%10,1
5.Sayfa	10	%6,3	9	%6,5	19	%6,4
Son Sayfa	17	%10,8	0	%0,0	17	%5,7
Diğer	24	%15,2	12	%8,6	36	%12,1
Toplam	158	%100	139	%100	297	%100

Haberlerin yayınladığı sayfalara ilişkin Tablo-2 incelendiğinde, cinsel suç haberlerinin sadece 51 (%17,2) tanesinin ilk sayfada haber yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Haberlerin çoğunluğunu teşkil eden toplam 144 (%48,5) olaya gazetelerin 3. sayfasında yer verildiği belirlenmiştir. Hürriyet gazetesi son sayfasında, yurt dışında meydana gelen cinsel suç olaylarına “arka kapak güzeli” yanında yer vermektedir. Takvim gazetesi ise son sayfasını spor haberlerine ayırmıştır. Ayrıca Takvim gazetesindeki cinsel suç haberlerinin, magazin ve “üçüncü sayfa” haberleri ile birlikte 4üncü ve 5nci sayfalara yayıldığı görülmektedir. Haberlerin yayınlandığı sayfalar Şekil-2’de detaylı olarak görülmektedir.

Şekil-2: Haberlerin Yayınlandıkları Sayfalar

İlk sayfa haberlerine bakıldığında; failin ünlü, manken, dindar, otoriter figür olması, olayın magazinsel ve ilgi çekici özellikler taşıması, seri tecavüz olayları, mağdurun iftira attığının ve yalan söylediğinin ortaya çıkması, mağdur veya fail sayısının birden fazla olması, mağdurun çocuk veya yaşının çok küçük olması gibi olay özelliklerine sahip cinsel suçların ilk sayfadan haber yapıldığı görülmektedir. İlk sayfalarda yer verilen dikkat çekici olaylar şunlardır: 17 aylık bebeğe tecavüz, bavuldan tecavüz faili avukatın cesedinin

ıkması, muhafazakar gazeteci yazar Hüseyin zmez'in tecavüz olayı, manken Gamze zelik'in sevgilisi tarafından tecavüz edilerek görüntülerinin yayınlanması, İtalyan "barış gelini" Pippa Bacca'nın tecavüz edilerek ldrlmesi, "Sbyancı Yüzbaşı" başlığı ile verilen haberde Yüzbaşı Bülent A.nın iki yıllık süreçte 7 kız çocuğuna tecavüz iddiası ile ilgili tutuklanması, bir kız öğrencinin öğretmenini tahrik ederek ilişkiye rızası ile girdiğini itiraf etmesi, Taksim Meydanındaki yılbaşı kutlamalarında meydana gelen taciz olayları.

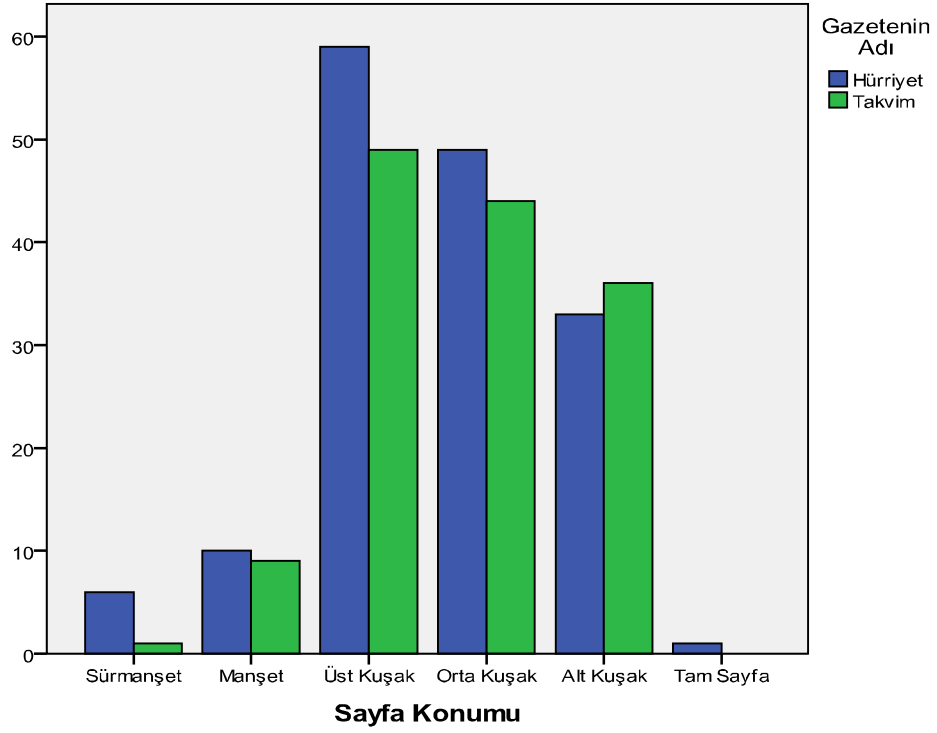
c. Haberlerin Sayfadaki Konumu

Haberin hangi sayfadan verildiği kadar, sayfadaki konumu da önem arz etmektedir. Haberin sayfadaki konumunu belirlemenin eşitleri yollarından birisi, şekil-3'de gösterilen ve araştırmada kullanılan konumlandırma yöntemidir.

şekil-3: Konumlandırma Yöntemine Göre Gazete Sayfasındaki Konumlar
(Dağlı, 1995'ten aktaran Halıcı, 2007: 143)

Haberlerin gazete sayfalarında yerleştirildikleri konumlar şekil-4’de gösterilmiştir.

şekil-4: Haberlerin Sayfadaki Konumları

Haberlerin sayfadaki konumları incelendiğinde, en fazla haberin üst ve orta kuşakta (201 haber, %67,7) yer aldığı görülmektedir. Sürmanşet ve manşet bölümlerinde toplam 26 (%8,8) habere yer verilmesi, cinsel suç olaylarına gerekli önemin verilmediğini göstermektedir.

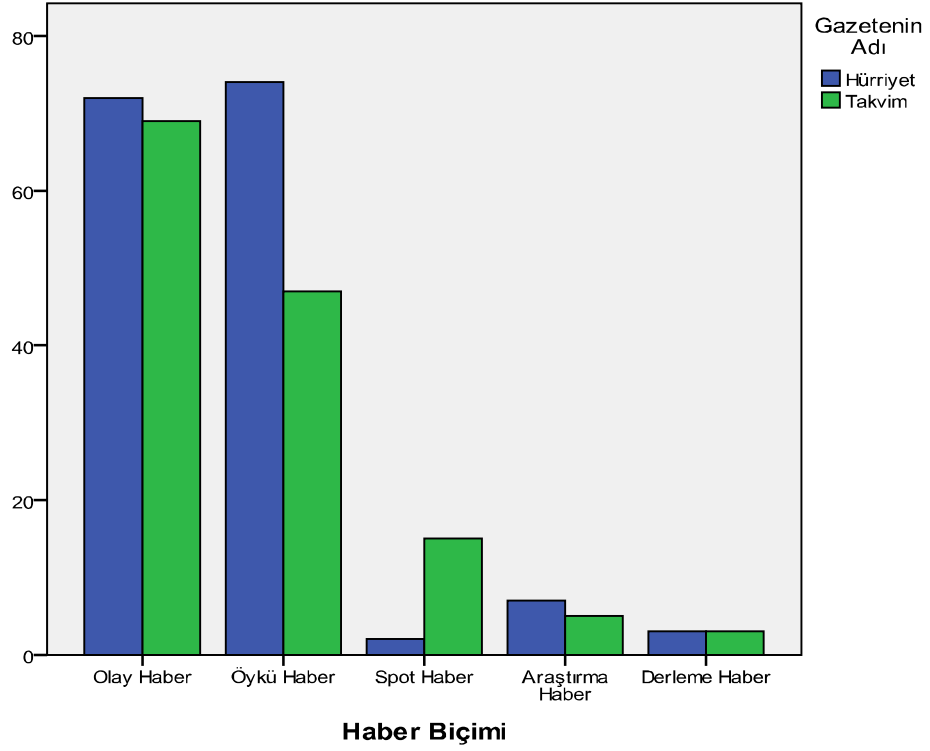
. Haberlerin Hazırlanış Biçimi

Araştırma ve derleme haberlerin aksine, olay, öykü ve spot haberlerin objektif kriterlere göre hazırlanması gerekmektedir. Nesnelliği sağlamak için, olaya ait bilgiler değiştirilmeden, olduğu gibi haberleştirilmelidir (Nesbitt-Larking, 2002: 365). Haberlerin hazırlanış biçiminin gazetelere göre dağılımı Tablo-3’de verilmiştir.

Tablo-3: Haberlerin Hazırlanış Biçimine Göre Sayısal Dağılım

Haber Biçimi		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Olay Haber	Sayı	72	69	141
	% Gazete	45,6%	49,6%	47,5%
Öykü Haber	Sayı	74	47	121
	% Gazete	46,8%	33,8%	40,7%
Spot Haber	Sayı	2	15	17
	% Gazete	1,3%	10,8%	5,7%
Araştırma Haber	Sayı	7	5	12
	% Gazete	4,4%	3,6%	4,0%
Derleme Haber	Sayı	3	3	6
	% Gazete	1,9%	2,2%	2,0%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo-3 incelendiğinde, Hürriyet gazetesinde 146 (%92,4), Takvim gazetesinde ise 116 (83,4) olmak üzere toplam 262 (%88,2) cinsel suç haberinde, “olay ve öykü haber” biçimi kullanılmıştır. Takvim gazetesinde genellikle “güne bakış”, “haber ekstra”, “altyazı”, “kısa kısa” gibi bölüm başlıkları ile “spot haber” biçiminin 15 (%10,8) haberde kullanılması dikkat çekmektedir. Gazetelerin haber biçimine göre karşılaştırılması Şekil-5’te görülmektedir.

Şekil-5: Gazetelere Göre Haber Biçiminin Karşılaştırılması

Gazetelerle ilgili dikkat çeken diğer bir husus ise, Hürriyet gazetesinin olayların tüm detaylarına haberde yer vermesine karşılık, Takvim gazetesindeki haberlerin 5N+1K (ne? ne zaman? nerede? nasıl? neden? kim?) şablonunda, sadece temel bilgileri içermesidir. Bunun, muhabir görevlendirememesi, ödenek azlığı, haber kaynaklarının kısıtlı olması, adli makamların bilgilendirmelerine bağımlılık gibi nedenlerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Her iki gazetede toplam 18 (%6) haberde, olaylar “araştırma ve derleme haber” biçimiyle haberleştirilmiştir. Basında araştırma ve derleme haber yerine, olay, öykü ve spot haberlere daha çok yer verilmesi, cinsel suçların toplumsal açıdan değerlendirilmesini ve yapılan hukuksal değişikliklerin etkilerinin belirlenmesini olanaksızlaştırmaktadır.

d. Haberlerin (Çerçeveleme) Öyküleştirme Biçimi

Bu çalışmada, “adli”, “bilimsel/ekonomik/tıbbi tedavi”, “toplumsal/hukuki” ve “skandal/magazinsel” haber çerçeveleme kategorileri kullanılmıştır. Haberde, adli sisteminin işleyişinden bahsedilmişse adli haber

çerçevesi; DNA testinden, ödenek kısıtlamasından, mağdurun tıbbi tedavisinden bahsedilmişse bilimsel/ekonomik/tıbbi tedavi haber çerçevesi; cinsel suçun toplumsal nedenleri, hukuki boşluklar, cezaların azlığı gibi hususlardan bahsedilmişse toplumsal/hukuki haber çerçevesi; alaycı ifadeler, skandal ifadesini içeren başlıklar, mağdura ait olayla ilgisi olmayan dekoltesi, mini etekli fotoğraflar kullanılmışsa skandal/magazinsel haber çerçevesi kodlanmıştır. İncelenen haberlerdeki haber çerçevelerinin gazetelere göre sayısal dağılımı Tablo-4’de verilmiştir.

Tablo-4: Haber Çerçevelerine Göre Sayısal Dağılım

Haber Çerçevesi		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Adli	Sayı	72	58	130
	% Gazete	45,6%	41,7%	43,8%
Tıbbi Tedavi/ Bilimsel/Ekonomik	Sayı	10	2	12
	% Gazete	6,3%	1,4%	4,0%
Toplumsal/Hukukî	Sayı	12	12	24
	% Gazete	7,6%	8,6%	8,1%
Skandal/Magazinsel	Sayı	64	67	131
	% Gazete	40,5%	48,2%	44,1%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Haber çerçevelerine ilişkin tablo incelendiğinde, gazetelerin toplam 130 (%43,8) haberde, adli haber çerçevesi kullandığı görülmektedir. Adli haber çerçevesinin yoğun olarak kullanılmasından yola çıkarak, cinsel suç olaylarının haberleştirilme sürecinde adli mekanizmanın, özellikle kolluk makamlarının, kontrolünden bahsedilebilir. Ayrıca, adli haber çerçevesinin kullanımı, habere güvenilirlik ve inandırıcılık katmakta, medyanın kamuoyu üzerindeki etkisini artırmasını sağlamaktadır.

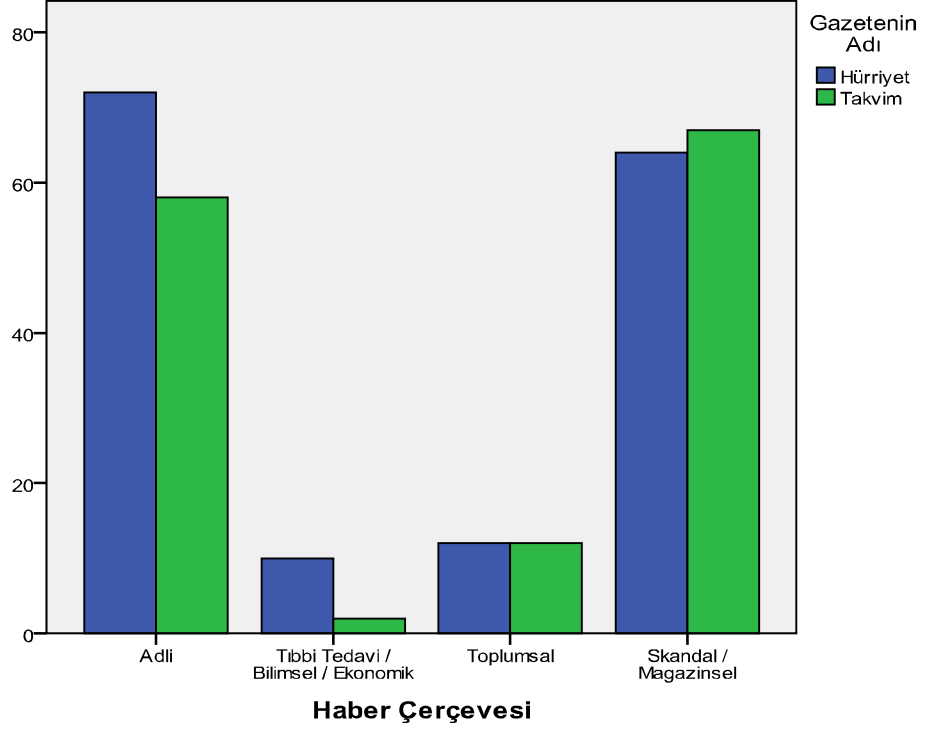
Bununla birlikte, kurumsal süzgeçten geçerek, belli bir formatta verilen haberlerde cinsel suçların toplumsal boyutu, sebepleri, yaygınlığı, ihbar oranlarının düşüklüğü gibi hususlar sorgulanmadan kalmaktadır. Toplumsal/hukuki haber çerçevesinde toplam 24 (%8,1) haber yapılması bu görüşü desteklemektedir. Toplumsal çerçeve ile verilen haberlerde yapılan

vurgulardan ilki; Taksim meydanında yılbaşı kutlamalarında meydana gelen taciz olayında delil yokluğu nedeni ile takipsizlik kararı verilmesi, taciz failine verilen adli para cezasının azlığı ve komik rakamların olması, caydırıcı etkisinin olmamasıdır. Diğer bir haberde ise misilleme tecavüzleri gündeme taşınmıştır. Olayda ilk olarak bir kız çocuğu tecavüze uğramış ve sonrasında mağdur kızın babası şahıs tarafından, tecavüz edenin kızı kaçırılarak tecavüz edilmiştir. Cinsel suçların toplumsal boyutunun gündeme getirildiği en önemli faaliyet ise, Hürriyet gazetesi tarafından düzenlenen “aile içi şiddete son” kampanyası kapsamında verilen haberlerdir.

Adli çerçeve ile birlikte en çok başvurulmuş format, 131 (%44,1) haber sayısı ile skandal/magazinsel haber formatıdır. Bu haberlerin çoğunda, haber başlığı içinde “skandal” kelimesi geçmekte olup, haber örgüsünde magazinsel ve alaycı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin kullanımının sonucu olarak, toplumsal boyutu ciddiyetle ele alınması gereken cinsel suçlar, eğlence ve magazin malzemesi haline getirilerek sıradanlaştırılmakta ve önemini yitirmektedir. Bunun diğer bir sonucu ise, abartılı ifadeler kullanılarak toplumda suç korkusu oluşturulmasıdır. Skandal/magazinsel haber çerçevesinde kodlanan bazı haberlerin başlıkları şunlardır: “94’lük nineye tecavüz”, “Pembe terlikli sapık”, “76 yaşındaki nineye yanlışlıkla tecavüz edip elini öptü; Sapığın da saygılısı varmış; Hürmetli tecavüz”, “11 yaşındaki kıza tecavüz edip 70 tona darbesiyle öldürdü”, “Çocuk cezaevinde skandal”, “Aile boyu taciz”, “Seri sapık dehşeti”, “Sapıklık makinesi”.

Bunlara ilave olarak, fail veya mağdurun ünlü, otoriter figür, dindar, birden çok veya çocuk olması, olayın magazinsel haber çerçeve ile verilmesine doğrudan etki etmektedir. Rahibeye papaz tarafından tecavüz edilmesi, olayla ilgisi olmayan sevişme sahneli film sahnesi konması, İsrail Cumhurbaşkanı’na yönelik çalışanlarına taciz iddiası, çocuk merkezi, çocuk yetiştirme yurdu, çocuk cezaevinde meydana gelen toplu tecavüz olayları, hafız Topkapı sapığı olayı, mağdurun olayla ilgisi olmayan dekoltesi, mini etekli fotoğrafının konması örnek olarak verilebilir.

DNA testinden, adli tıp incelemesi için ödenek olmamasından, kilisenin meydana gelen cinsel suçlar nedeniyle yüklü tazminat ödemesinden bahsedilen haberlerde ise, diğer haber çerçevelerinin kullanıldığı görülmektedir. Haber çerçevesi bazında gazeteler ele alındığında, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin arasında önemli bir fark olmadığı Şekil-6'te görülmektedir.

Şekil-6: Gazetelerin Haber Çerçevelerine Göre Karşılaştırılması

e. Cinsel Suçun İçinde Bulunduğu Adli Aşama

Gazetelerde haber yapılan cinsel suçların hangi adli aşamada olduğuna dair sayısal dağılım Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo-5: Cinsel Suçun İçinde Bulunduğu Aşamaya Göre Sayısal Dağılım

Adli Aşama		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	17	16	33
	% Gazete	10,8%	11,5%	11,1%
Kolluğa İhbar / Soruşturma Aşamasının Başlangıcı	Sayı	12	17	29
	% Gazete	7,6%	12,2%	9,8%
Koruma Tedbiri Uygulanması / İddianamenin Sunulması	Sayı	78	82	160
	% Gazete	49,4%	59,0%	53,9%
Kovuşturma Süreci	Sayı	17	13	30
	% Gazete	10,8%	9,4%	10,1%
Hüküm Aşamasında	Sayı	34	11	45
	% Gazete	21,5%	7,9%	15,2%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Haber yapılan cinsel suçların içinde bulunduğu adli aşamaya ilişkin tablo incelendiğinde, olayların çoğunlukla (160 haber, %53,9) koruma tedbiri uygulanması aşamasında olduğu görülmektedir. Haberlerin sadece 29 (%9,8) unun ihbar aşamasında olması, daha önce belirtilen cinsel suçlardaki düşük ihbar oranları (%5-10) (Düvenci, 2004) ile örtüşmektedir. İhbar aşamasında haberleştirilen olaylarda bile, olayın, çoğunlukla mağdurun ihbarı ile değil, doğumla ya da mağdur veya fail yakınları tarafından ortaya çıkarılarak öğrenildiği belirlenmiştir. Bunun yanında, ihbar aşamasında olan olaylar genellikle, ilgi çekici ve magazinsel öğeler içermekte (örneğin, “70’lik kadına tecavüz” başlığı ile verilen olay) ya da olayda mağdur yabancı olmaktadır.

Ayrıca, hem bu verilerden hem de haberlerin çoğunluğunun adli haber çerçevesi ile sunulduğu (130 haber, %43,8) bulgularından yola çıkarak, kolluk makamları tarafından cinsel suçlara ilişkin olayların fail yakalandıktan sonra medya kuruluşlarına bildirildiği, cinsel suçların haberleştirilme sürecinde kolluk makamlarının etkin olduğu ve süreci yönlendirdiği söylenebilir. Haberlerin daha çok koruma tedbiri uygulanması aşamasında olması; kolluğun suçları önlemede, suçluları yakalamada etkin ve başarılı olduğunu göstermek, masum insanları damgalamamak, tüm verilere

ulaşıldıktan sonra medyayı bilgilendirmek gibi sebeplerden kaynaklandığı belirtilebilir.

f. Haberi Hazırlayan Muhabirlerin Cinsiyetleri

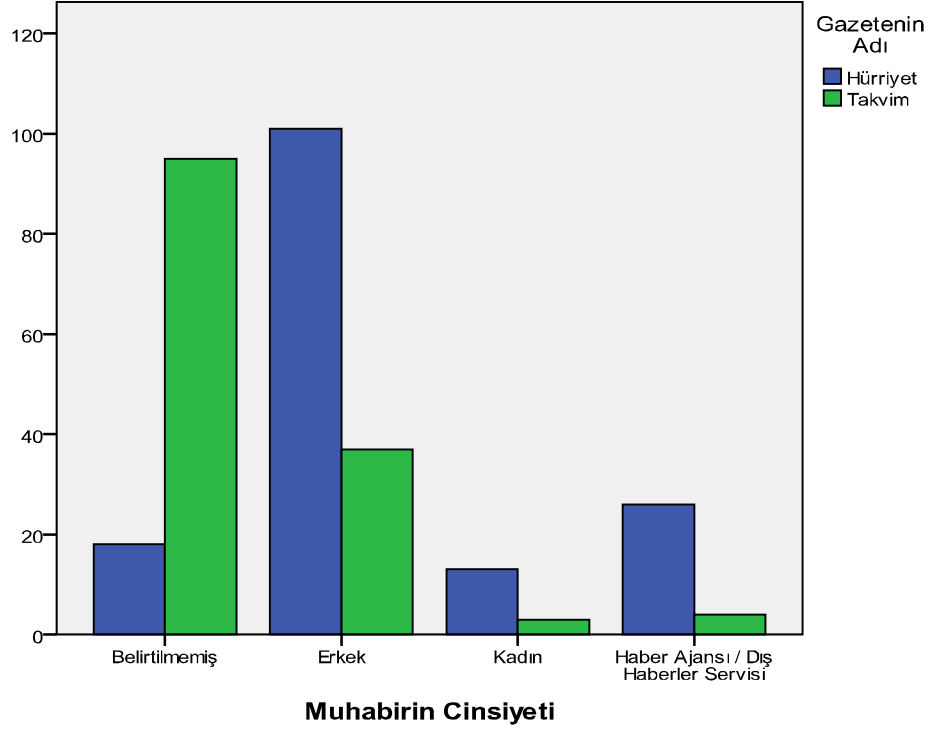
“Medya, Kadın ve Toplum” bölümünde belirtildiği üzere, kitle iletişim araçlarında görev alan kadınlar ağırlıklı olarak arka planda görev almakta, çok az kadın yönetici konumuna gelebilmektedir. Kadınların yönetim kadrosunda yer almadığını belirtenlerin oranı %88,3 tür (Suğur ve diğerleri, 2006: 170). Ayrıca “Küresel Medya İzleme Projesi 2010” nun kadın muhabirlerle ilgili bulgularına göre, haber muhabirlerinin sadece %18’i kadınlardan oluşuyorken, erkek muhabirlerin oranı ise %82’dir. ‘Suç ve şiddet’ ile ilgili haberlerin muhabirlerinin ise sadece %8’i kadındır (Belge, 2010). Gazetelere göre haberi hazırlayan muhabir cinsiyetlerinin dağılımı Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo-6: Haberi Hazırlayan Muhabir Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılım

Muhabirin Cinsiyeti		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	18	95	113
	% Gazete	11,4%	68,3%	38,0%
Erkek	Sayı	101	37	138
	% Gazete	63,9%	26,6%	46,5%
Kadın	Sayı	13	3	16
	% Gazete	8,2%	2,2%	5,4%
Haber Ajansı/Dış Haberler Servisi	Sayı	26	4	30
	% Gazete	16,5%	2,9%	10,1%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo incelendiğinde, Hürriyet ve Takvim gazetelerinde toplam 138 (%46,5) haberin muhabirinin erkek olmasına karşılık, sadece 16 (%5,4) haberin muhabirinin kadın olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu tablonun en önemli sonucu, mağdurlarının çoğunluğu kadınlardan oluşan cinsel suç olaylarının, erkek egemen bir söylemle haberleştirilmesidir. Diğer bir sonucu ise ilerleyen bölümlerde ele alınacak olan, tecavüz mitlerinin gazete

haberlerinde yaygın olarak kullanılması ile muhabir cinsiyeti arasındaki istatistiksel anlamlı ilişkidir.

Şekil-7: Gazetelerin Muhabir Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Gazetelerin muhabir cinsiyetine göre karşılaştırması Şekil-7’da gösterilmiştir. Hürriyet gazetesindeki 18 (%11,4) habere karşılık, Takvim gazetesinde toplam 95 (%68,3) haberde muhabirin belirtilmemiş olması dikkati çekmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, Takvim gazetesindeki haberler görece daha kısa, kaynaksız ve muhabir belirtilmeden verilmiştir. Bunun, günümüz medyacılığında ticari kaygıların ön planda olmasından dolayı, haberlerin haber ajanslarından temin edilmesinden, olayları takip etmek üzere ödenek ayrılarak muhabir görevlendirilmemesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Muhabir görevlendirme açısından bakıldığında, genellikle sansasyonel olarak gündemi meşgul eden olaylar (örneğin, Hüseyin Üzmez olayı, manken Gamze Özçelik olayı gibi), muhabir görevlendirilerek her türlü gelişmenin takip edildiği görülmektedir.

Hürriyet gazetesinde 101 (%63,9) haberde erkek muhabir kullanılırken, Takvim gazetesinde 37 (%26,6) haberde erkek muhabire yer

verilmiştir. Bunun nedeni gazetelerin kadrolarındaki demografik farklılık olabilir. Kadın muhabir açısından, gazeteler arasında sayısal olarak önemli bir fark bulunmamaktadır. Muhabir cinsiyeti açısından gazetelerle ilgili dikkat çeken bir husus ise, Hürriyet gazetesinin “aile içi şiddete son” kampanyası kapsamında verdiği haberlerin muhabirlerinin kadın olmasıdır.

g. Haber Kaynakları ve Cinsiyetleri

Cinsel suçlar, hem adli süreçte hem de medyada haberleştirilirken fallusmerkezci (*phallocentric*) bir bakış açısıyla betimlenmektedir. Fallusmerkezcilik (*phallocentrism*), cinselliği baskın ve yaygın olan erkek egemen söylemle anlamlandırmaktır (Smart, 1989’dan aktaran Sampert, 2006: 211). Bundan dolayı, cinsel suça maruz kalmış kadın psikolojisi ve tecrübesi önemsizleştirilmekte, ikinci plana atılmaktadır.

Muhabir cinsiyeti yanında, haberlerde alıntı yapılan kaynak ve cinsiyeti, medyanın cinsel suçları, cinsiyet temelli betimlemesinin bir başka boyutudur. Haber kaynağı kullanımının, olayın öyküleştirmesinde ve habercilik fonksiyonunda doğrudan etkisi bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, haber kaynağı olarak seçkin ve otoriter kişilerin kullanılmasının, yapılan habere güvenilirlik ve inandırıcılık katmasıdır. Ayrıca, kaynak kullanımı habere, kurumsal nesnelliğin yanında, tanık öznenliğini kazandırır. Bu noktada, haber kaynaklarının cinsiyeti önem kazanmaktadır. Kaynak cinsiyetinin ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğu durumda, aslında bir kadın mağduriyeti olan cinsel suç haberlerinin erkek egemen bir söylemle inşa edildiği ortaya çıkmaktadır (Dijk, 1991: 152).

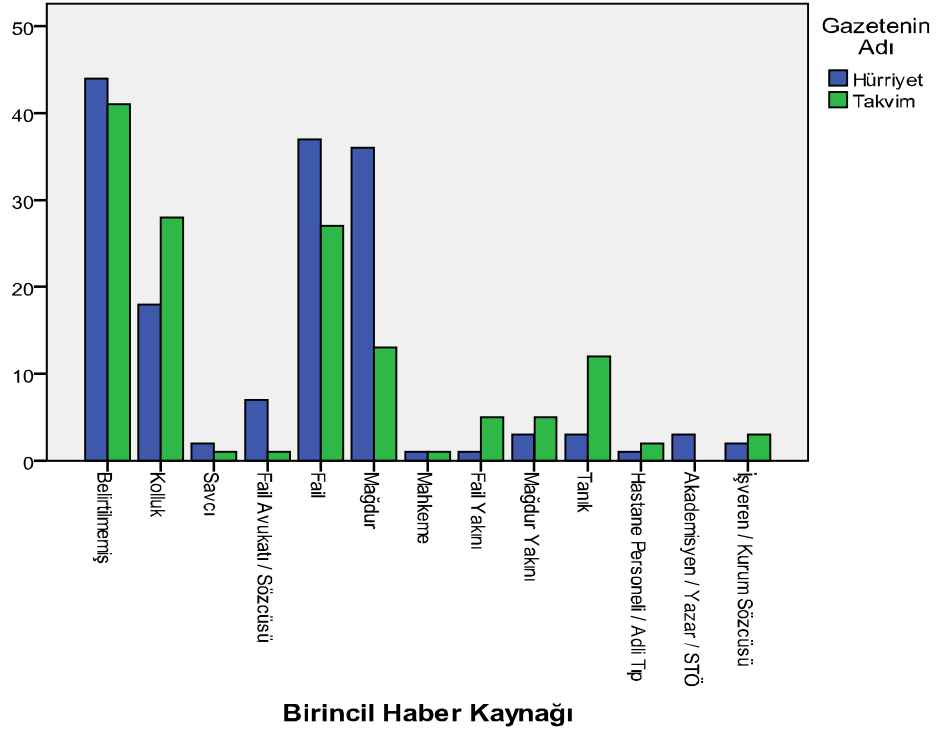
Haber kaynağı olarak kimin kullanıldığı yanında, kimin ilk olarak alıntılındığı da önem arz etmektedir. Haber kaynakları, birincil ve ikincil haber kaynakları olarak ikiye ayrılmaktadır. Haber söyleminde, en önemli veya olayla en çok ilgili bilgi en dikkat çekici konuma yerleştirilir. Bundan dolayı, haberdeki birincil haber kaynağının baskın görüşü ifade ettiği düşünülürken, ikincil haber kaynağı baskın görüşü reddeden veya destekleyen azınlık bakış açısını temsil eder (Dijk, 1988: 43).

Gazetelerdeki cinsel suç haberlerinin kaynağına göre sayısal dağılımı Tablo-7 ve Tablo-9’da,haber kaynaklarının cinsiyetlerine göre sayısal dağılımı Tablo-8 ve Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo-7: Birincil Haber Kaynaklarına Göre Sayısal Dağılım

Birincil Haber Kaynağı		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	44	41	85
	% Gazete	27,8%	29,5%	28,6%
Kolluk	Sayı	18	28	46
	% Gazete	11,4%	20,1%	15,5%
Savcı	Sayı	2	1	3
	% Gazete	1,3%	0,7%	1,0%
Fail Avukatı / Sözcüsü	Sayı	7	1	8
	% Gazete	4,4%	0,7%	2,7%
Fail	Sayı	37	27	64
	% Gazete	23,4%	19,4%	21,5%
Mağdur	Sayı	36	13	49
	% Gazete	22,8%	9,4%	16,5%
Mahkeme	Sayı	1	1	2
	% Gazete	0,6%	0,7%	0,7%
Fail Yakını	Sayı	1	5	6
	% Gazete	0,6%	3,6%	2,0%
Mağdur Yakını	Sayı	3	5	8
	% Gazete	1,9%	3,6%	2,7%
Tanık	Sayı	3	12	15
	% Gazete	1,9%	8,6%	5,1%
Hastane Personeli / Adli Tıp	Sayı	1	2	3
	% Gazete	0,6%	1,4%	1,0%
Akademisyen / Yazar / STÖ	Sayı	3	0	3
	% Gazete	1,9%	0,0%	1,0%
İşveren / Kurum Sözcüsü	Sayı	2	3	5
	% Gazete	1,3%	2,2%	1,7%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Haberlerde alıntılanan birincil haber kaynaklarına bakıldığında, suç failine 64 (%21,5) haberde, suç mağduruna 49 (%16,5) haberde ve adli makamlara 51 (%17,2) haberde yer verildiği tespit edilmiştir. Genellikle failin ölü veya yakalanmamış olması durumunda ya da failin suçsuzluğunun ortaya çıktığı, mağdurun yalan söylediği, iftira attığı veya olaya rıza gösterdiği durumlarda, mağdur birincil haber kaynağı olarak kullanılmıştır. Adli makamların kaynak olma sayısı (“belirtilmemiş” kategorisindeki çoğu olayın da, aslında kaynağının kolluk mensupları olduğu gerçeğinden hareketle), adli makamların cinsel suçların haber olarak yapılandırılması sürecindeki etkisini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Şekil-8: Gazetelerin Birincil Haber Kaynağına Göre Karşılaştırılması

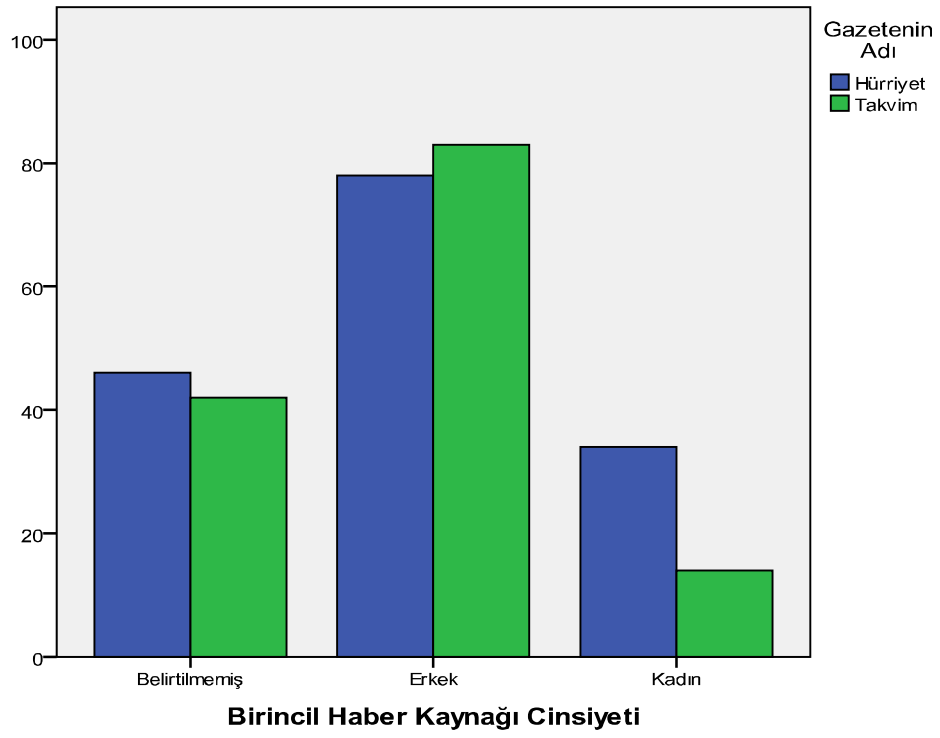
Birincil haber kaynakları, Şekil-8'e göre, gazete bazında değerlendirildiğinde, adli makamların birincil kaynak olarak Takvim gazetesinde 30 (%21,4) haberde kullanılırken, Hürriyet gazetesinde 21 (%13,3) haberde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca, Hürriyet gazetesinde fail veya mağdurun birincil kaynak olarak kullanımında (fail 37 haberde, %23,4 ve mağdur 36 haberde, %22,8) büyük fark gözlenmezken, Takvim gazetesinde suç faillerine mağdurlara göre daha fazla birincil kaynak olarak

başvurulduğu (fail 27 haberde, %19,4 ve mağdur 13 haberde, %9,4) belirlenmiştir.

Tablo-8: Birincil Haber Kaynağı Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım

Birincil Haber Kaynağı Cinsiyeti		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	46	42	88
	% Gazete	29,1%	30,2%	29,6%
Erkek	Sayı	78	83	161
	% Gazete	49,4%	59,7%	54,2%
Kadın	Sayı	34	14	48
	% Gazete	21,5%	10,1%	16,2%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Birincil haber kaynağı cinsiyetine göre haberler değerlendirildiğinde, toplam 161 (%54,2) haberde erkekler birincil kaynak olarak kullanılırken, sadece 48 (%16,2) haberde kadınlara birincil kaynak olarak başvurulduğu görülmektedir. Beklenildiği üzere, birincil kaynak cinsiyeti ağırlıklı olarak erkeklerden oluşmaktadır. Kurbanlarının çoğunun kadınlardan oluşmasına rağmen, cinsel suç haberlerinde erkek söylemi ön plana çıkarılırken, kadının sesi “kısılmaktadır”.

Şekil-9: Gazetelerin Birincil Haber Kaynağı Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

Hürriyet ve Takvim gazeteleri Şekil-‘a göre, birincil haber kaynağının cinsiyeti bakımından karşılaştırıldığında, Takvim gazetesinde yer alan haberlerde (83 erkek, %59,7; 14 kadın, %10,1) Hürriyet gazetesindeki haberlere (78 erkek, %49,4; 24 kadın, %21,5) göre erkeklere kadınlardan daha fazla “söz hakkı verildiği” belirlenmiştir.

Tablo-9: İkincil Haber Kaynağına Göre Sayısal Dağılım

İkincil Haber Kaynağı		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	128	130	258
	% Gazete	81,0%	93,5%	86,9%
Fail Avukatı / Sözcüsü	Sayı	1	1	2
	% Gazete	0,6%	0,7%	0,7%
Fail	Sayı	8	3	11
	% Gazete	5,1%	2,2%	3,7%
Mağdur	Sayı	5	3	8
	% Gazete	3,2%	2,2%	2,7%
Mahkeme	Sayı	1	0	1
	% Gazete	0,6%	0,0%	0,3%
Fail Yakını	Sayı	1	0	1
	% Gazete	0,6%	0,0%	0,3%
Mağdur Yakını	Sayı	9	1	10
	% Gazete	5,7%	0,7%	3,4%
Tanık	Sayı	2	0	2
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Hastane Personeli / Adli Tıp	Sayı	1	0	1
	% Gazete	0,6%	0,0%	0,3%
Akademisyen / Yazar / STÖ	Sayı	2	0	2
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Kurum Sözcüsü	Sayı	0	1	1
	% Gazete	0,0%	0,7%	0,3%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suç haberleri ikincil kaynak çeşidi bakımından değerlendirildiğinde, haberlerin çoğunluğunda ikincil kaynağın kullanılmadığı (258 haber, %86,9) görülmekle birlikte, kurumsal söylemin yerini gayri resmi söyleme bıraktığı söylenebilir. Ayrıca, ikincil kaynaklar açısından, gazeteler arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

Tablo-10: İkincil Kaynak Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım

İkincil Haber Kaynağı Cinsiyeti		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	128	130	258
	% Gazete	81,0%	93,5%	86,9%
Erkek	Sayı	19	5	24
	% Gazete	12,0%	3,6%	8,1%
Kadın	Sayı	11	4	15
	% Gazete	7,0%	2,9%	5,1%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Elde edilen veriler ikincil haber kaynağı cinsiyetine göre incelendiğinde, erkek söylemin (24 haber, %8,1) az da olsa, görece ağırlığı bulunmaktadır. İkincil kaynak cinsiyeti bakımından da, gazeteler arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

ğ. Cinsel Suç Türleri

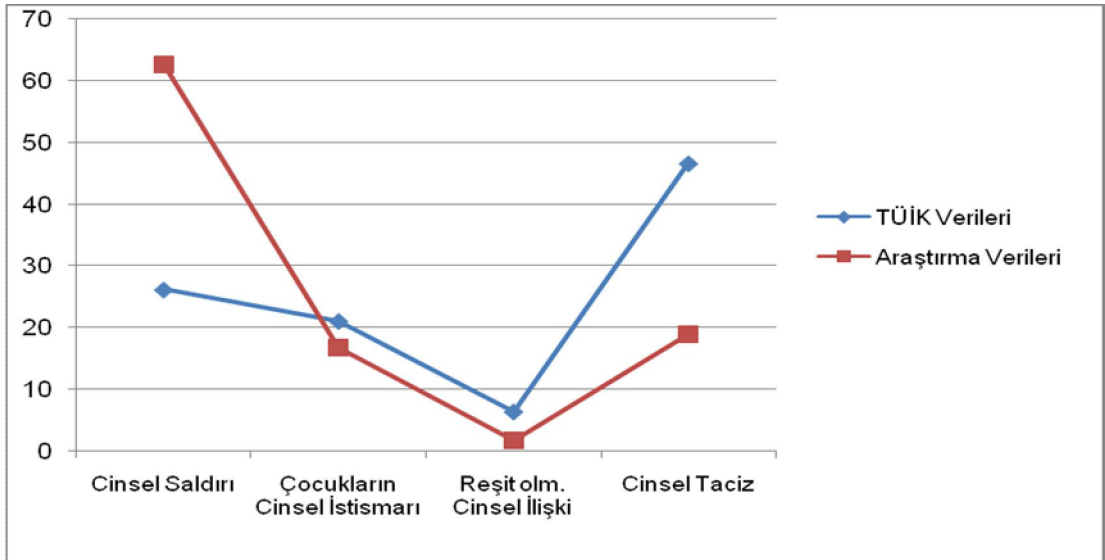
Toplumların gelişim süreci incelendiğinde, suçun her türlü sosyal yapıda her zaman var olmasına rağmen, suçu oluşturan fiiller toplumdan topluma ve aynı toplumda zaman içinde farklılık gösterebilmektedir. Suç sayılan eylemin; zamana, mekana ve toplumlara göre suç olarak algılanıp algılanmaması durumuna suçta görecelilik denmektedir (İçli, 2007: 26).

Hem suçun göreceli yapısının önüne geçerek belli bir standardı sağlamak, hem de TÜİK verileri ile karşılaştırma yapabilmek amacıyla, çalışmada cinsel suç kategorileri pozitif hukuktaki, yani 2005 yılından itibaren yürürlükte olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki ayrıma göre oluşturulmuştur. Cinsel suç türlerine göre haber sayısının dağılımı Tablo-11’de verilmiştir.

Tablo-11: Cinsel Suç Türlerine Göre Sayısal Dağılım

Cinsel Suç Türü		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Cinsel Saldırı	Sayı	98	88	186
	% Gazete	62,0%	63,3%	62,6%
Çocukların Cinsel İstismarı	Sayı	26	24	50
	% Gazete	16,5%	17,3%	16,8%
Reşit Olmayanla Cinsel İlişki	Sayı	4	1	5
	% Gazete	2,5%	0,7%	1,7%
Cinsel Taciz	Sayı	30	26	56
	% Gazete	19,0%	18,7%	18,9%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Gazetelerde haber yapılan cinsel suç türleri incelendiğinde, 186 (%62,6) haberle en fazla cinsel saldırı suçlarının gündemde yer bulduğu görülmektedir. Cinsel saldırı suçlarını, sırasıyla 56 (%18,9) haberle cinsel taciz, 50 (%16,8) haberle çocukların cinsel istismarı ve 5 (%1,7) haberle reşit olmayanla cinsel ilişki suçları izlemektedir. Gazete bazında karşılaştırma yapıldığında, cinsel suç türüne göre haber yapımında önemli bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Şekil-10: 2006-2008 Yılları Cinsel Suç Türü Oranına Göre TÜİK ve Araştırma Verilerinin Karşılaştırılması

Gazetelerden elde edilen suç türü oranları ile 2006-2008 yılları TÜİK verilerine göre suç türü oranları Şekil-7’de karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada, cinsel saldırı ve cinsel taciz suçlarında ortaya çıkan uyumsuzluk dikkati çekmektedir. Bu yıllar arasında meydana gelen cinsel saldırı suçlarından daha fazla oranda haber yapılırken, cinsel taciz suçlarının haberleştirilme oranı daha düşük seviyede kalmıştır. Bunun nedeni, cinsel saldırı suçlarının cinsel taciz olaylarına göre daha fazla şiddet ve ilgi çekicilik içermesi olabilir. Daha önce de belirtildiği gibi, şiddetin ilgi çekiciliğinden dolayı medyanın şiddet olaylarını haberleştirme potansiyelleri her zaman daha fazladır. Ancak gazete haberlerinin gerçekte olan olayları eksik, fazla ve yanıltıcı olarak gündeme taşıması, olan gerçeklikle medyatik gerçeklik arasında fark oluşturmakta ve bundan dolayı kamuoyu bu çarpıtılmış gerçeklik üzerinden yanlış ve yanlı yönlendirilmektedir (Rohlinger, 2003: 9-10).

Dikkat çeken diğer bir husus ise, reşit olmayanla cinsel ilişki suç sayısının düşüklüğüdür. Bu suç türünde rıza bulunmasından dolayı, istisnai durumlar hariç suçun gün yüzüne çıkmadığı değerlendirilmektedir. Gerçekten de, bu suç türüne ait haberler incelendiğinde, suçun mağdurun ihbarından ziyade, mağdur veya fail yakınları tarafından ortaya çıkarıldığı görülmektedir. Örneğin, “Lisede aşk skandalı” başlığı ile Hürriyet gazetesinde haber yapılan olayda, öğretmen ile 16 yaşındaki kız öğrencisi arasında 4 yıl devam eden ilişki, kızın hamile kaldığını ailesinin öğrenmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

h. Cinsel Suçların Olay Yeri

Hürriyet ve Takvim gazetelerinde haber yapılan cinsel suçların olay mahalline göre sayısal dağılımı Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo-12: Cinsel Suçların Olay Yerine Göre Dağılımı

Suç Olay Yeri		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	27	39	66
	% Gazete	17,1%	28,1%	22,2%
Ev/Apartman/Otel	Sayı	62	51	113
	% Gazete	39,2%	36,7%	38,0%
İşyeri	Sayı	13	8	21
	% Gazete	8,2%	5,8%	7,1%
Cadde/Sokak/İnşaat	Sayı	9	16	25
	% Gazete	5,7%	11,5%	8,4%
Eğitim Kurumu	Sayı	13	10	23
	% Gazete	8,2%	7,2%	7,7%
Arazi/Orman/Park	Sayı	17	9	26
	% Gazete	10,8%	6,5%	8,8%
Eğlence Yeri	Sayı	8	5	13
	% Gazete	5,1%	3,6%	4,4%
Araç	Sayı	5	0	5
	% Gazete	3,2%	0,0%	1,7%
Kolluk Binası / Cezaevi	Sayı	3	0	3
	% Gazete	1,9%	0,0%	1,0%
Kamu Kurumu / Hastane	Sayı	1	1	2
	% Gazete	0,6%	0,7%	0,7%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suçların olay yerine ilişkin tablo incelendiğinde, suçların en yoğun olarak toplam 134 (%45,1) olayda “ev/apartman/otel” ve “işyeri”nde işlendiği belirlenmiştir. Elde edilen bu veriler, literatür taramasında ortaya konan, saldırıların çoğunlukla saldırganın, mağdurun veya bir tanıdığın ev veya işyerinde gerçekleştiği (Gölge, 2006: 1) bulgularıyla örtüşmektedir. Yine, cinsel suç vakalarının 23 (%7,7) olayda “eğitim kurumları”nda gerçekleşmesi dikkat çekmektedir. Örneğin, yetiştirme yurdunda kalan 16 yaşındaki genç kıza, aralarında gazeteci ve askerlerin de bulunduğu 10 kişinin 8 ay boyunca tecavüz etmesi düşündürücüdür.

1. Cinsel Suçun İşlendiği Yerleşim Yerleri

Meydana gelen cinsel suçların yerleşim yeri çeşidine göre sayısal dağılımı Tablo-13’de, yerleşim yeri adına göre sayısal dağılımı ise Tablo-14’te sunulmuştur. Kodlama formuna, merkez ilçeler il olarak kaydedilmiştir. Yerleşim yeri adına göre tablo oluşturulurken, aynı olay iki gazete tarafından da haber yapılmışsa bunlardan sadece Hürriyet gazetesindeki olayın yerleşim yeri kodlanmıştır ve gazete bazında karşılaştırma yerleşim yeri adına göre yapılmamıştır.

Tablo-13: Cinsel Suçların Yerleşim Yeri Çeşidine Göre Sayısal Dağılımı

Yerleşim Yeri		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	5	7	12
	% Gazete	3,2%	5,0%	4,0%
İl	Sayı	94	107	201
	% Gazete	59,5%	77,0%	67,7%
İlçe	Sayı	22	13	35
	% Gazete	13,9%	9,4%	11,8%
Köy/Belde	Sayı	2	4	6
	% Gazete	1,3%	2,9%	2,0%
Türkiye Dışı	Sayı	35	8	43
	% Gazete	22,2%	5,8%	14,5%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

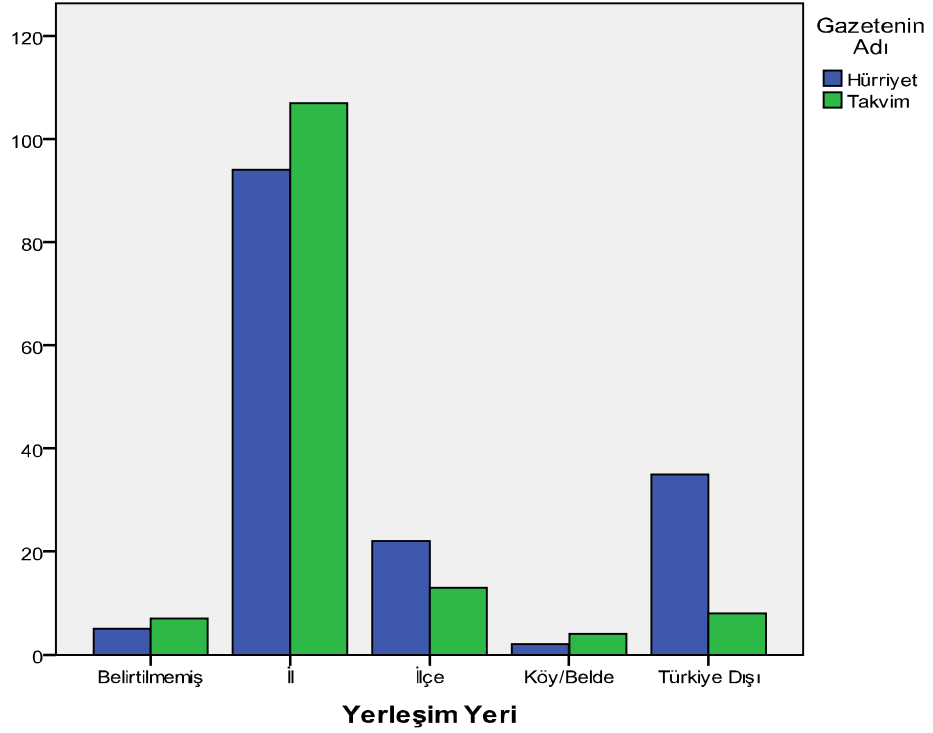
Suçun meydana geldiği yerleşim yeri çeşidine göre haberler incelendiğinde, en fazla olarak 201 (%67,7) haberde illerde meydana gelen olayların haber yapıldığı görülmektedir. Cinsel suçların yoğun olarak şehirlerde gerçekleştiği göz önüne alındığında, çıkan bu sonuç şaşırtıcı değildir. Köylerde ve ilçelerde meydana gelen olaylar, hem az, hem de haber merkezlerine ulaşmasının zor olmasından dolayı daha az haber yapıldığı değerlendirilmektedir. Ancak çok sansasyonel ve ilgi çekici öğeleri içinde barındıran veya turistik yerleşim yerlerinde meydana gelen olaylar haberleştirilmiştir. Bursa’nın Mudanya ilçesinde meydana gelen Hüseyin Üzmez olayı, “lezbiyen taciz” haber başlığı ile verilen, Antalya’nın Kemer

ilçesinde ortaya çıkan taciz olayı, “barış gelini” İtalyan sanatçının Kocaeli’nin Gebze ilçesinde tecavüz edilip öldürülmesi olayı örnek olarak verilebilir.

Tablo-14: Cinsel Suçların İşlendiği Yerleşim Yeri Adına Göre Sayısal Dağılım

Yerleşim Yeri Adı		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
İstanbul	Sayı	37	26	63
	% Gazete	31,4%	21,0%	26,0%
Antalya	Sayı	13	14	27
	% Gazete	11,0%	11,3%	11,2%
İzmir	Sayı	7	15	22
	% Gazete	5,9%	12,1%	9,1%
Adana	Sayı	14	7	21
	% Gazete	11,9%	5,6%	8,7%
Bursa	Sayı	6	10	16
	% Gazete	5,1%	8,1%	6,6%
Samsun	Sayı	6	7	13
	% Gazete	5,1%	5,6%	5,4%
Ankara	Sayı	3	7	10
	% Gazete	2,5%	5,6%	4,1%
Diğer	Sayı	32	38	70
	% Gazete	27,1%	30,6%	28,9%
Toplam	Sayı	118	124	242
	% Gazete	100%	100%	100%

Cinsel suçların işlendiği yerleşim yeri adına göre sayısal dağılım incelendiğinde, en çok olayın (63, %26) İstanbul ilinde meydana geldiği görülmektedir. İstanbul ilini, sırasıyla, Antalya (27 olay, %11,2), İzmir (22 olay, %9,1), Adana (21 olay, %8,7), Bursa (16 olay, %6,6) ve Samsun (13 olay, %5,4) illeri izlemektedir. Yerleşim yerlerine bakıldığında, olayların kalabalık ve büyük illerde veya turistik merkezlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Antalya’da meydana gelen olayların büyük çoğunluğunun turistlere karşı işlendiği tespit edilmiştir.

Şekil-11: Suçun İşlendiği Yerleşim Yeri Çeşidine Göre Gazetelerin Karşılaştırılması

Hürriyet ve Takvim gazetelerinin haberleri, suçun işlendiği yerleşim yeri çeşidine göre Şekil-11’de karşılaştırıldığında, “Türkiye dışı” haberlere Hürriyet gazetesinin (35 haber, %22,2), Takvim gazetesinden (8 haber, %5,8) daha fazla yer verdiği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, “Tecavüz Mitleri” bölümünde değinilecek olan gazeteler ile “saldırgan yabancısı” miti arasındaki ilişki gündeme gelmektedir. Türkiye dışında meydana gelen cinsel suç olaylarına odaklanılması sonucunda, bu tür suçların ülkede daha az işlendiği izlenimi oluşmaktadır. Bundan dolayı, cinsel suç düzenlemeleri ve önlemleri ile ilgili kamuoyunda, gerekli toplumsal ve siyasal tepki harekete geçmemektedir.

i. Cinsel Suçun İşlendiği Mevsimler

Hürriyet ve Takvim gazetelerinde yer alan haberlerdeki cinsel suçların işlendiği mevsimlere göre sayısal dağılımı Tablo-15’te verilmiştir. Suçun işlendiği mevsime göre tablo oluşturulurken, aynı olay iki gazete tarafından da haber yapılmışsa bunlardan sadece Hürriyet gazetesindeki

olayın işlendiği mevsim kodlanmıştır ve gazete bazında karşılaştırma suç işlendiği mevsime göre yapılmamıştır.

Tablo-15: Cinsel Suçların İşlendiği Mevsime Göre Sayısal Dağılım

Suçun İşlendiği Mevsim		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	27	20	47
	% Gazete	17,1%	16,1%	16,7%
İlkbahar	Sayı	36	34	70
	% Gazete	22,8%	27,4%	24,8%
Yaz	Sayı	52	39	91
	% Gazete	32,9%	31,5%	32,3%
Sonbahar	Sayı	23	16	39
	% Gazete	14,6%	12,9%	13,8%
Kış	Sayı	20	15	35
	% Gazete	12,7%	12,1%	12,4%
Toplam	Sayı	158	124	282
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suçların işlendiği mevsimlerin dağılımı incelendiğinde, olayların yoğun olarak yaz (130 olay, %23,6) ve ilkbahar (70 olay, %24,8) mevsimlerinde işlendiği görülmektedir. Özellikle yaz dönemlerinde, diğer şiddet suçlarına paralel olarak cinsel suçlarda da artış olduğu gözlenmektedir. Bunun nedenleri, hava sıcaklıklarının yükselmesi (Beach, 2011) ve tatil günlerinin başlaması (Scnow [web], 2011) olarak ortaya konabilir.

j. Suç Fail veya Mağdurunun Birden Fazla Olma Durumu

İşlenen suçlarda birden fazla fail veya mağdurun olması, hem ilgi çekicilik haber değeri taşımasından hem de skandal haber öğeleri içermesinden dolayı medya profesyonelleri tarafından haber yapılmaya daha elverişlidir (Sampert, 2006: 179). Bundan dolayı, çalışmamızda, elde edilen veriler fail veya mağdurun birden fazla olması durumuna göre ele alınmış olup, bu verilere ilişkin sayısal dağılım Tablo-16 ve Tablo-17’de verilmiştir.

Tablo-16: Birden Çok Fail Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım

Birden Çok Fail Olma Durumu		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	4	6	10
	% Gazete	2,5%	4,3%	3,4%
Evet	Sayı	33	25	58
	% Gazete	20,9%	18,0%	19,5%
Hayır	Sayı	121	108	229
	% Gazete	76,6%	77,7%	77,1%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suçların faillerinin birden fazla olma durumuna ilişkin tablo incelendiğinde, haberlerin büyük bir çoğunluğunda (229 haber, %77,1) failin tek kişi olduğu görülmekte olup, gazeteler arasında da önemli bir fark göze çarpmamaktadır. Bu veriler ışığında, incelenen gazetelerin, olaylarda failin birden fazla olma durumunun ilgi çekiliği ve sansasyonel etkisini haber seçiminde kullanmadığı söylenebilir.

Tablo-17: Birden Çok Mağdur Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım

Birden Çok Mağdur Olma Durumu		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	4	4	8
	% Gazete	2,5%	2,9%	2,7%
Evet	Sayı	36	33	69
	% Gazete	22,8%	23,7%	23,2%
Hayır	Sayı	118	102	220
	% Gazete	74,7%	73,4%	74,1%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Aynı şekilde, incelenen haberlerin genelinde (220 haber, %74,1) mağdurun tek kişi olduğu görülmekte olup, gazeteler arasında da önemli bir fark gözlenmemektedir. Ayrıca, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin, mağdurun birden fazla olma durumunu haber seçiminde dikkate almadığı belirtilebilir.

Bu noktada, mağduru birden fazla olan haberler incelendiğinde, genellikle yetiştirme yurdu, eğitim kurumu, cezaevi gibi yerlerde meydana gelen olaylar ile seri tecavüz olaylarının gazete sayfalarında yer bulduğu görülmektedir.

k. Suç Mağdur ve Failinin Cinsiyeti

Cinsel suç mağdurlarının büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Bu oran Kanada istatistiklerine göre %80 (Kong ve diğerleri, 2003: 1), Gölge (2006: 12) nin çalışmasına göre ise %85'tir. İncelenen haberlerdeki cinsel suç mağdurunun cinsiyetine göre sayısal dağılım Tablo-18'de verilmiştir.

Tablo-18: Mağdurun Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım

Mağdurun Cinsiyeti		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	6	4	10
	% Gazete	3,8%	2,9%	3,4%
Kadın	Sayı	138	127	265
	% Gazete	87,3%	91,4%	89,2%
Erkek	Sayı	14	7	21
	% Gazete	8,9%	5,0%	7,1%
Diğer	Sayı	0	1	1
	% Gazete	0,0%	0,7%	0,3%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suç haberleri mağdur cinsiyetine göre incelendiğinde, beklenildiği gibi, kadın mağdurların oranının (265 haber, %89,2) yukarıda bahsedilen çalışmalarda kadın mağdur oranlarıyla paralellik gösterdiği görülmektedir. “Diğer” kategorisinde kodlanan sadece bir haberde, travestiye tecavüz olayı haberleştirilmiştir.

Cinsel suçlar fail cinsiyeti bakımından ele alındığında, Cantürk (2010: 51) ün çalışmasında faillerin tamamı erkeklerden oluşurken, Kong (2003: 7) çalışmasında bu oranı %97 olarak belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle, cinsel suç faillerinin neredeyse tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Gazete haberlerinden elde edilen fail cinsiyetine ilişkin sayısal dağılım Tablo-19'da verilmiştir.

Tablo-19: Failin Cinsiyetine Göre Sayısal Dağılım

Failin Cinsiyeti		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	4	6	10
	% Gazete	2,5%	4,3%	3,4%
Kadın	Sayı	7	2	9
	% Gazete	4,4%	1,4%	3,0%
Erkek	Sayı	147	131	278
	% Gazete	93,0%	94,2%	93,6%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Cinsel suç faillerinin cinsiyetine göre oluşturulan tablo incelendiğinde, 278 (%93,6) haberde faillerin erkek olduğu görülmektedir. Bu oran, yukarıda belirtilen çalışmalarda ortaya konan oranlara göre düşük seviyede kalmaktadır. Gazete haberleri incelendiğinde, genellikle yurt, çocuk merkezi, çocuk esirgeme kurumu gibi yerlerde işlenen cinsel suçların mağdur ve failinin erkek olduğu tespit edilmiştir.

Dikkat çeken diğer bir husus ise, öğrencileriyle ilişkiye giren bayan öğretmenlerin magazinsel olarak haber yapılması, olayın tüm detaylarıyla haberde verilmesi ve haberin suç olmaktan çıkarılarak fantezi boyutuna taşınmasıdır. Aynı zamanda, bu tür haberler “öğrencileri ile ilişkiye giren bayan öğretmen dalgası bir türlü durulmuyor” gibi başlıklarla verilerek, kadın failler olduğundan fazla gösterilmekte ve mağdur cinsiyeti ile ilgili gerçeklik çarpıtılmaktadır.

I. Suç Mağdurunun Yaşı

Suç mağdurunun yaş aralığı kategorileri, 5237 sayılı TCK'daki cinsel suçları tasnif etmede kullanılan yaş sınırlarına göre oluşturulmuştur. Çalışmalardan elde edilen bilgilere göre, cinsel suç mağdurlarının yarısından fazlası 18 yaş altındaki çocuklardan oluşmaktadır (Kong ve diğerleri, 2002: 7; Cantürk, 2010: 51). Gazete haberlerinden elde edilen suç mağdurunun yaşına ilişkin sayısal dağılım Tablo-20'de görülmektedir.

Tablo-20: Suç Mağdurunun Yaşına Göre Sayısal Dağılım

Mağdurun Yaş Aralığı		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	6	10	16
	% Gazete	3,8%	7,2%	5,4%
15'den küçük	Sayı	59	53	112
	% Gazete	37,3%	38,1%	37,7%
15 ila 18 yaş arası	Sayı	17	19	36
	% Gazete	10,8%	13,7%	12,1%
18'den büyük	Sayı	76	57	133
	% Gazete	48,1%	41,0%	44,8%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Hürriyet ve Takvim gazetelerinden elde edilen tablodaki veriler incelendiğinde, 18 yaşından küçük mağdur oranının (148 haber, %49,8), yukarıda belirtilen çalışmalardan elde edilen bulgulara göre düşük olduğu gözlenmektedir. Bunun nedeni, çocukları koruma kaygısı ve çocuk mağdurlara ilişkin yasal düzenlemeler olabilir.

Mağdurların yaşlarına bakıldığında, mağdur yaş aralığının 17 haftalık bebekten, evinde tecavüze uğrayan 94 yaşındaki nineye kadar geniş bir yelpazeye sahip olduğu dikkat çekmektedir. Elde edilen bu sonuç, “tecavüz mitleri” bölümünde ele alınacak olan, cinsel suçların seks suçu değil, şiddet suçu olduğu ve mağdurun faili tahrik etmediği gerçeğini destekler niteliktedir.

m. Suç Mağdurunun Faili Tanıma Durumu

Cinsel suç mağdurlarının, %80 (Kong ve diğerleri, 2002:6) ila %97 (Düvenci, 2004) arasında değişen oranlarda faili suç öncesinde tanıdığı belirtilmiştir. İncelenen gazetelerden elde edilen suç mağdurunun faili tanıma durumuna ilişkin sayısal dağılım Tablo-21’de verilmiştir.

Tablo-21: Suç Mağdurunun Faili Tanıma Durumuna Göre Sayısal Dağılım

Fail-Mağdur Tanıma Durumu		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Belirtilmemiş	Sayı	2	3	5
	% Gazete	1,3%	2,2%	1,7%
Evet	Sayı	75	66	141
	% Gazete	47,5%	47,5%	47,5%
Hayır	Sayı	81	70	151
	% Gazete	51,3%	50,4%	50,8%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Suç mağdurunun faili suçtan önce tanıma durumuna ilişkin tablo incelendiğinde, mağdurun faili tanıma oranının (141 haber, %47,5) literatürde belirtilen oranların çok altında kaldığı görülmektedir. Haberlerde cinsel suçların çoğunlukla (297 haber, %50,8) yabancılar tarafından işlendiği gibi çarpıtılmış bir gerçeklik bulunmaktadır. Bu sonuç, ilerde değinilecek olan “saldırgan yabancıdır” mitinin medyadaki yaygınlığını daha net göstermektedir.

Fail-mağdur tanıdık olma durumu bağlamında, mağdur ve failin yakınlık derecesinin ele alınmasının, özellikle ensest olgusu açısından önemi bulunmaktadır. “Cinsel Suçların Genel Özellikleri” bölümünde belirtildiği üzere, Gölge (2006: 13)’nin çalışmasında, cinsel saldırı mağdurlarının % 17,5’inin ensest saldırılara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Fail-mağdur yakınlık derecesine göre sayısal dağılım, Tablo-22’de verilmiştir.

Tablo-22: Fail-Mağdur Yakınlık Derecesine Göre Sayısal Dağılım

Fail-Mağdur Yakınlık Derecesi		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Sevgili / Sevgili yakını	Sayı	10	12	22
	% Gazete	13,3%	18,2%	15,6%
Öğretmen / Müdür / Antrenör / Okul Personeli	Sayı	13	7	20
	% Gazete	17,3%	10,6%	14,2%
Karı-Koca	Sayı	1	1	2
	% Gazete	1,3%	1,5%	1,4%
Arkadaş	Sayı	5	11	16
	% Gazete	6,7%	16,7%	11,3%
Ev Sahibi	Sayı	3	0	3
	% Gazete	4,0%	0,0%	2,1%
Patron / İşveren	Sayı	8	5	13
	% Gazete	10,7%	7,6%	9,2%
İş Arkadaşı	Sayı	4	1	5
	% Gazete	5,3%	1,5%	3,5%
Site sakini / Görevlisi	Sayı	1	0	1
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Komşu	Sayı	7	7	14
	% Gazete	9,3%	10,6%	9,9%
Akraba	Sayı	13	13	26
	% Gazete	17,3%	19,7%	18,4%
Ev Boyacısı	Sayı	1	0	1
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Mahalleli	Sayı	3	1	4
	% Gazete	4,0%	1,5%	2,8%
Aile Dostu	Sayı	3	6	9
	% Gazete	4,0%	9,1%	6,4%
Otel Görevlisi	Sayı	0	2	2
	% Gazete	0,0%	3,0%	1,4%
Cezaevi Görevlisi	Sayı	1	0	1
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Hasta / Doktor	Sayı	1	0	1
	% Gazete	1,3%	0,0%	0,7%
Toplam	Sayı	75	66	141
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Fail-mağdur yakınlık derecesine ilişkin tabloda, tanıdık olma durumunda cinsel suçların en fazla akraba (26 olay, %18,4) arasında işlendiği, yani ensestin çalışmalarda belirtilen oranlarla örtüşür şekilde yaygın olduğu görülmektedir. “Akraba” kategorisini sırasıyla, “Sevgili/Sevgili yakını” (22 olay, %15,6) ve “Öğretmen/Müdür” (20 olay, %14,2) kategorileri takip etmektedir. Cinsel suçların sevgililer arasında %15,6 oranında işlendiği bulgusu, flört tecavüzü olgusunun yaygınlığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Gazeteler tarafından, müdür, öğretmen gibi otorite sahibi kişilerin işlediği cinsel suçların ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bu noktada ahlaki panik kavramından bahsetmekte fayda vardır. Kamuoyunda korku, endişe ya da öfke yaratabilen bir konunun medyada sürekli ve aşırı olarak işlenmesi sürecine “ahlaki panik” denmektedir. Medya bir grubu veya eylemi sapkın olarak tanımlamakta ve gündemine taşımaktadır. Sonuç olarak ise, toplumsal endişe ve histerinin oluşmasına neden olmaktadır (Blogcu [web], 2012).

n. Tecavüz Mitleri

Hatırlanacağı üzere; tecavüz, tecavüz kurbanları ve saldırganları hakkındaki önyargılı, stereotipleşmiş ve yanlış inançlar olarak ifade edilen tecavüz mitleri (Burt, 1980’den aktaran Zanni, 2009: 7), cinsel saldırıyı önemsizleştirme, meşrulaştırma ve inkâr etmeye yararlar ve tecavüze uğrayana suçluluk yüklemeye çalışan düşünceleri sürdürürler (Çoklar, 2007: 30).

Çalışmada, bu aşamaya kadar, Hürriyet ve Takvim gazetelerinde yer alan cinsel suç haberlerinin betimlemesi yapılmış olup, haberler gündem-belirleme ve haber çerçeveleme fonksiyonlarına göre incelenmiştir. Çalışmanın ana araştırma sorusu, gazete haberlerinde tecavüz mitlerinin yaygın olup olmadığıdır. Bunu tespit etmek amacıyla, cinsel suç haberleri tecavüz mitlerini içerip içermedikleri bakımından, SPSS programı aracılığıyla ki-kare bağımsızlık testine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda, tecavüz mitleri ile kaynak cinsiyeti, muhabir cinsiyeti, fail-mağdur tanıdık olma durumu, mağdur

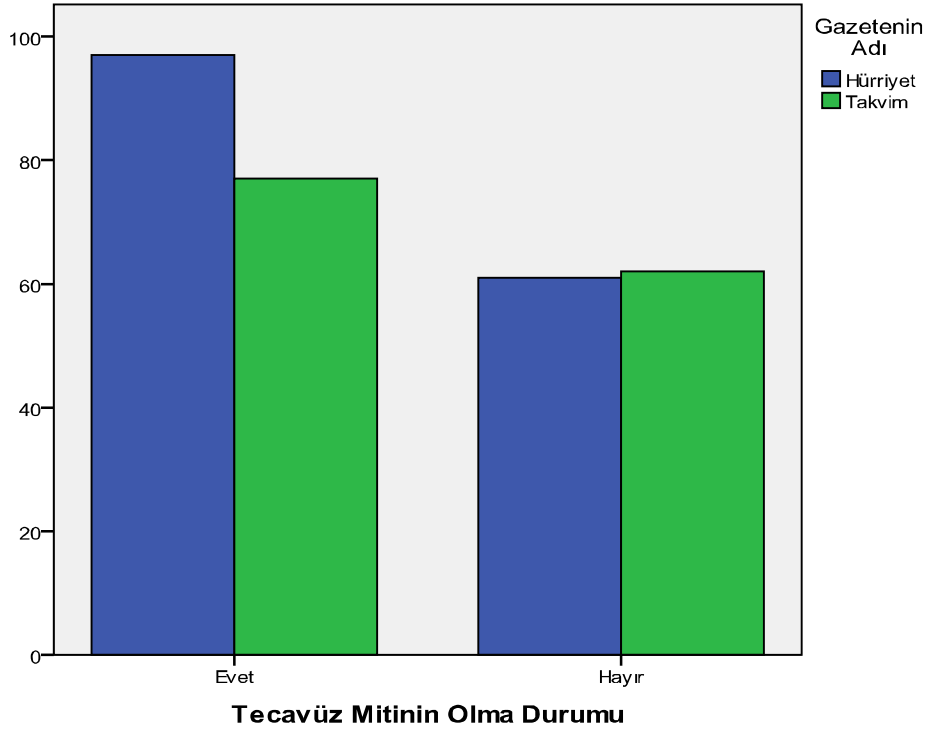
yaş aralığı, fail cinsiyeti ve mağdur cinsiyeti arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki olup olmadığı analiz edilmiştir.

Tecavüz mitlerinin incelenmesinde, ilk olarak, mitlerin gazetelerde olup olmadığına bakılmıştır. İkinci olarak, eğer haberde tecavüz miti varsa, incelemeye devam edilerek, hangi tecavüz mitinin olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Tecavüz mitlerine ilişkin kategoriler, Benedict (1992)'in kitabında belirtilen mitlere göre oluşturulmuştur. İncelemede bakılan tecavüz mitleri şunlardır: tecavüz cinsel ilişkidir; saldırgan şehvet duygusu ile hareket eder, bu dürtülere karşı koyamaz ve tecavüz biyolojik bir zorunluluktur; mağdur tecavüzü kışkırtmıştır, kadınların dış görünüş ve davranışları tecavüze yol açar ve bazı kadınlar tecavüzü hak eder; mağdur tecavüz sonrası kirlenmiştir; mağdur yalan söylemektedir, yani masum insanlar suçlanmaktadır, kurbanın rızası olmadan tecavüz imkânsızdır, kadınlar gizliden gizleye kendilerine tecavüz edilmesini ister (kadın mazoşizmi); saldırgan yabancıdır.

Tablo-23: Tecavüz Mitinin Olma Durumuna Göre Sayısal Dağılım

Tecavüz Mitinin Olma Durumu		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Evet	Sayı	97	77	174
	% Gazete	61,4%	55,4%	58,6%
Hayır	Sayı	61	62	123
	% Gazete	38,6%	44,6%	41,4%
Toplam	Sayı	158	139	297
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo-23 incelendiğinde, gazete haberlerinin çoğunluğunda (174 haber, %58,6) tecavüz mitine rastlanmaktadır. Elde edilen bu verilerden yola çıkarak, pek çok hukuki düzenlemeye rağmen, hâlâ cinsel suçlara ilişkin basmakalıp ve yanlış inanışlar gazetelerde yaygın olarak yer bulduğu ifade edilebilir.

Şekil-12: Gazetelerin Tecavüz Miti Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Şekil-12’de görüldüğü gibi, az bir farkla da olsa, Hürriyet gazetesinde (97 haber, %61,4), Takvim gazetesine göre (77 haber, %55,4) tecavüz mitlerinin daha yaygın olarak yer aldığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinde olayların görece daha detaylı, kaynak kullanılarak öykülendiği, bunun aksine Takvim gazetesinde cinsel suçların yalın bir 5N+1K formatında, kaynak kullanılmadan, detaya girmeden haberleştirildiği belirlenmiştir. Olayların haberleştirilmesindeki bu farklılığın, tecavüz miti yaygınlığı ile ilgili ortaya çıkan sonuca etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo-24: Tecavüz Miti Türüne Göre Sayısal Dağılım

Tecavüz Miti Türü		Gazetenin Adı		Toplam
		Hürriyet	Takvim	
Tecavüz cinsel ilişkidir.	Sayı	20	7	27
	% Gazete	20,6%	9,1%	15,5%
Saldırgan şehvet duygusu ile hareket eder.	Sayı	13	30	43
	% Gazete	13,4%	39,0%	24,7%
Mağdur tecavüzü kışkırtmıştır/hak etmiştir.	Sayı	12	12	24
	% Gazete	12,4%	15,6%	13,8%
Mağdur tecavüz sonrası kirlenmiştir.	Sayı	6	2	8
	% Gazete	6,2%	2,6%	4,6%
Mağdur yalan söylemektedir.	Sayı	32	18	50
	% Gazete	33,0%	23,4%	28,7%
Saldırgan yabancıdır.	Sayı	14	8	22
	% Gazete	14,4%	10,4%	12,6%
Toplam	Sayı	97	77	174
	% Gazete	100,0%	100,0%	100,0%

Tecavüz miti türüne göre sayısal dağılımın verildiği Tablo-24 incelendiğinde, 50 (%28,7) haberle, en yaygın olarak “mağdur yalan söylemektedir” mitinin bulunduğu görülmektedir. Bu miti, 43 (%24,7) haberle “saldırgan şehvet duygusu ile hareket eder” miti izlemektedir.

İlk sırada yer alan, “mağdur yalan söylemektedir” mitini içeren haberler incelendiğinde, olayların bir kısmında, özellikle failin kariyeri, mesleği, sosyal statüsü, medeni durumu ve çocuk sayısı vurgulanarak, mağdurun yalan söylediği izlenimi oluşturulmaktadır. Dershane müdürünün öğretmeni cinsel tacizi olayında, müdürün emekli albay olduğu dile getirilerek, “işten çıkarttığım için iftira atıyor” başlığı ile olay haberleştirilmiştir. Yine başka bir olayda, öğretmenin evli ve 3 çocuk babası olmasından bahsedilerek, suç faili öğretmenden “çocuklar beni yanlış anlamış” şeklinde alıntı yapılmıştır.

Bu mite ilişkin bazı haberlerde ise, mağdurun kötü şöhretine, hafif meşrep olduğuna, fuhuş yaptığına vurgu yapıldığı, bu ifadelerin mağdura ait mini etekli, dekolteli, magazinsel fotoğraflarla da desteklendiği ve mağdurun yalan söylediği izleniminin oluşturulduğu görülmektedir. Manken Gamze Özçelik’e sevgilisi tarafından tecavüz edilerek görüntülerin yayınlanması

olayında, faile ait “zevk alıyordu, fantezi yaptık” ve fail avukatına ait “reyting kaygısı” ifadeleri, mankenin olayla ilgisi olmayan, magazin dergilerine ait fotoğrafları ile desteklenerek, kamuoyunda mağdurun yalan söylediği ve tecavüzü hak ettiği izlenimi oluşturulmaktadır. Antalya’nın Alanya ilçesinde meydana gelen bir başka olayın haberinde, turiste ait bikinili fotoğrafın kullanıldığı ve sigortadan para almak için yalan söylediğinin ifade edildiği görülmektedir.

Yine başka bir haberde, mağdurun kötü şöhretine değinilerek, para karşılığı ilişkiye girdiği, ilişkiden önce rızasının olduğu, ilişkiden sonra fazla para koparmak için iftira attığı öyküleştirilmekte ve mahkemenin tahliye ve beraat kararından bahsedilmektedir.

Bu mite ilişkin dikkat çeken diğer hususlar şunlardır: bir tecavüz iddiasının ilk gün 3üncü sayfadan verilmesine rağmen, iddianın yalan olduğu ortaya çıkınca 1inci sayfadan manşete taşınması; “Tecavüz yok, aşk var”, “Tecavüz bilmececi”, “DNA akladı”, “Komplo kuruldu”, “Yanlış teşhisle hayatı karardı”, “Tecavüz yalan çıktı”, “Rızası var, bakire çıktı”, “İntikam için iftiraya mahkemeden ağır bedel”, “Tecavüz değil, fantezi” başlıklarının kullanılması. Ayrıca “15 dakikada tecavüz olmaz” başlığı ile verilen haberde, 15 dakikada tecavüz olmaz diyerek beraat hükmü verilen, zihinsel engelli bir kıza tecavüz olayında, Yargıtay kararı da tecavüz mitini destekler nitelikte kullanılmıştır.

İncelenen haberlerde yaygın olarak görülen diğer bir tecavüz miti, bazı kadınların tecavüzü hak ettiğine, mağdurun tecavüzü kışkırttığına vurgu yapmaktadır. Oysa hiçbir tecavüz mağduru, saldırıyı hak etmez ve saldırıdan dolayı suçlanamaz. Bu mit kapsamında; mağdurun kötü şöhreti, örf-adet, töre gibi toplumsal kurallara uymaması, kadına biçilen toplumsal kalıpların dışına çıkması gibi hususlar ön plana çıkarılarak, mağdur suçlu konuma düşürülmekte ve tecavüzü hak ettiği düşüncesi zihinlerde uyandırılmaktadır.

Sevgilisinin erkek arkadaşı tarafından tecavüze uğrayan mağdura ilişkin haber verilirken, mağdurun faille birlikte alkol almasından, toplumda hoş karşılanmayan, kocası veya sevgilisi yokken erkek ve kadının birlikte aynı evde arkadaş olarak bulunmasından bahsedilerek mağdurun toplumsal

kuralların dışına çıkmasından dolayı başına bu olayın geldiği izlenimi oluşturulmaktadır.

İtalyan “barış gelini”ne tecavüz olayında ise, bir kadının tek başına otostopla dünyayı dolaşması, erkeklerin aracına binmesi gibi hususlar öyküleştirilmiştir. “Evden kaçmanın bedeli tecavüz” ve “Evden kaçtı, fuhuşa düştü” başlıkları ile verilen haberlerde, toplumsal normların dışına çıkıldığı zaman ağır bedeller ödeneceği vurgulanmakta ve mağdurlar suçlu konumuna düşürülmektedir. Yine başka bir haberde, mağdur “porno yıldızı”, “hayat kadını”, “telekız” olarak tanımlanmaktadır. TCK’ da yapılan değişikliğe rağmen hâlâ mağdurun kötü şöhretine vurgu yapılarak tecavüzü hak ettiği izlenimi oluşturulmaktadır.

Bunlara ilaveten, kadınların yanlarında erkek olmadan, yalnız ve tenhalarda gezmemesi gerektiği “Sokakta yalnız gezen kadına tecavüz” başlığı ile; kadınların gece vakti kalabalık mekanlarda kutlamalara katılmamaları gerektiği ise, Taksim meydanında yılbaşı kutlamalarında defalarca tacize uğrayan bayanın, erkek kalabalığının içinde çekilmiş mini etekli bir fotoğrafıyla haberleştirilmiştir.

Haberlerde rastlanılan tecavüz mitlerinden birisi de, mağdurun tecavüz sonrası kirlendiğine ilişkin olandır. Bu mite ilişkin haberlerde şu hususlar tespit edilmiştir: mağdurun kirlenmesinden dolayı, ailesinin kızı zehirlemeye kalkması; lezbiyen tacize uğrayan iki kız çocuğunun, kötü örnek oluyor denerek okuldan atılması ve okuldaki çocukların kızları taciz etmeye başlaması; kirlenmiş bir namusun sonucu olarak doğan çocuğu öldürme; mağdurun namusunu temizlemek için faili öldürme; mağdurun töre cinayetine kurban gitmekten korkması.

Araştırmada, yoğun olarak (27 haber, %15,5) kullanıldığı tespit edilen ve en önemli tecavüz mitlerinden birisi olan “tecavüz cinsel ilişkidir” mitinde, cinsel suçlar şiddet ve saldırı olayından çok, cinsel ilişki olarak gösterilmektedir. Halbuki, özellikle cinsel saldırı suçu, güç, kontrol ve baskın olma gibi kavramları içinde barındırmakta olup, cinsel ilişki ve fiziksel çekicilikle ilgisi bulunmamaktadır (Rape Crisis Center [web], 2012).

Bu mite ilişkin haberlerde, “baştan çıkarmaya çalışma”, “ilişkiye girme”, “grup seks”, “seks kölesi yapma”, “flört etmek”, “ateşli öğretmen”, “lisede aşk skandalı”, “aşk tuzağı”, “lezbiyen sekse maruz kalmak” gibi ifadeler kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, “Yüzbaşı iktidarsız” başlığı ile verilen haberde, failin iktidarsız olmasına gönderme yapılarak, tecavüzleri işleminin imkânsız olduğu ima edilmekte olup, cinsel saldırı suçu şiddet suçu olarak değerlendirilmemektedir. Dikkat çeken diğer bir husus ise, özellikle failin kadın, mağdurun erkek olduğu durumlarda cinsel ilişki tabiri kullanılmasıdır. Oysa cinsel suçlar bakımından cinsiyet ayrımı bulunmamakta ve bu suçların faili kanunen kadın da olabilmektedir.

Bazı haberlerde (43 haber, %24,7) ise, “seri sapık dehşeti”, “kasklı sapık”, “sapıklık makinesi”, “azgın teke”, “canavar baba”, “çılgın adam”, “deli”, “manyak” gibi ifadeler kullanılarak, failin şehvet duygusu ile hareket ettiği, bu dürtülere karşı koyamadığı, tecavüzün biyolojik bir zorunluluk olduğu ve sadece psikolojik sorunu olanların cinsel suçları işlediği yönündeki kültürel yanlış inanış pekiştirilmektedir. Bu mitin yer aldığı bir haberde, öğrencisine tecavüz eden okul müdürünün eşinden ayrı yaşadığı, dolayısıyla cinsel isteklerini tatmin edemediği ön plana çıkarılarak, saldırganın şehvet duygusuyla hareket ettiği ve bu dürtüye karşı koyamadığı belirtilmeye çalışılmıştır. Başka bir haberde ise, tecavüz faillerine yönelik ilaçlı tedaviden, testosteron seviyesinin düşürülmesi önleminden ve hatta hadım etme, kısırlaştırma gibi tedbirlerden bahsedilerek, söz konusu bu mit dolaylı olarak desteklenmektedir.

Tecavüz faillerinin, çoğunlukla mağdurun tanıdık çevresinden olduğu gerçeğine (Rape Crisis Center [web], 2012) rağmen, “saldırgan yabancısıdır” mitinin bazı haberlerde (22 haber, %22,6) hâlâ kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen gazetelerdeki Türkiye dışı haber sayısı ve fail-mağdur tanıma durumuna ilişkin yukarıda elde edilen, literatür aksine düşük oranlar birlikte değerlendirildiğinde, bu mitin yaygın olduğu ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, kamuoyunda cinsel suçların yakın çevrede işlenme ihtimalinin düşük olduğu izlenimi oluşmakta olup, toplumda gerekli politik ve sosyal tepki harekete geçmemektedir.

Buraya kadar, tecavüz miti olma durumu ve tecavüz miti türü üzerinde durulmuş olup, bundan sonra ise tecavüz miti ile muhabir cinsiyeti ilişkisi ve tecavüz mit ile kaynak cinsiyeti ilişkisi ele alınacaktır. Gazetelere göre tecavüz miti olma durumu ile muhabir cinsiyeti arasındaki ilişkiyi gösterir Tablo-25'te görülmektedir.

Tablo-25: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Muhabir Cinsiyeti İlişkisi

Gazetenin Adı			Tecavüz Mitinin Olma Durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Hürriyet	Muhabir Cinsiyeti	Kadın Sayı	30	14	44
		Beklenen Sayı	27,0	17,0	44,0
		% Tecavüz Miti	30,9%	23,0%	27,8%
	Erkek	Sayı	67	47	114
		Beklenen Sayı	70,0	44,0	114,0
		% Tecavüz Miti	69,1%	77,0%	72,2%
	Toplam	Sayı	97	61	158
		Beklenen Sayı	97,0	61,0	158,0
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%
Takvim	Muhabir Cinsiyeti	Kadın Sayı	49	50	99
		Beklenen Sayı	54,8	44,2	99,0
		% Tecavüz Miti	63,6%	80,6%	71,2%
	Erkek	Sayı	28 *	12	40
		Beklenen Sayı	22,2	17,8	40,0
		% Tecavüz Miti	36,4%	19,4%	28,8%
	Toplam	Sayı	77	62	139
		Beklenen Sayı	77,0	62,0	139,0
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%

* $p < 0,05$ için anlamlı

Tablo incelendiğinde, her ne kadar, Hürriyet gazetesinde görece daha fazla tecavüz mitine yer verilmiş olsa da, Takvim gazetesinde erkek muhabirlerle tecavüz miti varlığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Takvim gazetesinde, $p=0,0276 < 0,05$ olduğundan dolayı, muhabir cinsiyeti ile tecavüz mitinin olma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo-26: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Kaynak Cinsiyeti İlişkisi

Gazetenin Adı			Tecavüz Mitinin Olma Durumu		Toplam
			Evet	Hayır	
Hürriyet	Kaynak Cinsiyeti	Sayı	18	21	39
		Kadın Beklenen Sayı	23,9	15,1	39,0
		% Tecavüz Miti	18,6%	34,4%	24,7%
	Erkek	Sayı	79 *	40	119
		Beklenen Sayı	73,1	45,9	119,0
		% Tecavüz Miti	81,4%	65,6%	75,3%
	Toplam	Sayı	97	61	158
		Beklenen Sayı	97,0	61,0	158,0
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%
Takvim	Kaynak Cinsiyeti	Sayı	24	18	42
		Kadın Beklenen Sayı	23,3	18,7	42,0
		% Tecavüz Miti	31,2%	29,0%	30,2%
	Erkek	Sayı	53	44	97
		Beklenen Sayı	53,7	43,3	97,0
		% Tecavüz Miti	68,8%	71,0%	69,8%
	Toplam	Sayı	77	62	139
		Beklenen Sayı	77,0	62,0	139,0
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%

* p< 0,05 için anlamlı

Hürriyet gazetesi, $p=0,024 < 0,05$ olduğundan dolayı, kaynak cinsiyeti ile tecavüz mitinin olma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo-27: Gazetelere Göre Tecavüz Miti Olma Durumu ile Mağdur Yaş Aralığı İlişkisi

Gazetenin Adı			Tecavüz Mitinin Olma Durumu		Toplam	
			Evet	Hayır		
Hürriyet	Mağdurun Yaş Aralığı	Sayı	5	1	6	
		Belirtilmemiş Beklenen Sayı	3,7	2,3	6,0	
		% Tecavüz Miti	5,2%	1,6%	3,8%	
		15'den küçük	Sayı	35	24	59
		Beklenen Sayı	36,2	22,8	59,0	
		% Tecavüz Miti	36,1%	39,3%	37,3%	
		15 ila 18 yaş arası	Sayı	10	7	17
		Beklenen Sayı	10,4	6,6	17,0	
		% Tecavüz Miti	10,3%	11,5%	10,8%	
		18'den büyük	Sayı	47	29	76
		Beklenen Sayı	46,7	29,3	76,0	
		% Tecavüz Miti	48,5%	47,5%	48,1%	
		Toplam	Sayı	97	61	158
		Beklenen Sayı	97,0	61,0	158,0	
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%	
Takvim	Mağdurun Yaş Aralığı	Sayı	4	6	10	
		Belirtilmemiş Beklenen Sayı	5,5	4,5	10,0	
		% Tecavüz	5,2%	9,7%	7,2%	
		15'den küçük	Sayı	21	32	53
		Beklenen Sayı	29,4	23,6	53,0	
		% Tecavüz Miti	27,3%	51,6%	38,1%	
		15 ila 18 yaş arası	Sayı	15 *	4	19
		Beklenen Sayı	10,5	8,5	19,0	
		% Tecavüz Miti	19,5%	6,5%	13,7%	
		18'den büyük	Sayı	37*	20	57
		Beklenen Sayı	31,6	25,4	57,0	
		% Tecavüz Miti	48,1%	32,3%	41,0%	
		Toplam	Sayı	77	62	139
		Beklenen Sayı	77,0	62,0	139,0	
		% Tecavüz Miti	100,0%	100,0%	100,0%	

* p< 0,05 için anlamlı

Tablo-27 incelendiğinde, Takvim gazetesinin haberlerinde tecavüz miti olma durumu ile mağdur yaşının 15'ten büyük olması arasında anlamlı bir ilişki ($p = 0,005 < 0,05$) olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, eğer mağdur 15 yaşından küçükse, gerçekten tecavüze uğramış olarak kabul edilmekte, cinsel suç konusunda akıllarda soru işareti bulunmamaktadır. Buna karşılık, mağdur 15 yaşından büyükse, mağdura ve suça kuşku ile yaklaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak, tecavüz miti olma durumu ile fail cinsiyeti ve mağdur cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Fail-mağdur tanıdık olma durumu ile tecavüz miti olma durumu arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen, tecavüz miti türü ile tanıdık olma durumu arasında Takvim gazetesinde ($p = 0,041$) anlamlı bir ilişki görülmektedir. Takvim gazetesinin haberlerinde, saldırganın mağdurun yakın çevresinden olduğu durumlarda, özellikle “mağdur yalan söylemektedir” (beklenen değer=8,4; gerçekleşen sayı=16) mitinin kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, 2006-2008 yılları arasındaki dönem baz alınarak, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin cinsel suçları nasıl haberleştirdikleri ve özellikle incelenen haberlerdeki tecavüz mitlerinin yaygınlığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ana sorusu, pek çok hukuki düzenlemeye rağmen, tecavüz mitlerinin hâlâ gazete haberlerinde egemenliğini koruyup korumadığıdır. Çünkü toplumun kültürel kodlarına derinlemesine işlemiş olan bu basmakalıp yanlış inanışlar, mağdurların olayı adli makamlara bildirip bildirmemesine doğrudan etki eden önemli bir faktördür.

Cinsel suçların betimlenmesi ve tecavüz mitlerinin yaygınlığının tespiti için, Hürriyet ve Takvim gazetelerinin belirtilen dönemdeki haberleri içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz sonucunda, yapılan adli sistemdeki (özellikle ceza ve ceza muhakemesi hukuku alanında) pek çok değişikliğe rağmen, hâlâ cinsel suçlar hakkındaki kültürel kusurlu söylemlerin varlığını koruduğu ve tecavüz mitlerine ilişkin bu yaygınlığın, medya tarafından da bilinçli veya bilinçsiz olarak körüklendiği tespit edilmiştir.

Tecavüz miti türüne göre yapılan analizde, en yaygın olarak “mağdur yalan söylemektedir” mitinin bulunduğu görülmektedir. Bu mite ilişkin bazı haberlerde; özellikle failin kariyeri, mesleği, sosyal statüsü, medeni durumu ve çocuk sayısı, mağdurun kötü şöhreti, hafif meşrep olduğu, fuhuş yaptığı vurgulanarak, bu ifadeler mağdura ait, olayla ilgisi olmayan mini etekli, dekolteli, magazinsel fotoğraflarla da desteklenmekte ve mağdurun yalan söylediği izlenimi oluşturulmaktadır.

Araştırmada, yoğun olarak kullanıldığı tespit edilen ve en önemli tecavüz mitlerinden birisi olan “tecavüz cinsel ilişkidir” mitinde ise, cinsel suçlar şiddet ve saldırı olayından çok, cinsel ilişki olarak gösterilmektedir. Halbuki, özellikle cinsel saldırı suçu, güç, kontrol ve baskın olma gibi kavramları içinde barındırmakta olup, cinsel ilişki ve fiziksel çekicilikle ilgisi bulunmamaktadır. Teşhisin doğru olmaması sonucunda, tedavi de yanlış

uygulanmaktadır. Tecavüzü cinsel ilişki ile ilişkilendirmenin sonucu olarak, kamuoyunda “hadım yasası”, “testosteron azaltıcı tedavi uygulaması” gibi yanlış tedbirler gündeme gelmektedir.

Yine “mağdur tecavüzü hak eder” miti kapsamında; mağdurun kötü şöhreti, örf-adet, töre gibi toplumsal kurallara uymaması, kadına biçilen toplumsal kalıpların dışına çıkması gibi hususlar ön plana çıkarılarak, mağdur suçlu konuma düşürülmekte ve tecavüzü hak ettiği düşüncesi zihinlerde uyandırılmaktadır. Son olarak da, tecavüz faillerinin, çoğunlukla mağdurun tanıdık çevresinden olduğu gerçeğine rağmen, “saldırgan yabancısıdır” mitinin bazı haberlerde hâlâ kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışmada ayrıca, tecavüz miti türü ve olma durumu ile kaynak cinsiyeti, muhabir cinsiyeti, fail-mağdur tanıdık olma durumu, mağdur yaş aralığı, fail cinsiyeti ve mağdur cinsiyeti arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki olup olmadığı analiz edilmiştir. Tecavüz miti olma durumu ile muhabir cinsiyeti, kaynak cinsiyeti ve mağdur yaş aralığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilirken, tecavüz miti olma durumu ile fail cinsiyeti ve mağdur cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Takvim gazetesinde, muhabirin erkek ve mağdurun 15 yaşından büyük olma durumunda, Hürriyet gazetesinde ise erkeklere haber kaynağı olarak başvurulduğunda, tecavüz mitlerinin yaygın olduğu belirlenmiştir. Fail-mağdur tanıdık olma durumu ile tecavüz miti olma durumu arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamasına rağmen, tecavüz miti türü ile tanıdık olma durumu arasında Takvim gazetesinde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Takvim gazetesinin haberlerinde, saldırganın mağdurun yakın çevresinden olduğu durumlarda, özellikle “mağdur yalan söylemektedir” mitinin kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmamızda, sadece medyadaki tecavüz miti yaygınlığı ele alınmıştır. Ayrıca, bu basmakalıp inanışların toplumdaki etkilerinin tam olarak ortaya konabilmesi için, kamuoyu, kolluk, adli merciler ve yargı kararları da incelenmelidir. Medyadaki bu yaygınlığın toplumu nasıl etkilediğini ortaya koymak için algı analizi, medya mensuplarına yönelik ise niyet analizi yapılmalıdır.

Ayrıca, incelenen haberlerden elde edilen verilere göre, cinsel suçların haberleştirilme sürecinde, adli makamların etkinliğinin olduğu görülmüştür. Haberlerin içinde bulunduğu adli aşama ele alındığında, olayların daha çok koruma tedbiri uygulandıktan sonra haber yapıldığı belirlenmiştir. Bu veriden yola çıkarak, kolluğun suçları önlemede, suçluları yakalamada etkin ve başarılı olduğunu göstermek, masum insanları damgalamamak için tüm verilere ulaştıktan sonra medyayı bilgilendirdiği söylenebilir.

Gazete haberleri gündem belirleme ve çerçeveleme fonksiyonları açısından incelendiğinde, cinsel suçların derinlemesine analiz edilebileceği, kültürel ve hukuki boyutlarının ele alınabileceği toplumsal ve araştırma haber biçimleri yerine, yoğun olarak adli haber çerçevesinin kullanıldığı ve olay haber biçimine yer verildiği tespit edilmiştir. Adli haber çerçevesinin kullanımı; habere güvenilirlik ve inandırıcılık katmakta, medyanın kamuoyu üzerindeki etkisini artırmasını sağlamaktadır. Fakat kurumsal süzgeçten geçerek, belli bir formatta verilen haberlerde cinsel suçların toplumsal boyutu, sebepleri, yaygınlığı, ihbar oranlarının düşüklüğü gibi hususlar sorgulanmadan kalmaktadır.

Bunların yanında, skandal/magazinsel haber çerçevesine de ağırlıklı olarak yer verildiği belirlenmiştir. Bu haber formatının kullanılması sonucunda, cinsel suçlar vahim sonuçları olan, sosyal ve politik tepkiler verilmesi gereken olaylar olmaktan çıkarılmakta, günlük hayatın sıradan olayları haline getirilerek eğlence ve magazin öğeleri içeren “üçüncü sayfa” haberine dönüştürülmektedir. Sonuç olarak, olan gerçeklikle medyatik gerçeklik arasında fark oluşmakta olup, kamuoyu bu yanlış ve yanıltıcı gerçeklik üzerinden yönlendirilmekte ve pasifize edilmektedir.

Haber kaynakları ve muhabirler bir arada ele alındığında, mağdurlarının çoğunluğu kadınlardan oluşmasına rağmen, cinsel suçların adli prosedüre ek olarak, medyada da resmi, erkek egemen bir söylemle ele alındığı sonucu ortaya çıkmış, adeta kadınların “sesi kısılmıştır”. Suçun oluşumunda, soruşturma, kovuşturma, tıbbi ve psikolojik inceleme, olayın haber yapılması gibi her aşamada cinsel suç mağdurları, erkek egemen bir yapının karşısında kalmaktadır.

TÜİK verileri ile araştırma sonucunda elde edilen veriler karşılaştırıldığında, meydana gelen cinsel saldırı suçlarından daha fazla oranda haber yapılırken, cinsel taciz suçlarının haberleştirilme oranının daha düşük seviyede kaldığı ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni, cinsel saldırı suçlarının cinsel taciz olaylarına göre daha fazla şiddet ve ilgi çekicilik içermesi olabilir. Çünkü şiddetin ilgi çekiciliğinden dolayı medyanın şiddet olaylarını haberleştirme potansiyelleri her zaman daha fazladır.

Suçların meydana geldiği olay yerlerine ilişkin elde edilen veriler, daha önceki çalışmalarda ortaya konan, saldırıların çoğunlukla saldırganın, mağdurun veya bir tanıdığıın ev veya işyerinde gerçekleştiği bulgularıyla örtüşmektedir. Yerleşim yerlerine bakıldığında, olayların daha çok İstanbul, Adana, Bursa, Samsun gibi kalabalık ve büyük illerde veya Antalya gibi turistik merkezlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Suç mevsimi açısından haberler ele alındığında ise, özellikle yaz dönemlerinde cinsel suçlarda artış olduğu gözlenmektedir. Bunun nedenleri, hava sıcaklıklarının yükselmesi ve tatil günlerinin başlaması olarak ifade edilebilir.

Gazetelerin, mağdur veya failin birden fazla olma durumunu haber seçiminde dikkate almadığı belirlenmiştir. Bu noktada, mağduru birden fazla olan haberler incelendiğinde, genellikle yetiştirme yurdu, eğitim kurumu, cezaevi gibi yerlerde meydana gelen olaylar ile seri tecavüz olaylarının gazete sayfalarında yer bulduğu görülmektedir.

Fail ve mağdur cinsiyetlerine yönelik incelemede ise, gazete haberlerinin literatürde ortaya çıkan sonuçlarla hemen hemen paralellik gösterdiği söylenebilir. Failin cinsiyeti konusunda dikkat çeken bir husus ise, öğrencileriyle ilişkiye giren bayan öğretmenlerin magazinsel olarak haber yapılması, olayın tüm detaylarıyla haberde verilmesi ve haberin suç olmaktan çıkarılarak fantezi boyutuna taşınmasıdır. Ayrıca, haberlerdeki 18 yaşından küçük mağdur oranının daha önce yapılan çalışmalardan elde edilen bulgulara göre düşük olduğu gözlenmektedir. Bunun nedeni, çocukları koruma kaygısı ve çocuk mağdurlara ilişkin yasal düzenlemeler olabilir.

Mağdurun faili tanıma oranlarına bakıldığında, literatürde belirtilen oranların çok altında kaldığı görülmektedir. Haberlerde cinsel suçların

çoğunlukla yabancılar tarafından işlendiği gibi çarpıtılmış bir gerçeklik bulunmaktadır. Ayrıca, tanıdık olma durumunda cinsel suçların en fazla akraba arasında işlendiği, yani ensestin çalışmalarda belirtilen oranlarla örtüşür şekilde yaygın olduğu görülmektedir. Ek olarak, sevgili tarafından işlenen suçların yoğunluğu da flört tecavüzü olgusunun yaygınlığını ortaya koymaktadır.

Mağdurlarının çoğunluğunu kadınlar oluşturduğundan, cinsel suçlar kadına karşı şiddet olgusu içinde değerlendirilebilir. Kadına karşı şiddeti toplumda en aza indirme, ilk olarak hukuki düzenlemelerde değişikliğe gidilmesi ve bu değişikliklerin uygulamaya sağlıklı olarak dökülmesi ile, sonrasında ise kültürel gelişme ve dönüşme süreci ile sağlanabilir.

Bu noktada, medyaya büyük bir rol düşmektedir. Medya, şiddete ilişkin haberleri kamuoyuna aktarırken, şiddeti özendirmekten ve meşrulaştırmaktan kaçınmalıdır. Ayrıca, etik ve yasal kurallara riayet ederek, cinsel suçlar haberleştirilirken, taciz ve tecavüze uğrayan mağdurların kimliklerinin açıklanmaması, erotizmi çağrıştırmayan, ayrıntıya girmeyen, tecavüzün toplumsal bir sorun olduğunu ifade eden özenli ve sorumlu bir dil kullanılması gerekmektedir. Medya ile ilgili diğer bir husus ise, hukuksal bağlamda yanlış haber yapılmasının da ayrıca araştırılmasının gerekliliğidir. Çünkü çoğunlukla vatandaş kanunu da medyadan öğrenmektedir. Bundan dolayı, gazete haberlerinde hukuksal açıdan yanlış haber yapılması, kanunun yanlış öğrenilmesi sonucunu doğurabilir. Örneğin, normalde cinsel organa cisim sokulması cinsel saldırı suçu iken, meydana gelen olay “vibratörle taciz” başlığı ile haberleştirilmiştir.

Her ne kadar, Türk Ceza Kanunu'nda, cinsel suçlarda korunan hukuki değerlerin genel ahlak, toplum ya da aile yerine cinsel özgürlük olarak değiştirilmesi olumlu bir adım olarak görülse de, ceza hukuku bakımından cinsel suçlara ilişkin düzenlemeler henüz yeterli seviyede değildir. Cinsel suça maruz kalan kadınların adli makamlara ulaşmasının önündeki engellerin ortadan kaldırılması, bahse konu suçların kolluğa bildirilmesi, ceza yargılamasının yarattığı olumsuz etkilerden korunması ve mağdurların

yargılama sürecinde etkin bir şekilde yer alması için ceza muhakemesinde ve ceza infaz hukukunda da değişikler yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ADLER, Freda, Gerhard O. W. MUELLER, Jana GREKUL ve William S. LAUFER. **Criminology**, New York, McGraw-Hill, 2008.

AKINTÜRK, Turgut. **Türk Medeni Hukuku, Kişiler Hukuku** (7.Baskı), İstanbul, Beta Basım, 2009.

ALBIN, Rochelle Semmel. Psychological Studies of Rape, **Signs: Journal of Women in Culture and Society**, Volume: 3, Issue: 2, Winter 1977, 423-435, <<http://www.jstor.org/stable/3173293>>, 23.02.2012.

ARTUK, M.Emin, Ahmet GÖKCEN ve A.Caner YENİDÜNYA. **Ceza Hukuku Özel Hükümler** (3.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınevi, 2002.

ARTUK, M.Emin, Ahmet GÖKCEN ve A.Caner YENİDÜNYA. **Ceza Hukuku Özel Hükümler** (7.Baskı), Ankara, Turhan Kitabevi, 2006.

ATMAN, Ü. Cihan. “Kadına Yönelik şiddet; Cinsel Taciz / Irza Geçme”, **Sürekli Tıp Eğitim Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 9, 2003, 333-335, <www.ttb.org.tr/STED/sted0903/kadin.pdf>, 23.02.2012.

AVCI, Nilgün ve Nezihe Kızılkaya BEJİ. “Toplumlarda Cinselliğe Bakışı Etkileyen Faktörler”, **Androloji Bülteni**, Sayı: 45, 2011, 2-6, <www.androloji.org.tr/images/File/45.Sayı/K1.pdf>, 23.04.2012.

AYBAY, Rona. **An Introduction To Law**, İstanbul, İstanbul Bilgi University Press, 2009.

AYSEL, Aziz. **Medya Şiddet ve Kadın 1993 Yılında Türk Basınında Kadınlara Yönelik Şiddetin Yer Alış Biçimi**, Ankara, Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını, No:81, 1994.

BACANLI, Mehmet Rifat. **Ceza Muhakemesinde Mağdurun Korunması** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

BAHTİYAR, Murat. **Türkiye’de Cinsel Suçluların Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2007.

BAYTEMİR, Erdal. **Cinsel Dokunulmazlığa, Kişi Hürriyetine ve Genel Ahlaka Karşı Suçlar**, Ankara, Adalet Yayınları, 2007.

BEACH, Myrtle. “Hot Summer Temps, Increase in Sexual Assaults”, **WMBFNEWS İnternet Sitesi**, 11.10.2011, <<http://www.wmbfnews.com/story/14899092/sexual-assaults-up>>, 22.04.2012.

BELGE, Burçin. “Medyada da Haberlerde de Kadının Adı Yok”, **Bianet İnternet Sitesi**, 30 Eylül 2010, <<http://bianet.org/bianet/medya/125140-medyada-da-haberlerde-de-kadinin-adi-yok>>, 06.03.2012.

BENEDICT, Helen. **Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes**, New York, Oxford University Press, Inc., 1992.

BEYAZIT, Özgür. "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Sayı: 1, Nisan 2010, 293-310, <<http://www.humanlawjustice.gov.tr/Uploads/Mizanpaj/78.pdf>>, 04.03.2012.

BİANET İnternet Sitesi. "İlk Yasal Kazanım", 09 Nisan 2003, <<http://bianet.org/kadin/siyaset/66-ilk-yasal-kazanım>>, 25.02.2012.

BİLGİ AÇIK KAPI İnternet Sitesi. "İş Yerinde Cinsel Taciz", <<http://www.bilgiacikkapi.com/toplumsal/is-yerinde-cinsel-taciz-2/>>, 12.03.2012.

BİLGİN, Nuri. **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar** (2.Baskı), Ankara, Siyasal Kitabevi, 2006.

BLOGCU İnternet Sitesi. "Ahlaki Panik", <<http://psipsi.blogcu.com/ahlaki-panik/683106>>, 22.04.2012.

BODUR, Harun. **Çeşitli Boyutlarıyla Kan Davası ve Namus Cinayetleri** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

BURTON, Graeme. **More Than Meets The Eye: An Introduction To Media Studies** (3rd Edition), London, Arnold, 2001.

CAN, Cahit. **Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002.

CANMEHMET İnternet Sitesi. "Türkiye'deki Medya Patronları", 21.10.2011, <<http://www.canmehmet.com/?tag=gazete-sahiplerinin-isimleri>>, 27.03.2012.

CANTÜRK, Nergis ve Sermet KOÇ. "Adli Tıp Kurumunda Değerlendirilen Cinsel Suç Sanıklarının Sosyo-Demografik Özellikleri ve Psikiyatrik Profilleri", **Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 63, Sayı: 2, 2010, 49-53, <<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/36/1530/16806.pdf>>, 23.02.2012.

CELBİS, Osman, Mehmet KARACA, Bora ÖZDEMİR ve Aysun Baransel ISIR. "Cinsel Suçlarda Muayene", **Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 4, 2004, 48-52, <http://tip.harran.edu.tr/tipdergisi/arsiv/200414_9.pdf>, 10.03.2012.

CENTEL, Nur. **Kadını Şiddete Karşı Korumaya Yönelik Yasa Hükümlerine Eleştirel Yaklaşım**, İstanbul Ticaret Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Kadın Paneli, İstanbul, 2003, <<http://nurcentel.com/makaleler/kadinakarsisiddet.pdf>>, 23.02.2012.

CENTEL, Nur. "Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın", **Polis Dergisi**, Sayı: 44, 2005, 1-16, <<http://nurcentel.com/makaleler/yenitckvekadın.pdf>>, 04.03.2012.

ÇAVLİN BOZBEYOĞLU, Alanur, Ece KOYUNCU, Filiz KARDAM ve Altan SUNGUR. "Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye'de Ensest", **Sosyoloji**

Araştırmaları Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, Bahar 2010, 1-37, <http://www.sosyolojidernegi.org.tr/dergi/pdf/bozbeyoglu_ensest.pdf>, 02.03.2012.

ÇOKLAR, Işıl. **Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması ve Tecavüze İlişkin Tutumlar** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

DEĞİRMENCİ, Olgun. “Uluslararası Suç Olarak Kadına Karşı Cinsel Şiddet Eylemleri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 89, 2010, 27-95, <http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2010-89-622.pdf>, 12.03.2012.

DEMİRBAŞ, Timur. **Kriminoloji** (2.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınları, 2005.

DIJK, Teun A. Van. **News as Discourse**, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 1988.

DIJK, Teun A. Van. **Racism and the Press**, London, Routledge, 1991.

DİŞA, Rana. “Uta-NÇ”, **Bolu Olay Gazetesi İnternet Sitesi**, 27.11.2011, <<http://www.boluolay.com/makale/888/17/>>, 24.02.2012.

DÖNMEZER, Sulhi. **Kriminoloji**, İstanbul, Beta Basım, 1994.

DUMANLI, Elif. “Tecavüz Mitleri”, **Bianet İnternet Sitesi**, 22.11.2010, <<http://bianet.org/bianet/kadin/126147-tecavuz-mitleri>>, 25.02.2012.

DURAL, Mustafa ve Tufan ÖĞÜZ. **Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku** (9.Baskı), İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009.

DÜVENCİ, Nurdan. “Cinsel Suçlar ve Kadın Mağdurun Korunması”, **Bianet İnternet Sitesi**, 10.11.2004, <<http://bianet.org/bianet/kadin/47797-cinsel-suclar-ve-kadin-magdurun-korunmasi--2>>, 22.04.2012.

EREM, Faruk. **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku** (4.Baskı), Ankara, Seçkin Yayınevi, 1993.

FERRELL, Jeff. “Cultural Criminology”, **Annual Review Of Sociology**, Volume: 25, 1999, 395-418, <<http://ponce.inter.edu/acad/facultad/jvillasr/LECTURAS/CULTURAL%20CRIMINOLOGY.pdf>>, 07.03.2012.

FRANIUK, Renae, Sandy L. CEPRESS ve Joseph A. VANDELLO. “Prevalence and Effects of Rape The Kobe Bryant Case”, **Violence Against Women**, 2008, 1-23, <<http://www.cas.usf.edu/~vandellos/FraniukSeefeldCepressVandello-rape%20myths%20in%20journalism.pdf>>, 02.02.2012.

GALLIANO, Grace, Linda M NOBLE, Carol PUECHL ve Linda A. TRAVIS. “Victim Reactions During Rape/Sexual Assault: A Preliminary Study Of The Immobility Response and its Correlates”, **Journal of Interpersonal Violence**, Volume: 8, Issue: 1, 1993, 109-114, <<http://www.aic.gov.au/en/publications/previousseries/proceedings/1-27/~media/publications/proceedings/20/galliano.pdf>>, 26.02.2012.

GIDDENS, Anthony. **Sociology** (5th Edition), Cambridge, Polity Press, 2006.

GİRGİN, Atilla. **Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etiği**, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2000.

GİRGİN, Atilla. **Haber Yazmak**, İstanbul, Der Yayınları, 2002.

GİRGİN, Atilla. **Haber**, <<http://www.atillagirgin.net/makaleler/haber.htm>>, 05.03.2012.

GÖKÇE, Orhan. **İçerik Analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2006.

GÖLGE, Belma, M. Fatih YAVUZ ve Şahika YÜKSEL. "Cinsel Saldırgan Profili", **Adli Tıp Dergisi**, Cilt: 20, Sayı: 1, 2006, 1-17, <http://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?pdire=adlitip&plng=tur&un=ADLITIP-47966>, 01.03.2012.

GÖNENÇ, Aslı, "Medya ve Haber", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 14, 2002, 77-89, <<http://www.iudergi.com/tr/index.php/iletisim/article/download/12985/12213>>

GÖZÜBÜYÜK, A.Pulat. **Türk Ceza Kanunu Açıklaması** (3.Baskı), Ankara, Kazancı Yayınevi, 1976.

GÜNDÜZ, Remzi ve Veysel GÜLTAŞ. **Cinsel Suçlar**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2008.

GÜRİZ, Adnan. **Hukuk Başlangıcı** (12.Baskı), Ankara, Siyasal Kitabevi, 2009.

HAFIZOĞULLARI, Zeki. **Beşeri Cinsellik ve Yeni Türk Ceza Kanunu**, <<http://www.baskent.edu.tr/~zekih/ogrenci/cinselsuclar.doc>>, 24.04.2012.

HALICI, Coşkun. **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

HAVILAND, William A. **Cultural Anthropology** (9th Edition), Florida, Harcourt Brace College Publishers, 2009.

HUKSAM Resmi İnternet Sitesi. "Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları", 2011,

<http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf>, 23.02.2012.

HUKSAM Resmi İnternet Sitesi. "Tecavüz Bir İnsanlık Ayıbıdır!", 2011, <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/huksam_basin_2011.doc>, 23.02.2012.

İÇLİ, Tülin. **Kriminoloji** (7.Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.

İNCİ, Yusuf. **Çocukların Cinsel Suistimali ve İstismarının Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Boyutları** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

İSTATİSTİK MERKEZİ İnternet Sitesi. “Ki-Kare Bağımsızlık Testi”, <<http://www.istatistikmerkezi.com/makale,spss-kikare-bagimsizlik-testi,129.html>>, 21.04.2012.

JACKSON, Brie. “Holiday Season Triggers Sexual Assault Cases”, SCNOW İnternet Sitesi, 30.11.2011, <<http://www2.scnw.com/news/grand-strand/2011/nov/30/holiday-season-triggers-sexual-assault-cases-ar-2779057/>>, 22.04.2012.

KESKİN, H. Dilara ve Zuhal ÇİLİNGİR. “Web Sitelerinin Globalizasyonu Üzerine Büyük Global Amerikan Markalarına Yönelik Bir İçerik Analizi Uygulaması”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt :5 , Sayı: 2, Ekim 2010, 51-66, <http://iibf.ogu.edu.tr/dergi/dergi/2010-2/2010_2_3.pdf>, 23.04.2012.

KONG, Rebecca, Holly Johnson, Sara Beattie ve Andrea Cardillo. “Sexual Offences in Canada”, **Statistics Canada**, Volume: 23, Issue: 6, 2003, 1-26, <<http://publications.gc.ca/collections/Collection-R/Statcan/85-002-XIE/0060385002-XIE.pdf>>, 01.03.2012.

KIRÇIL, Aslı Güngör. **Türkiye’de Medya, Suç ve Ahlaki Panik İlişkisi** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

KIZMAZ, Zahir. “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **Cumhuriyet Üniversitesi Bilimler Dergisi**, Sivas, Cilt No:29, Sayı: 2, Aralık 2005, 149-174, <<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1211.pdf>>, 01.12.2011.

KOLOĞLU, Orhan. “Medya, Devlet ve Sermaye”, **Birikim Dergisi**, Sayı: 117, Ocak 1999, <<http://www.birikimdergisi.com/birikim/dergiyazi.aspx?did=1&dsid=108&dyid=2528&yazi=Medya-Devlet%20ve%20Sermaye>>, 16.03.2012.

KÖKNEL, Özcan. **Bireysel ve Toplumsal Şiddet**, İstanbul, Altın Kitaplar, 1996.

KRIPPENDORFF, Klaus. **Content Analysis: An Introduction to its Methodology**, California, Sage Publications, Inc., 2004.

KURTOĞLU, Sergün. “Haberin Söylemini Çözümlemek”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, İstanbul, Sayı: 17, 2003, 145-164, <<http://www.iuidergi.com/tr/index.php/iletisim/article/download/14505/13720>>, 06.03.2012.

NESBITT-LARKING, Paul. **Politics, Society and The Media: Canadian Perspectives**, Toronto, Broadview Press, 2002, <<http://www.google.com.tr/>

books?hl=tr&lr=&id=3Wlzx8Qss8C&oi=fnd&pg=PA7&dq=politics+media+and+society&ots=gqF08FicYT&sig=_cRLw6tz1c5WmS4xxGyU1PmLhCl&redir_esc=y#v=onepage&q=politics%20media%20and%20society&f=false>, 22.04.2012.

NEUMAN, W.Lawrence. **Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar**, (Çev. Sedef ÖZGE), İstanbul, Yayın Odası, 2008.

NEUMANN, Caryn E. **Sexual Crime: A Reference Handbook**, Santa Barbara, California, ABC-CLIO, LLC, 2010.

NOTOKU İnternet Sitesi. “Medyada Tekelleşme”, 29.03.2011, <<http://notoku.com/medyada-tekellesme/>>, 25.03.2012.

NUHOGLU, Ayşe. **Türk Ceza Kanunu'nda ve 2002 Tasarısı'nda Cinsel Suçlar**, İstanbul, Seçkin Yayınevi, 2004.

ÖNDER, Ayhan. **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** (4.baskı), İstanbul, Filiz Kitapevi, 1994.

ÖZGEN, Murat. **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2004.

ÖZTÜRK, Mücahit, Yalçın GÜZELHAN ve Levent ORTAKÖYLÜ. “Ensest Öyküsü Olan Adli Olguların İncelenmesi”, **Yeni Symposium**, Cilt: 38, Sayı: 1, 2000, 15-18, <[http://yenisymposium.net/fulltext/2000\(1\)/ys2000_38_1_5.pdf](http://yenisymposium.net/fulltext/2000(1)/ys2000_38_1_5.pdf)>, 17.03.2012.

PARLAR, Ali ve Muzaffer HATİPOĞLU. **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2007.

POLAT, Oğuz. **Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-1, Tanımlar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.

RAPE CRISIS CENTER İnternet Sitesi. “Victims & Survivors”, <http://victimtosurvivor.org/victims_survivors.html>, 22.04.2012.

ROHLINGER, Deanna. **Countermovement and Media Coverage Outcomes: A Case Study of the Abortion Debate**, <<http://repositories.cdlib.org/csd/01-06>>, 12.03.2012.

ROSENTHAL, Jack. “What Belongs on the Front Page of The New York Times”, **Risingpress İnternet Sitesi**, August 22, 2004, <<http://www.risingpress.org/cnu/rosenthal.html>>, 22.04.2012.

SAMPERT, Shannon M. **Let Me Tell You A Story: The Depiction of Sexual Assault Crimes in English Canadian Newspapers in 2002** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Alberta, Canada, University of Alberta Department of Political Science, 2006.

SAYGILI, Sefa ve Sinem GÖNENLİ. "Aynı Ailede Görülen Çoklu Ensest", **Düşünen Adam Dergisi**, 2008, 32-37, <http://onlinemakale.dusunenadamdergisi.org/pdf/dusunenadam/2522010154321-1_4-4.pdf>.

SCHMALLEGER, Frank. **Criminology Today An Integrative Introduction**, New Jersey, Prentice Hall Inc., 2004.

SEVÜK, Handan Yokuş. "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Saldırı ve Cinsel Taciz Suçları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 57, 2005, 243-282, <http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2005-57-126.pdf>, 28.02.2012.

SIEGEL, Larry J. **Criminology** (9th Edition), California, Thomson Higher Education, 2006.

SOKULLU-AKINCI, Füsün. **Kriminoloji** (5.Baskı), İstanbul, Beta Basım, 2007.

SOYASLAN, Doğan. **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Savaş Yayınları, 1996.

SOYER, Şule. "Mobbing: İşyerinde Duygusal Saldırı", **Alomaliye İnternet Sitesi**, 01.12.2003, <<http://www.alomaliye.com/sule-soyer-mobbing.htm>>, 10.03.2012.

SUĞUR, Serap, Emine DEMİRAY, Rana EŞKİNAT ve Esmahan AĞAOĞLU. **Toplumsal Yaşamda Kadın**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2006, <<http://books.google.com.tr/books?id=iU0UpQCzGI0C&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>>, 23.04.2012.

SÜMER, Neslihan. **Ankara Kapalı Cezaevlerindeki Cinsel Suçtan Hüküm Giymiş Kadın ve Erkek Mahkumların Suç Antropolojisi Açısından İncelenmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

TANG, Kwong-leung. "Rape Law Reform in Canada: The Success and Limits of Legislation", **International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology**, Volume: 42, Issue: 3, 1998, 258-270, <<http://www.d.umn.edu/cia/faculty/jhamlin/3925/Readings/CanadaRapeLaw.pdf>>, 26.02.2012.

TAŞKIN, Ş.Cankat. "Çocuğun Cinsel İstismarı Suçu", **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hukuk Dergisi**, Sayı: 67-68, Mart-Nisan 2010, 77-110, <<http://cankattaskin.av.tr/wpcontent/uploads/2011/03/%C3%A7ocu%C4%9Fun-cinsel-istismar%C4%B1.pdf>>, 03.03.2012.

TAŞLIÇUKUR, Çiçek. **Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye'deki Basında Haber Olarak Yapılandırılışının Analizi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

TBMM Resmi İnternet Sitesi. "Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara İlişkin Soru Önergesi", <<http://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-14281s.pdf>>, 22.04.2012.

TERKILDSSEN, Nayda ve Frauke SCHNELL. "How Media Frames Move Public Opinion: An Analysis of the Women's Movement", **Political Research Quarterly**, Volume: 50, Issue: 4, December 1997, 879-900, <http://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall06/Terkildsen_Schnell_1997.pdf>, 06.03.2012.

TEZCAN, Durmuş, M. Ruhan ERDEM ve R. Murat ÖNOK. **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku** (6.Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008.

TOBB İZMİR İL KADIN GİRİŞİMCİLER KURULU İnternet Sitesi. "Kadınlara Pozitif Ayrımcılık", 13.01.2011, <<http://www.izmirkadingirisimci.com/blogKisiDetay.aspx?ID=12>>, 25.02.2012.

TOKGÖZ, Oya. **Temel Gazetecilik** (5.Baskı), Ankara, İmge Kitabevi, 2003.

TOPAL, Ahmet Hamdi. **Uluslararası Ceza Yargılamalarında Cinsel Suçlar**, İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2009.

TOROSLU, Nevzat. **Ceza Hukuku Özel Kısım** (3.Baskı), Ankara, Savaş Yayınevi, 2008.

TOROSLU, Nevzat. **Ceza Hukuku Genel Kısım** (16.Baskı), Ankara, Savaş Yayınevi, 2011.

TÜİK İnternet Sitesi. "Yazılı Medya İstatistikleri 2010", <www.tuik.gov.tr/kulturmedyadagitimapp/medya.zul>, 12.03.2012.

TÜLÜ, İsmail Altan. **Tecavüz Suçlarında ve Çocuk Cinsel İstismarcılarında Suç Analizi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2010.

ULUÇ, Güliz. "Toplumsal Bir Gruba Yönelik Şiddet Türü: Medya, Şiddet ve Çocuklar", **Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, Ocak-Şubat 2002, 4-11, <http://www.iletisim.selcuk.edu.tr/dergi/gs/2002_cilt2s2.pdf>, 15.03.2012.

ULUSAL, Dilek. **Yazılı Basında Şiddet Ve Şiddet İçerikli Haber Sunumunda Kadının Konumlandırılması** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

ÜNVER, Yener. **Cinsel Dokunulmazlığa ve Genel Ahlaka Karşı Suçlar, Türk Ceza Kanunu'nun 2 Yılı, Teori ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar**, İstanbul, Türk Ceza Hukuku Derneği Yayınları, 2008.

VURALDOĞAN, Kemal. **Cinsel Özgürlük Üzerine**, <www.inisiyatif.net/document/72.pdf>, 24.02.2012.

YAVUZ, M. Fatih, Abdi ÖZASLAN ve Yavuz M. SUNAY. "Türkiye'de Cinsel Saldırı Olguları 1991-1995", **Adli Tıp Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 4, 1997, 13-16, <<http://cbuadlitip5.tripod.com/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/1041-turkish.pdf>>, 23.02.2012.

YAVUZER, Haluk. **Çocuk ve Suç**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2001.

YENİ TÜRK ADALETİ TANITIM SİTESİ. “Yeni TCK Madde Gerekçeleri”, <<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc>>, 26.02.2012.

YENİDÜNYA, A. Caner. “5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl:3, Sayı:33, Eylül 2005.

YILMAZ, Ejder. **Hukuk Sözlüğü** (4.Baskı), Ankara, Yetkin Yayınları, 1992.

WHITE, Aidan. “Child Rights and the Media: Putting Children in the Right Guidelines for Journalists and Media Professionals”, **UNICEF Resmi İnternet Sitesi**, 2002, <http://www.unicef.org/magic/resources/childrights_and_media_coverage.pdf>, 06.03.2012.

WORLD HEALTH ORGANİZATİON Resmi İnternet Sitesi. “World Report on Violence and Health: Summary”, 2002, <http://whqlibdoc.who.int/publications/2002/9241545615_eng.pdf>, 23.02.2012.

ZANNI, Juliette. "Rape Myths as Cultural Mandate and Their Impact on the Recovery of Sexual Assault Victims", **Honors Projects Overview**, Paper 12, 2009, <http://digitalcommons.ric.edu/honors_projects/12>, 22.04.2012.

EKLER

EK-A : KODLAMA FORMU

EK-B : KODLAMA YÖNERGESİ

KODLAMA FORMU

1) Haberin kodu		2) İncelenen gazetenin adı nedir?	
3) İncelenen gazete sayısının tarihi nedir?		/...../.....	
4) Sayfa nu.		5) Konumu	6) Biçimi
7) Çerçeve Biçimi		Haberin	
8) Adli sürecin hangi aşamasındadır?		9) Muhabirin cinsiyeti nedir?	
10) Birincil haber kaynağı kimdir?		11) Birincil haber kaynağının cinsiyeti nedir?	
12) İkincil haber kaynağı kimdir?		13) İkincil haber kaynağının cinsiyeti nedir?	
14) Haberde cinsel suç türlerinden hangisi konu edilmiştir?			
15) Suç hangi yerleşim yerinde işlenmiştir?		16) Suç mahalli neresidir?	
17) Suç hangi mevsimde işlenmiştir?			
18) Birden Çok Mağdur		19) Yaş	20) Cinsiyet
Suç mağduru			
21) Birden Çok Fail		22) Cinsiyet	
Suç faili			
23) Suç faili ile mağduru arasında tanıdık olma durumu var mıdır?			
24) Haberde hangi tecavüz miti vardır?			

KODLAMA YÖNERGESİ

Bu araştırmada, Hürriyet ve Takvim gazetelerinde yer alan haberlerdeki “cinsel suç” konusu incelenmektedir. Gazete sayılarında yer alan haberler bu bağlamda değerlendirilerek, cinsel saldırı, cinsel taciz, çocuk istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarını içeren haberler kodlama formuna işaretlenecektir.

Araştırmada ele alınan gazetelerin incelenen sayılarının tamamı taranacak, magazin ve spor sayfaları atlanmayacaktır. Gazete ekleri araştırma kapsamı dışında tutulduğundan incelenmeyecektir. Haber içeriklerinin incelenmesi sırasında yorum yapılarak işaretleme yapılmayacaktır. İncelenen her bir cinsel suç olayı içeren haber için bir kodlama formu düzenlenmiştir.

1. Gazeteler tarih sırasına göre incelenecek ve cinsel suç içeren haberler, ilk haberden başlayarak numaralandırılacaktır.

2. İncelenen gazetenin adı nedir?

1) Hürriyet 2) Takvim

3. İncelenen gazete sayısının tarihi yazılacaktır.

4. Haberin gazetenin hangi sayfasında yer aldığı yazılacaktır.

5. Haberin sayfadaki konumu neresidir?

1) Sürmanşet: Haberlerin en önemlisi “sürmanşet” haberdur. Bir haberin sürmanşet olarak gazetede yer alması için savaş, çok büyük deprem, Amerika’da yaşanan 11Eylül saldırıları gibi toplumu derinden etkileyecek bir olayın gerçekleşmesi gereklidir. Bir gazetenin birinci sayfasında ve logonun üzerine başlığı büyük ve dolgun harflerle ve sekiz sütun (başlığın bir bant halinde soldan sağa bütün alanı kaplayacak şekilde) yerleştirilen habere sürmanşet haber denilmektedir.

2) Manşet : Gazete logosunun hemen altında ya da sayfa tasarımına göre yanında, başlığı büyük ve dolgun harflerden oluşan habere manşet haber denir. Manşet haber gazetenin o gün hangi konuyu en önemli gördüğünü, gazetenin konu hakkındaki görüşlerini ortaya koyması açısından önem taşır. Bir haberin manşet haber olması için logonun hemen altında olması

zorunluluğu yoktur. Gerçekte sayfada kapladığı alan, başlığının büyüklüğü ve kullanılan fotoğraflar göz önünde bulundurulduğunda sayfanın ilk sırasındaki haberler manşet haberdir.

3) Üst Kuşak: Sayfada manşet ile orta kuşak bölümü arasında kalan bölgedir. Bununla birlikte tasarım kaygıları nedeniyle, küçük olarak işlenmiş, kutucuk içine alınmış haberler bazen hem sürmanşet hem de manşet bölümünde yer alabilirler. Böyle haberlerin konumu üst kuşak olarak işaretlenmelidir.

4) Orta Kuşak: Katlama çizgisinin olduğu bölümdür. Üst ve alt kuşak arasında yer alır. Haberin bu bölümün tamamını kaplamasına gerek yoktur. Göbekte iki, üç veya daha fazla haber yer alabilir ya da bir haber üst kuşaktan başlayıp alt kuşağa sarkabilir. Böyle durumlarda haberin başlığının nerede yer aldığına dikkat ederek işaretleme yapılmıştır.

5) Alt kuşak: Sayfanın orta kuşak bölümünden başlayarak alt tarafta bittiği yere kadar olan bölümü, alt kuşak olarak nitelendirilmektedir.

6) Tam sayfa: Haberin sayfanın bütününe yayılarak verilmesidir (Halıcı, 2007: 142-145).

6. Haber hangi biçimde hazırlanmıştır?

1) Olay haber: Haberin oluşabilmesi için mutlaka bir olay veya olayların meydana gelmesi gerekmektedir. Olay haber nitelemesinin özü budur. Bu haberlerin içeriğinde sıcak gelişmeler bulunduğu gibi daha önceden düzenlenmiş, planlanmış etkinlikler de yer almaktadır. Eğer kadına yönelik şiddet olayı olayın ortaya çıkmasının hemen ardından ya da geçmişte gerçekleşmiş, yaşanmış, ancak ilk kez gün yüzüne çıkıyorsa bu tür konuların ele alındığı haberler olay haber olarak değerlendirilmektedir.

2) Öykü haber: Habere konu olan olay/olayların dramatize edilerek kaleme alınması bu türe girmektedir. Özellikle son yıllarda; okur, dinler ve izler kitle bağlamında daha geniş alanları etki alanına almak için haberi dramatize ederek vermek eğilimi güç kazanmıştır. Geçmişte yaşanmış, gerçekleşmiş kadına yönelik şiddet olayı daha sonra çeşitli vesilelerle Örneğin; mahkeme süreci, miras davaları, geride kalan mağdurlar vb.

nedeniyle basına yansıdı ise ve söz konusu ana olay arka plan bir bilgilendirme olarak sunuluyor ise bu tür haberler öykü haber türü içerisinde yer almaktadır.

3) Spot haber: Bir başlık ve kısa bir metinden oluşan haber olarak tanımlayabileceğimiz spot haber, kısa kısa, yurttan, faks, alt yazı gibi bir ana başlık altında verilen bir, iki cümlelik haberlerden oluşur. Daha çok gazete sayfasının alt kısımlarında yer alır.

4) Araştırma haber: Belirli bir konuyu açıklığa kavuşturmak ya da olayların arkasında kalan durumları ortaya çıkarmak için yapılan haber türüdür. Araştırma haber özel bir çalışma ve çabayı öngörmektedir. Bu nedenle kimi araştırmacılar araştırma haberlerin özel haberlerle eş değer olduğu görüşündedirler. Araştırmayı gerektiren haberler çoğu zaman üstü kapalı kalmış olayları içine almaktadır. Bu nedenle olaylar ya üstü kapalı bulunduğundan fark edilmemiş ya da çeşitli baskı gruplarının ve taşıdığı risk unsurları bağlamında üzerine gidilmemiştir.

5) Derleme haber: Değişik zamanlarda oluşmuş olayları, çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler ve belgeler ışığında sentezleyerek bütünleştiren haberlere verilen addır. Derleme haberlerde belgesel anlayışı egemendir. Örneğin töre cinayetleri konusunda farklı zamanlarda gelişmiş olayların alınarak sonuçta bir başlık altında toplanması derleme habere örnek oluşturmaktadır.

7. Haberin çerçeveleme biçimi nedir?

1) Adli 2) Tıbbi tedavi / Bilimsel 3) Toplumsal 4) Skandal / Magazinsel

8. Adli sürecin hangi aşamasındadır?

1) Kolluğa ihbar / soruşturma aşamasının başlangıcı 2) Koruma tedbiri uygulanması / iddianamenin sunulması 3) Kovuşturma sürecinde 4) Hüküm aşamasında (Mahkumiyet / beraat / temyiz sonucu)

9. Haberi hazırlayan muhabirin cinsiyeti nedir?

1) Erkek 2) Kadın 3) Diğer 4) Haber Ajansı/Dış Haberler Servisi 0) Belirtilmemiş

10. Birincil haber kaynağı kimdir?

1) Kolluk 2) Savcı 3) Savunma avukatı 4) Mağdur avukatı 5) Fail 6) Mağdur 7) Mahkeme 8) Fail yakını 9) Mağdur yakını 10) Tanık 11) Hastane Personeli / Adli Tıp 12) Akademisyen / Yazar / STÖ 13) İşveren / Kurum Sözcüsü 0) Belirtilmemiş

11. Birincil haber kaynağının cinsiyeti nedir?

1) Erkek 2) Kadın 3) Diğer 0) Belirtilmemiş

12. İkincil haber kaynağı kimdir?

1) Kolluk 2) Savcı 3) Savunma avukatı 4) Mağdur avukatı 5) Fail 6) Mağdur 7) Mahkeme 8) Fail yakını 9) Mağdur yakını 10) Tanık 11) Hastane Personeli / Adli Tıp 12) Akademisyen / Yazar / STÖ 13) İşveren / Kurum Sözcüsü 0) Belirtilmemiş

13. İkincil haber kaynağının cinsiyeti nedir?

1) Erkek 2) Kadın 3) Diğer 0) Belirtilmemiş

14. Haberde cinsel suç türlerinden hangisi konu edilmiştir?

1) Cinsel saldırı 2) Cinsel istismar 3) Reşit olmayanla cinsel ilişki 4) Cinsel taciz

15. Suç hangi yerleşim yerinde işlenmiştir? (Numarasını kodladıktan sonra, yerleşim biriminin adını yazınız)

1) İl 2) İlçe 3) Köy 4) Türkiye dışı 0) Belirtilmemiş

16. Suç mahalli neresidir?

1) Ev/Apartman/Otel 2) İşyeri 3) Cadde/Sokak/İnşaat 4) Eğitim kurumu 5) Arazi/Orman/Park 6) Eğlence yeri 7) Genel ev 8) Araç 9) Kolluk Binası / Cezaevi 10) Kamu kurumu/Hastane 11) Diğer.....0) Belirtilmemiş

17. Suç hangi mevsimde işlenmiştir?

1) İlkbahar 2) Yaz 3) Sonbahar 4) Kış 0) Belirtilmemiş

18. Birden çok mağdur var mıdır?

1) Evet 2) Hayır 0) Belirtilmemiş

19. Suç mağdurunun yaş aralığı nedir?

1) $x < 15$ 2) $15 < x < 18$ 3) $x > 24$ 0) Belirtilmemiş

20. Suç mağdurunun cinsiyeti nedir?

1) Kadın 2) Erkek 3) Diğer 0) Belirtilmemiş

21. Birden çok fail var mıdır?

1) Evet 2) Hayır 0) Belirtilmemiş

22. Suç failinin cinsiyeti nedir?

1) Kadın 2) Erkek 3) Diğer 0) Belirtilmemiş

23. Suç faili ile mağduru arasında tanıdık olma durumu var mıdır? (Varsa yakınlık derecesini yazınız; tam ve yarım kan ve kayın hısımları için “Akraba” yazılacaktır.)

1) Evet 2) Hayır 0) Belirtilmemiş

24. Haberde hangi tecavüz miti vardır?

1) Tecavüz cinsel ilişkidir.

2) Saldırgan şehvet duygusu ile hareket eder, bu dürtülere karşı koyamaz ve tecavüz biyolojik bir zorunluluktur. (sapık vs gibi ifadeler bu kategoriye girer.)

3) Mağdur tecavüzü kışkırtmıştır, kadınların dış görünüş ve davranışları tecavüze yol açar ve bazı kadınlar tecavüzü hak eder.

4) Sadece hafifmeşrep kadınlar tecavüze uğrar.

5) Mağdur tecavüz sonrası kirlenmiştir.

6) Mağdur yalan söylemektedir, yani masum insanlar suçlanmaktadır; kurbanın rızası olmadan tecavüz imkânsızdır; kadınlar gizliden gizleye kendilerine tecavüz edilmesini ister (kadın mazoşizmi).

7) Saldırgan yabancıdır.

